

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200814

UNIVERSAL
LIBRARY

ಶ್ರೀಗುರು ಬಸವಲಿಂಗಾಯನಮಃ

ಕನ್ನಡ ನಾಜ್ಯಯ ಸೇವಾಸಕ್ತರಿಗಾಗಿ

ತೊರವೆ

ರಾಮಾಯಣ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ

JSMANIA UNIVERSITY LIBRARY
HYDERABAD
ಇದು

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ, ಗುರುಧರ್ಮನಿರೂಪಣೆ, ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ
ಜಾತಿಭೇದಗಳಿಲ್ಲ, ಶ್ರೀಗುರುಬಸವಂಣನೇ ವೀರಶೈವ ಮತ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾ
ಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿಜಯ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು
ಬರೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿದ—

ವೀರಪ್ಪ ಬಸವಪ್ಪ ಬಿಳಿಅಂಗಡಿ, ಬಿ ಎ ಎಲ್. ಎಲ್ ಬಿ
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಇವರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾದುದು

(ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ ೨೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು)

(ಇದರ ಸರ್ವಸ್ವಕಾರದ ಹಕ್ಕು ಸಂಗ್ರಾಹಕನಲ್ಲಿ ಕಾದಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ)

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ಇವರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

೧೯೩೯

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಬೆಲೆ ಹತ್ತಾಣೆ.

ಇದನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ಇವರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಬಮ್ಮಾಪೂರ ಲಿಂಗನವೆಟೆಯಲ್ಲಿರುವ
ತನ್ನ ೬೭೨೬ ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಕಾರನು ಪಸಿಧ್ಧನಾದಿದನು.

ಸಂಗ್ರಾಹಕನ ಮೊದಲನುಡಿ.

ಕೆಲವು ವೀರಶೈವ ವಾಚ್ಛಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ, ಜೈಮಿನಿಭಾರತ, ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೋದಬೇಕೆಂಬ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಲವಲವಿಕೆಯು ಈ ಗ್ರಂಥಸಂಗ್ರಾಹಕನಲ್ಲುಂಟಾಗಲು, ತದನುಸಾರವಾಗಿ ಆತನು ಮೊದಲು ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಲಾಲಿತ್ಯಸೇವನೆಗಾಗಿ ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ನಂತರ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಓದಿ ಕೊಂಡನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶಕವಿಯ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವು ಭಾಷಾ ಸೌಷ್ಟವದಲ್ಲಿಯೂ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು. ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣವು ಸರಸಪದಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಗಮ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳಿಂದಲೂ, ನೀತಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿದವರು ಬಹು ವಿರಳವೆಂದು ಈತನ ಮತ. ಹೇಗಾದರೂ ಕಷ್ಟಬಟ್ಟು ೫೦೭೯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಲಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಕಾವ್ಯನಾಗರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿದ್ದ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು, ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಸವಿಕಟ್ಟನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಬಾಲ ಬಾಲಿಕೆಯರಿಗೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವಕರಿಗೂ ಮನದಣಿವಂತೆ ಉಣಿಸಿ ತಣಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವು ಆತನ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಲು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಸಾರಸಂಗ್ರಹವೆಂಬ ಒಳ್ಳೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೀತಿಯನುಸುವ ಹದಿನೈದು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಅಡಕಿಡಲಾಗಿದೆ.

It is said that music is one of the three things, which bring humanity nearer to divinity. The other two are art and literature". ಅಂದರೆ ಗಾಯನವು ಬಲತ ಕಲೆಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಶಿವನ ಸನಿಹಕ್ಕೊಯ್ಯುವ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಅನುಭವಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಈ ರಾಮಾ

IV

- (೧೩) (ಅ) ನೀತಿ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು
(ಬ) ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳು
ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ
- (೧೪) ರಾಮ ರಾವಣರ ಅಸದೃಶ ಯುದ್ಧ. ರಾವಣನ ಸಂಹಾರ.
- (೧೫) ಸೀತೆಯಂ ರಾಮನು ಅಗ್ನಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು.
ವಿಭೀಷಣನ ಹೆಚ್ಚುಬಿಷೇಕ. ಎಲ್ಲರೂ ಮರಳಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ
ಬರುವರು.

ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ.

ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ ೧ನೆಯ ಪಾಠ

ಸೀತಾ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ವನವಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ.

[ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭರತನ ತಾಯಿಯಾದ ಕೈಕೆಯು ತನ್ನ ಗಂಡನಾದ ದಶರಥನಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಭರತನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ನಾಗಬೇಕು.—ರಾಮನು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ವನವಾಸ ಭೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಂತೆ ರಾಮನನ್ನು ವನವಾಸಕ್ಕಟ್ಟುವಳು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಸಿತ್ತವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ನಿಸ್ಸೀಮ ಸಹೋದರ ಭಾವ, ಸೀತೆಯ ಪತಿವೃತ್ತಾ ಧರ್ಮ, ಮತ್ತು ದಶರಥನ ಪುತ್ರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಹಬ್ಬಲೆಂದು ರಾಮನು ತೋರಿಸಿದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸ್ವಾರ್ಥ ತ್ಯಾಗ ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು.]

ರಾಮ— ಭರತನಾಳಲಿ ರಾಜ್ಯವನು ನೀವ್ |
ನರಪತಿಯ ಚರಣಾರವಿಂದದ |
ಪರಮಸೇವಾ ನಿರತರಾಗಿ ನಿಮ್ಮನುಜ್ಞೆಯಲಿ ||
ಚರಿಸುವೆನು ವನವಾಸವನು ಗೋ |
ಚರಿಸುವೆನು ನೀವ್‌ನುಡಿದ ವರುಷದ |
ಪರಿಗಣದ ಪರಿಯಂತವೆಂದನು ಕೈಕೆಗಾರಾಮ || ೧೧||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ಧರಣಿ ಜೇಶನ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿಹ |
ನೆರವಿಗರ ಹ್ಯೊ ಹ್ಯೊ ಯೆನುತಸರ |
ಸರಿಸಿಬಂದನು ರಾಘವೇಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಸೌಮಿತ್ರಿ ||
ಮರುಳುತನ ನಿಮಗುಂಟೆ ಬಿಡಿಬೇ |
ರರಸರುಂಟೇ ಧರೆಗೆನುತ ರಘು |
ವರನ ಜನನಿಯ ಜರಿದು ಜಾನಕಿಯರಸಗಿಂತೆಂದ|| ೧೨||

ರಾಮ-- ತಮ್ಮ ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸೀಮಾ |
 ತೆಮ್ಮ ವಂಶಕೆ ಸಲ್ಲದಾಸುರ |
 ಕರ್ಮವಿದು ಸತ್ಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತೆಗುಚಿತವೇ ಹೇಳು ||
 ಉಮ್ಮಳಿಸುವರು ಸುರರ ಸಭೆಯೊಳ ||
 ಗೆಮ್ಮರಾಯರು ಪಿತನ ಸತ್ಯದೆ |
 ಸೊಂಮನಳಿದರೆ ಬಳಕ ಬಹುದಪರ್ಕೀರ್ತಿ ನಮಗೆಂದ || 11 ||

ವೇದ ಮತವಿದು ಜಗಕೆ ಸೂನ್ಯತ |
 ವಾದಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಾತ ಶಿವನೋ |
 ಪಾದಿ ಸತ್ಯ ವಿಹೀನನೇ ತಾನರಕ ಭಾಜನನೆ ||
 ಶೋಧಿ ಸೈಲೇಸಾಗಿ ಪಿತೃವಚ |
 ನೋದಯವ ನೆಲೆ ತಮ್ಮಮ |
 ಹಾದುರಾಗ್ರಹ ತಾರದಿರದಪದೆಸೆಯ ನಮಗೆಂದ || 12 ||

ಕಾಲವಾವುದು ನೋಡು ನೆರದಿಹ |
 ಮೇಲಣ ವರಾರೀಕ್ಷಿಸನ್ಯತಕೆ |
 ಸೋಲ ಲಹುದೇ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮಾತನತಿಗಳೆದು ||
 ಮೇಲೆ ಕಾಂಬೈಶ್ವರ್ಯಕಿದುತಾ |
 ಕೇಳು ಮಾಡದೆ ನಮ್ಮ ನೀ ಜನ |
 ಜಾಲ ನಗುವುದು ಪಿತನನುಜ್ಞೆಯೆ ರಾಜಪದವೆಂದ || 13 ||

ಎಂದು ತಮ್ಮನ ಧರ್ಮ ಪದ್ಧತಿ |
 ಯಿಂದ ಚಿತ್ತವ ತಿಳುಹಿ ಬಳಿಕಿಂ |
 ತೆಂದನಯ್ಯನ ಸೇವೆಯಲಿ ಮಾತೃಗಳ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ||
 ಸಂದಿಹುದು ಕೇಳಣುಗ ಭರತನು |
 ಬಂದಡಾತನ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿಹು |
 ದೆಂದು ಶೋಕವ ನಿಳುಹಿ ಸಂತೈಸಿದನು ಸಹ ಭವನ || 14 ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ದೇವ ಬಿನ್ನಹ ನಿಮ್ಮ ಪದರಾ |
 ಜೀವದೋಲಗ ತಪ್ಪಿ ಜೀವಿಪ |
 ಜೀವವಿದು ತಾನಿದ್ದು ಫಲವೇ ನೀಧರಿತ್ರಿಯಲಿ ||
 ದೇವ ತನ್ನಯ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮಕೃ |
 ಪಾವಲಂಬನವಾಗಲುಳಿವುದು |
 ಜೀವವಿದು ವಲ್ಕಲವ ನೆನಗಿತ್ತುಳುಹಬೇಕೆಂದ || ೧೭ ||

ರಾಮ— ಭರತ ನಿಲ್ಲೀ ಸಮಯದಲಿದು ||
 ಸ್ವರನು ತಾತನು ತಮ್ಮ ಕೇಳೀ |
 ದುರುಳುತನ ಬೇಡಧಿಕೃತರು ನಾವೈಸಲೇ ವನಕೆ ||
 ಹಿರಿದು ಬರಬೇಕಾದಡವನಿಯ |
 ಭರತಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಪಿತನನುಜ್ಞೆಯ |
 ಧರಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳು ನಮ್ಮೆಡೆಗೆಂದನಾರಾಮ || ೧೮ ||

ಅರಸಿಮನದಲಿ ಹರುಷಿಸಿದಳಿ |
 ಬ್ಬರಿಗೆ ವನವಾಯ್ತೆಂದು ಕಿರುನಗೆ |
 ವೆರಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು ಮತ್ತೆಮನುನಂಶಂಗೆ ವಲ್ಕಲವ ||
 ಸರಸರಸಿ ಶಶಿವದನೆ ಸಭೆಯಲಿ |
 ಭರವನವಲೈತಂದು ರಾಮನ |
 ಚರಣದಲಿ ಚಾಜಿದಳು ಭಾಳವ ಭಕ್ತಿಭಾವವಲಿ || ೧೯ ||

ಸೀತೆ— ದೇವ ಬಿನ್ನಹ ನಿಮ್ಮ ದೇಹವ |
 ಮೈವಳಿಯ ನೆಳಲಾಗಿ ನೀವೇ |
 ಭಾವಿಸುವುದುರೆ ಬೇರೆ ತನಗನ್ಯತ್ರ ಗತಿಯುಂಟೆ ||
 ಹೂವ ಸುರಭಿಸುಧಾಂಶುಬಿಂಬವ |
 ನಾವಿಮಳರುಚಿ ಕೀರ್ತಿಸದ್ಧ |
 ಮಾರ್ವಳಿಯ ಬಿಟ್ಟಿರಲು ಬಲ್ಲುವೆ ಯೆಂದಳಾಸೀತೆ || ೨೦ ||

ರಾಮ— ಬೇಡನೀಸುಕುಮಾರಿ ನನ್ನೊಡ |
 ನಾಡುವದು ಕಡುಕಷ್ಟಕಾನನ |
 ವಾಡುವರು ನಿನ್ನವರು ನಮ್ಮನು ದೂರದಿದರ್ಪರೆ ||
 ಬೇಡ ನೀ ನೀ ಮಾತ ನನ್ನೊಡ |
 ನಾಡದಿರು ಕೌಸಲೆಯ ಸೇವೆಯ |
 ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು ಸಾಕು ಬಂದವಳೆಂದ ನವನಿಜೆಯ || ||೧೧||

ಹಸಿದಡಿಲ್ಯಮೃತಾನ್ನ ಚಯ ಪವ |
 ಡಿಸುವಡಿಲ್ಲ ಮೃದು ಸ್ತರಣದಿಂ |
 ದೆಸೆವಮಣಿ ಪರಿಯಂಕ ವಿಹಡಿಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಣಿ ಭವನ ||
 ಬಿಸಿಲು ಮಳೆ ಛಳಿಗಳಿಗೆ ಸಲೆಸೈ |
 ರಿಸುವ ದೇಹವೆ ನಿನ್ನದಿದುದೀ |
 ವಸಿಕೆಗಾವಂಜುವೆವು ಕೆಲಸಾರಿಂದನಾರಾಮ || ||೧೨||

ಸೀತೆ— ಪತಿಯ ಸುಖದುಃಖಗಳೊಳಗನು |
 ಗತಿಯೆನಿಸದವಳಾವ ಲೋಕದ |
 ಗತಿಯ ನೈದುವ ಕೆಂಬುದನು ನೀವೇ ವಿಚಾರದಲಿ ||
 ಶ್ರುತಿಗೆ ಕೊರತೆಯ ತಾರದಿದ್ದ |
 ಸ್ಥಿತಿಯಲೇ ಕರುಣಿಸುವದೆಂದ |
 ಚ್ಯುತನ ನೊಡಬಡಿಸಿದಳು ಪತಿಭಜನಾನುರಾಗದಲಿ || ||೧೩||

ಕೌಸಲೆ— ಹಸುಳೆಗಾಯ್ತಿ ವಿಪತ್ತ ಕಟಸವ |
 ನಿಸಿತೆ ಸುಕುಮಾರಿಗೆ ವನಾಂತರ |
 ವಸತಿ ಸಂಭವಿಸಿತ್ತೆಶಿಶುವಿಗೆ ವನಪರಿಭ್ರಮಣ |
 ದಶರಥನ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಜನಕನ |
 ಬಸುರಿನಿಂಬಂದುಂಣದೀಯಾ |
 ಯಸಕೆಸಂದೌ ತಾಯಿ ಯೆಂದಳು ಕೌಸಲಾದೇವಿ || ||೧೪||

ಆಮೇಲೆ— ಉಟ್ಟನೀತನು ಬಿಗಿದುಸರಗಿಯ |
 ಕಟ್ಟಿಕಟಿಯಲಿ ತಿರುಗಿ ತನ್ನೊಡ |
 ಹುಟ್ಟಿದನೀಕ್ಷಿಸಲು ತಂದನು ಚಾಪಮಾರ್ಗಣವ ||
 ಪಟ್ಟದರಸಿಗೆ ಪೊಡವಿಯೊಳ್ಪೊಡ |
 ಮಟ್ಟು ಗುರುಪದಕಭಿನಮಿಸಿ ಪೊರ |
 ಮಟ್ಟನಾವೈದೇಹಿಸಹಿತರಮನೆಯನಾರಾಮ || ||೧೫||

ಸುಮಿತ್ರ— ಅನುಜನಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸಂಧಿಸಿ |
 ಜನನಿಯನು ಬೀಳ್ಕೊಡೆ ಸುಮಿತ್ರಾ |
 ವನಿತೆನುಡಿಗಳು ಕಂದಕೇಳೈ ರಾಘವೇಶ್ವರನ ||
 ಜನಪದಶರಥನಂತೆ ಕಾಂಬುದು |
 ಜನಕಜೆಯ ನೆನ್ನಂತೆಕಾಂಬುದು |
 ವನವಯೋಧೈಯೆಂದು ಬಗೆನಡೆಯೆಂದಳಾಕಾಂತಿ || ||೧೬||

ಆಸುಮಿತ್ರಾದೇವಿ ನಡೆತಂ |
 ದಾಸರೋಜಾಂಬಕನ ಕೈಯಲಿ |
 ಸೂಸುವಶ್ರುಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟಳು ತನ್ನ ನಂದನನ ||
 ಧಾಶರಥಿಕೇಳರಳನಿವನತಿ |
 ರೋಷಗರ್ವಿತನೀತನಲಿಗುಣ |
 ದೋಷವನು ಭಾವಿಸದೆ ಸಲಹೆಂದಿತ್ತಳರ್ಭಕನ || ||೧೭||

ರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಂಬಿಡುವಾಗ ದಶರಥನು ಮಾಡಿದ ಆಳಾಪ—

ದಶರಥ— ತಿರಳುತಿದೆಮಜ್ಜೀವ ರತ್ನಾ |
 ಭರಣವೆನ್ನ ಮನೋರಥದ ಸಿರಿ |
 ಸರಿವುತಿದೆ ರಘುರಾಜವಂಶದ ಬಹಳಭಾಗ್ಯನಿಧಿ ||

ಪುರವಹೋರವಡುತಿದೆ ಮದೀಯ |
 ಸ್ಫುರಿತಚಂದ್ರಮಕಲ್ಪವಾದಪ |
 ಹರುಷನಿರ್ಝರಧೇನು ಬಿಡುತಿದೆ ತನ್ನನಕಟಿಂದಾ || ೧೧೮ ||

ಆಕಟಸೆಳೆದರೊ ಜೀರ್ಣದೇಹಾಂ |
 ಧಕನ ಹಸ್ತದಯಷ್ಟಿಯನುಕೌ |
 ಳಕವ ತೋರಿದನೇ ವಿಧಾತ್ರನು ಪುತ್ರವೋಹಕದ ||
 ಸುಕೃತಪೀನರು ವಾವಲೇವಾ |
 ಧಿಕದೊಳಾದುದೆ ಸುತವಿಯೋಗ |
 ಪ್ರಕಟಪಾತಕಫಲವೆನುತ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟನಾಭೂಪ || ೧೧೯ ||

ಕೌಸಲೆ—

ನಿಲಿಸಾಗದೆ ತಂದೆಗಳರಿಭ |
 ಕಳಭನನು ಹೆರಿವೊತನನು ಮಂ |
 ಜುಳಮನೋಜಾತನನು ಮನ್ನುಬಿ ರತ್ನ ಮುಕುರವನು ||
 ನಿಲಿಸಿರೈನಿವೆನುತಕೌಸಲೆ |
 ಕಳಲಿಸಿದ ಮುಡಿಯಿಂದಕಂಬನಿ |
 ದುಡುಕೆ ಕೆಲಬಲಕಳವಳವುತೊರಲಿವಳುವೆಸೆದೆಸೆಗೆ || ೧೨೦ ||

ಬಿಟ್ಟು ಕಳದೈ ಮಗನೆನಮ್ಮನು |
 ಒಟ್ಟ ಬಯಲೋಕಗರಿಸಿದೈ ಹೊರ |
 ಗಟ್ಟಿದೈ ಕಾಡಿ ಚ್ಚಿನಲಿ ಕಾಮೇಷ್ಟಿಯಲಿಪಡೆದ ||
 ಯೊಟ್ಟಿ ಬರುದೊರೆಯಾಯಿತೇಕಂ |
 ಗೆಟ್ಟಿನೈ ಎಲೆಕಂದ ಹಾಯೆಂ |
 ಮೊಟ್ಟಿಲೊದರಿವಕಬಲೆ ಕಂಬನಿದುಂಬೆಪೌರಜನ || ೧೨೧ ||

ಇರಿಸಿಯೋಹರೆಕಂದ ಜವ್ವನ |
 ಜರಿವ ಜನನಿಯನುಜನಕರನುನಿ |
 ನ್ನರಿತಕೆಮತಾಗುಣವೆ ಪಿತ್ತಸೇವಾಪ್ರಸಿದ್ಧನಿಗೆ ||

ಕರಗದಕಟಾ ಚಿತ್ತವೆಮ್ಮಿ |
 ಬ್ಬರನು ಬಿಟ್ಟೈದುವರೆ ಹೇಳೈ |
 ತರುಣನಮಗಿನ್ನೇನು ಗತಿಯಿಂದೊದರಿದಳುಕಾಂತೆ || ೧೨೧||

ಆರನೋಡಿಡವರು ಲೋಚನೆ |
 ವಾರಿ ಧಾರಾಗಳಿತಗದ್ದದ |
 ಪೂರಣದ ಕಂಧರವಕರಪಲ್ಲವದಗಲ್ಲದಲಿ ||
 ಊರಹೊರಹೊಂಟನುನರೇಂದ್ರನ |
 ಪೌರಜನ ಬಿಡಲಾರದಾರಘು |
 ವೀರನನು ವಿಶ್ರುತಸುಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾರ್ವಭೌಮನನು || ೧೨೨||

೨ನೆಯ ಪಾಠ

ಭರತನು ರಾಮನನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜ್ಯವಾಳಲು

ಬರಬೇಕೆಂದು ಬೀಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.

[ರಾಮಾದಿಗಳು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಬಳಿಕ ದಶರಥನ ಮಂತ್ರಿ ವಶಿಷ್ಠ ಮೊದಲಾದವರು ಲೇಖನಾಹಕರನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಅಟ್ಟಿ ಭರತನನ್ನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಭರತನು ತನ್ನ ತಾಯಿಂದಾದ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದಿರಿಯ ಹೋಗುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಶಿಷ್ಠನು ಅವನ ಕೈಯ ಹಿಡಿದು ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದ ನಂತರ ಭರತನೂ, ಕೈಕೆಯೂ, ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಕೆಲವು ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ

ರಮನನ್ನು ಹುಡುಕಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಭಾರದ್ವಾಜನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾಮನಿರುವ ಚಿತ್ರಕೂಟಗಿರಿಗೆ ಬರುವರು. ಭರತನು ಬಹು ದೈನ್ಯದಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದು ರಾಜ್ಯವಾಳಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಭರತನ ಅನುಸಮ ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಭಾವನೆ ಕೈಕೆಯ ಪಶ್ಚತ್ತಾಪ ವೊದಲಾದವು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು.]

ಲವನೆಕೇಳಾ ದಿನವನಾದಳ |
 ಭವನದಲಿ ನೂಕಿದರು ಮರುದಿನ |
 ವನನಿಪತಿಗಾಭರತಭಯಭಕ್ತಿಯಲಿ ಕೈಮುಗಿದು ||
 ಅವಧರಿಸು ರಾಜೇಂದ್ರವಸುಧಾ |
 ಯುವತಿಗರಸಾಗೇಳುರಕ್ಷಿಸು |
 ಭುವನಜನವನು ಕೃಪೆಯವಾಡೆಂದೆರಗಿದನುಪದಕೆ ||೧||

ತಂದೆಯಡಗದ ಬಳಿಕನೀನೇ |
 ತಂದೆತಾಯನಗವನಿಜಾತಿಯು |
 ಸಂದಿಸುವರೆ ಮನವಮಕ್ಕಳಮರೆಯವಾತೀನು ||
 ಇಂದು ನೀನರಸಾಗದಿರೆ ತಂ |
 ಮಂದಿರಲಿ ತಾನೊಬ್ಬ ನಿನಗಿ |
 ಲ್ಲೆಂದು ಚಿತ್ತೈಸುವದೆನುತಬಿನ್ನೈಸಿದನು ಭರತ || ||೨||

ಒಡನೆಭರತನ ಬಿನ್ನಹಕೆಮ್ಮೆ |
 ಗೊಡುವದೆಂದು ಸುಮಂತ್ರ ನಂಘ್ರಿಯ |
 ಹಿಡಿದನುಚಿತವಿದೆಂದು ಕೈಮುಗಿದನು ವಶಿಷ್ಠಮುನಿ ||
 ಬಿಡಿಸಿದನು ಬಳಿಕವರ ವರಮನ |
 ದೊಡಕನನುಪಮನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ |
 ಸಡಗರದ ಸತ್ಯವೃತಾಗಮದನುನಯೋಕ್ತಿಯಲಿ || ||೩||

ಬಂದು ಕೈಕಾದೇವಿ ಕಂಬನಿ |
 ಯಿಂದಮನದನುತಾಪಶಿಖಿಯಲಿ |
 ಬೆಂದು ಬಳಿಕೀಮಾತನುಡಿಗಳು ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಲಿ ||
 ಹಿಂದೆ ನೆನದದಸಕೃತವ ನೆರೆಮರ |
 ದಿಂದುಪಾಲಿಸು ಧರೆಯ ಕೇಳೆಲೆ |
 ಕಂದಯೆನುತಪ್ಪಿದಳು ಶಿರವನು ರಾಘವೇಶ್ವರನ

||೪||

ರಾಮ— ನಿಮ್ಮಮಾತನು ವಿಾರಲಾಪೆನು |
 ನೊಮ್ಮನಾನೆಲೆ ತಾಯೆನಿಜಪಿತ |
 ನುಮ್ಮಳಿಸದಿರನಾಜ್ಞೆಯನು ವಿಾರಿದನುಮಗನೆಂದು ||
 ನಮ್ಮ ಪಾಡೇನಾದಿಯವನೀ |
 ಹಮ್ಮೆಕಾರರು ಸತ್ಯವಾಗರ್ವ |
 ನೆಮ್ಮಿದವರೇ ನಪ್ರಬುದ್ಧರೆ ಯೆಂದನಾರಾಮ ||

||೫||

ಕಳುಹಿದನು ಕೈಮುಗಿದು ಮುನಿಕುಲ |
 ತಿಲಕನನು ಬಳಿಕಾಸುಮಂತ್ರನ |
 ನೊಲಿದುಮನ್ನಿಸಿ ಬೀಳುಕೊಟ್ಟನು ನಮಿಸಿಜನನಿಯರ ||
 ಹಲವು ನಯನೀತಿಯಲಿ ಚಿತ್ತದ |
 ಕಲುಷವನು ಕೆಲಚಾಚಿನಗರಕೆ |
 ಕಳುಹಿದನು ಕರುಣದಲಿ ಕೈಕಾಸತಿಯನಂದನನ ||

||೬||

ಭರತ— ಆದಡೆಲೆರಾಜೇಂದ್ರನಿಮ್ಮಯ |
 ಪಾದುಕೆಯಚಿತ್ತೈಸಿದೇವರ |
 ಪಾದವೆಂದೇ ಕಂಡುಸೇವೆಯಮಾಡಿಕೊಂಡಿಹೆನು ||
 ಕಾದಿಹೆನು ಹದಿನಾಲ್ಕುವರುಷವು |
 ಮೇದಿನಿಯ ನೀವ್ ಬಾರದಿರಲು ನಿ |
 ವೇದಿಸುವೆನೀತನುವನನಲಂಗೊಂದನಾಭರತ ||

||೭||

೩ನೆಯ ಪಾಠ

ರಾವಣಾಸುರನಿಂದ ಸೀತಾಪಹರಣ—ಸೀತೆಯಾಳಾಪ

[ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಲ್ಲದ ಹೊತ್ತು ಸಾಧಿಸಿ ರಾವಣನು ಕಪಟಮುನಿ ವೇಷಧರಿಸಿ ಸೀತೆಯಡೆಗೆ ಬಂದು ಅವಳಂ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಒಯ್ದನು. ರಾವಣನ ಸಂಬಂಧಿಕಳಾದ ಶೂರ್ಪಣಖಿಯು ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕಾಮಕೇಳಿಗಾಗಿ ಅಂಡಲೆಯಲು, ಅವರು ಅವಳ ಮೂಗು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಳಿಸಿದರು. ಶೂರ್ಪಣಖಿಯು ತನಗಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು ರಾವಣನಿಗೆ ದೂರಿಸಲು, ಆತನು ಕೋಪಿಷ್ಟನಾಗಿ ಇದರ ಶೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಒಂದು ಮಾಯಾವ್ಯಗವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸೀತೆಯ ಮುಂದೆ ಆಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಡಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಸೀತೆಯು ಮೋಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅದು ಮಾಯಾವ್ಯಗವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಸೀತೆಯ ಆಗ್ರಹದಮೂಲಕ ಅದರ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗುವನು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ತಿರುಗಿ ರಾಮನು ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಸೀತೆಯು ರಾಮನನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಅಟ್ಟಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತಾನು ಸೀತೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ, ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸೀತೆಯಂ ರಕ್ಷಿಸರೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಆಮೇಲೆ ರಾಮನ ಶೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದಕೂಡಲೆ, ಏಕಾಕಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೀತೆಯ ಬಳಿಗೆ ರಾವಣನು ಯತಿ ವೇಷಧರಿಸಿ ಬಂದು, ಅವಳಿಂದ ಉಪಚಾರ ಹೊಂದಿ, ಕಾಮ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಹಾರಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುವನು.]

ಶಿರದಮುಂಡದದಕ್ಷಮಾಲೆಯ |
 ಕರದದಂಡಕಮಂಡಲದ ಬಂ |
 ಧುರದ ಕಾಷಾಂಬರದ ಕೌಪೀನದ ಕಳೇಬರದ ||
 ಜರೆಯ ಜರುಗಿದ ಬೆನ್ನಿನಲಗುವ |
 ಶಿರದ ಶೂಲಿಯ ಸಟಿಯನಾಮ |
 ಸ್ಮರಣೆಯಲಿ ನೈದೋರಿದನು ಮಾಯಾ ಮಹೀಸುತೆಗೆ ||೧||

ಇದೆ ದಿಳೀಪಾಸ್ವಯನ ವಿಶ್ವತ |
 ಸದನ ವಿಪ್ರಪ್ರಿಯನ ಗೃಹಮಿಂ |
 ತಿದೆ ಮಹಾಧಾರ್ಮಿಕನ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ ವಿದೇಯನುತ ||
 ಮುದದ ತುದಿಯಲಿ ತೋರುತಿಪ್ಪಾ ||
 ಪದದ ವೋಲು ಪುಣ್ಯಾಂಗನೆಯ ನಘ |
 ಹೃದಯ ನೈದಿದನವರಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಗ್ರದಲಿ || ||೨||

ಮಾತಿದಿಲ್ಲಿಯದೆನುತಬಾಗಿಲ |
 ಲಾತಪೋಧನ ವೇಷದಲಿಕಾ |
 ಮಾತುರನಕಪಟಾನ್ವಿತನಕಡುನರಕಭಾಜಕನ ||
 ಪಾತಕನ ಪರಿಯರಿಯದಾಭೂ |
 ಜಾತಿಯತಿಯೆಂದೇಬಗೆದು ಸಂ |
 ಪ್ರೀತಿನಚನದಲಸುರ ಮುನಿಗಿಂತೆಂದಳುಚಿತದಲಿ || ||೩||

ಆನಕಡೆ ನಿಜವಾಸದೇಶವ |
 ದಾವುದಮಳಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥದ |
 ಠಾವುತಾ ನಿಮಗೆಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಶ್ರಮಕೆಬರವೇನು ||
 ನೀವು ನೃದ್ಧರು ನಿಮಗೆಶುಶ್ರೂ |
 ಷಾವಲಂಬನ ವಿಲ್ಲವೆಂದತಿ |
 ಭಾವಭಕ್ತಿಯಲುಪಚರಿಸಿದಳು ಕಪಟಿತಾಪಸನ || ||೪||

ವಾಸವೆಮಗೇನಿಡ್ಡುದುತ್ತರ ।
 ವಾಸವಾಜನದು ಚರಿಯದಿಂ ।
 ದೀಶರೀರವ ಸಲಹುವೆವು ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಫಲವಿಡಿದು ॥
 ದೇಶ ದೇಶವ ತೊಳಲಿದೆವುಹಿಂ ।
 ದೀಸುದಿನ ವಿಸ್ತೊಂದುಲಂಕಾ ।
 ದೇಶವಿದೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಸೀಮೆಗೆ ಕಾಂತಿಕೇಳೆಂದ ॥

॥೨೯॥

ಗಮನವಲ್ಲಿಗೆ ಗಮಿಸಿದರೆನಾವ್ ।
 ಸುಮನಸರಿಗಿಂದಧಿಕ ಕೇಳಿಲೆ ।
 ಕಮಲಮುಖಿ ಕಾಮ್ಯಾರ್ಥವಿದು ಸಮನಿಸೆಕೃತಾರ್ಥರಲ ॥
 ಶ್ರಮವಳಿದುದಿಂದಿನಲಿ ನಿಮ್ಮಾ ।
 ಶ್ರಮಕೆ ಬಂದುದರಿಂದ ನೀನು ।
 ತ್ತಮೆಯಲಾ ಪ್ರಿಯವಿಡ್ಡದೆಂದುಯಮೇಲೆನಿಮಗೆಂದ

॥೩॥

ಎನುತಕಂಗಳಹರಹಿದನು ಕಾ ।
 ಮಿನಿಯ ಕೋಮಲಕಾಯದಲಿ ತನು ।
 ಮನಸಿಜಗೆ ಗುರಿಯಾಯ್ತು ಕಳವಳಿಸಿದವುಕರಣಚಯ ॥
 ನೆನಹಿನನುರಾಗಕೆ ಧರತ್ರೀ ।
 ತನುಜೆಯಲಿ ನೆಲೆಯಾಯ್ತು ಯೋಗದ ।
 ಜಿನುಗುಜಾರಿತು ಜಪದಜಿಹ್ವೆಗೆ ಜಾಡ್ಯತನವಾಯ್ತು ॥

॥೩॥

ಅಡಗಿತಾಕ್ಷಣದಂಡಮೆಲ್ಲನೆ ।
 ಸಡಲಿಹೊದ್ದಿತು ಕರಕಮಂಡಲ ।
 ಮಿಡುಕು ನಿಂದುದು ಬೆರಳನಾಮಸ್ಮರಣೆಗಳುಹರನ ॥
 ಸಿಡಿದುಜಾರಿತು ಜಡೆಯಜಾಡ್ಯದ ।
 ತೊಡರುಹರಿದುನಯೋವಿಲಾಸದ ।
 ಜಡೆಯುತಾಪಸಗಾಗೆ ಮನದಲಿ ಹೆದರಿದಳುಸೀತೆ ॥

॥೪॥

ಮಗಳಿ ಮರಳಿಮನೋವಿಕಾರದ ।
 ಹರಹುಗುಂದದೆ ದೇವಿಯರ ನೌಂ ।
 ದರಿಯದಂಗೋಪಾಂಗದಲಿಹರಹಿದನು ಕಣ್ಣಿನವ ॥
 ಅರರೆಮನ್ಮಥ ನೀಸತಿಯಲವ ।
 ತರಸಿದನೊ ಶಿವಯೆನುತಪಾನವಲಿ ।
 ಮರುಳುಗೊಂಡನು ಮೃತ್ಯು ವೆಂಬುದನರಿಯದವಬಳಿಕ ॥೯॥

ರಾವಣ— ಎಲೆಸಯೋಧರಭಾರಿಶಿವಂ ।
 ಡಲನಿಭಾನನೆ ಪೀನಜಘನ ।
 ಸ್ಥಳಿಸರೋರುಹನಯನೆ ಸಿಂಧುರಗಮನೆ ಶುಕವಚನೆ ॥
 ಲಲಿತಚಂದನಗಂಧಿಕೇಳಿ ।
 ಗಳು ಮಹಾಮಾರೀಚನೆಂಬ ।
 ಗ್ಗಳದ ಮಾಯಾಮೃಗದಲಳಿದನು ರಾಮನೆಂಬನೃಪ ॥ ೧೦॥

ಏಳುತವನಾಬಿಕ್ಷುವೇಷವ ।
 ಬೀಳುಕೊಟ್ಟನು ತೋರಿದನುದಶ ।
 ಮೌಳಿಗಳಮದದುಬ್ಬು ಗೊಬ್ಬಿನ ಬಾಹುದಂಡಗಳ ॥
 ನೀಲಮೇಘನಿಭಾಂಗದೊಲುದಂ ।
 ಪ್ಪಾಳಿಗಳ ಮಣಿಕಾಂಚನದ ಮಕು ।
 ಟಾಳಿಗಳವಿಧಾಭರಣದಭಿನವದರೂಪಕದ ॥ ೧೧॥

ನಳಿನಮುಖಿಕೇಳಿನ್ನು ಭುವನಾ ।
 ವಳಿಗಳೆನ್ನವು ಸಕಲದಿವಿಜಾ ।
 ವಳಿಗಳೆನ್ನಯಬಂಟರುರ್ವಸಿ ಮುಖ್ಯಸುರಕುಲದ ।
 ಲಲನೆಯರು ತೊತ್ತಿರು ಸುರೇಂದ್ರನ ।
 ಹೊಳಲಸುರತರು ಕಾಮಧೇನುಗ ।
 ಳೊಳಗುಗೊಟ್ಟಹವನಗೆ ತನ್ನಯಹೆಸರಕೇಳಿಂದ ॥ ೧೨॥

ಚಂಡವಿಕ್ರಮನುರುತ್ರಿಲೋಕದ ।
 ಗಂಡ ರಾವಣನೆಂಬಜಗದು ।
 ಧ್ವಂಡವೆನ್ನೈಶ್ವರ್ಯಕಜಹರಿಹರರುಸಾಡಲ್ಲ ॥
 ಕಂಡೆನೆನ್ನದೆ ಕಾಣೆನೆನ್ನದೆ ।
 ಗುಂಡಶೌರ್ಯನ ನೋಡುನಿನಗಾ ।
 ದಂಡಿಯುಳ್ಳವನೇ ವಿವೇಕಕೆ ಮನವಮಾಡೆಂದ ॥ ೧೩ ॥

ಪುರುಷರೊಳಗುತ್ತಮನು ನಾನ್ವರ ।
 ತರುಣಿಯರೊಳಗುತ್ತಮೆಕಣಾನೀ ।
 ಸುರನರೋರಗಲೋಕದೊಳಗಿದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಕಣಾ ॥
 ನಾನೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ಮರಕಣಾನೀ ।
 ಮರುಳುವಾತಿನ್ನೇಕೆ ನಡೆಸಂ ।
 ಕರದಸಂಶಯವಿನ್ನದೇಕೆ ಲತಾಂಗಿಕೇಳೆಂದ । ॥೧೪॥

ಸೀತೆ— ಎಲವೊ ಪಾತಕಹೊಲೆಯ ಹೊರವಡು ।
 ತಲೆಗಳಿವು ಯಿನ್ನುಳಿವುದಿಲ್ಲ ।
 ಗ್ಗಳೆಯ ದೈವವ ಕೆಣಕೆ ನೀರಲಿನೆರದೆಹೋಗೆನುತ ॥
 ನಳನಮುಖಿ ಹಲವಂಗದಲಿಬೈ ।
 ದೊಳಗುಗೊಡದಿರೆ ಕೋಪದಲಿಕಳ ।
 ವಳಿಸಿ ಕಾಂತಿಯಕಬರಿಯನುಹಿಡಿದೆಳೆದನಂಗನೆಯ ॥ ೧೫ ॥

ಬೇಡ ಬೇಡೆಂಬಂತೆ ಮರನ ।
 ಲ್ಲಾಡುತಿರ್ದುದುನೆರದುದು ಖಗಕುಲ ।
 ವೀಡಿರಿದು ನೆರದರಚಿಹೊಯ್ದವು ಖಳನಮಸ್ತಕವ ॥
 ನೋಡದವನವಶಕುನಮುಖದಲಿ ।
 ಜೋಡಿಸಿದನೆಳದೊಯ್ದು ರಥದಲಿ ।
 ಕೂಡೆ ಹಾಹಾಕ್ರಂದನಧ್ವನಿ ತುಂಬಿತಂಬರವ ॥ ೧೬ ॥

—: ಸೀತೆಯಾಳಾಸ:—

ಶಳವೃತಿದೆ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು ಕಡುಕೋ |
 ಮಲದಲತೆಯನು ಕೊರಳಹಿಡಿದೆಳ |
 ದುಲಿವೃತಿದೆಹೆಬ್ಬುಲಿ ಸುಧೇನುವನಕಟ ಬಲುಕರಿಸಿ ||
 ಬಳಲುತಿದೆ ದುಷ್ಟೀರ್ತಿರ್ತೀರ್ತಿಯ |
 ನೆಲೆರಘುಕ್ವಿತ್ತಿನಾಥ ಬಿಡಿಸೈ |
 ಖಳನಶರೆಯಂಗನೆಯ ನೆಂದೊರಳಿದಳುನಳಿನಾಕ್ಷಿ || ೧೧೭ ||

ರಾಮಬಿಡಿಸೈ ಖಳನಕುಲಸ್ತರ |
 ಭೀಮಬಿಡಿಸೈ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ವಯ |
 ಸಾಮಸಂಭವ ಸಂದಳನ ಕಂಠೀರವನೆಬಿಡಿಸು ||
 ತಾಮಸನ ತಲೆಗಡಿದುಭೂತ |
 ಸ್ತೋಮಕುಣಬಿಡಿಸೈ ನಿಶಾಚರ |
 ಕಾಮುಕನಕೈಶರೆಯ ಬಿಡಿಸೆಂದೊರಳಿದಳುಸೀತೆ || ೧೧೮ ||

ಕೇಳದಿಹುದುಚಿತನೆ ರಘುಕ್ವಿತ್ತಿ |
 ಪಾಲ ನಿನ್ನಂಗನೆಯ ಭಂಗದ |
 ಮೇಲಹುದ್ಯುಲು ಕೇಳ್ವು ಮನುಕುಲದವರಕೊರತಿಗಳ ||
 ತಾಳುವರೆಸೈರಿಸುವರೇದು |
 ಶ್ರೀಲಚರಿತನನೂರ್ಮಿಳಾವರ |
 ಲೋಲನಿನಗೆಕಕಟ ನಿಷ್ಕೃಪೆಯೆಂದಳಬುಜಾಕ್ಷಿ || ೧೧೯ ||

ಜರದುಕಳುಹಿದಳೆಂದು ಮನದಲಿ |
 ಕಲುಬುತನವನು ಮಾಡೆ ಯೆಲೆಧಿಟ |
 ಕೊರತೆಬಾರದೆ ನಿನಗೆ ಕುಲದಭಿಮಾನಭಂಗದಲಿ ||

ಉಳಿಸಲಹುದೈ ತಂದೆ ರಘುಕುಲ |
 ದೀರಿಯನನ್ಯನೆ ನಿನಗೆಸೀತಿಯ |
 ಶರೆಯಬಿಡಿಸೈ ತಂದೆ ಯಿಂದೊರಳಿದಳುನಳಿನಾಕ್ಷಿ || ೧೦||

ಎಲೆವಸಂತನೆ ಚಂದ್ರಮನೆ ಚಾ |
 ಪಲಚಕೋರಿಯೆ ಮಾರುತನೆ ಮಾಂ |
 ದಳರಿ ಮನ್ಮಥನೇಮದಾಳಿಯೆ ಮತ್ತಕೋಕಿಲನೆ |
 ಕುಲಯುತೆಯ ಕುಂಭಿಣಿಯ ತನುಜೆಯ |
 ಕಲುಷರಹಿತೆಯ ಖಳಕುಲಾಧಮ |
 ಬಲುಕರಿಸಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದನೆಂದುಸುರುವುದು ರಾಮಂಗೆ ||೧೧||

ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನು ನಿಮ್ಮ ನೀವಾಕೃಪೆ |
 ಮಾಡಲಾಗದೆಮಾನ್ಯರಲಿ ಮಾ |
 ತಾಡಲಾಗದೆ ಸಕಲವನದೇವತಿಗಳಿರಪತಿಗೆ ||
 ಮಾಡಿತಿಲ್ಲಪರಾಧವನು ಹರಿ |
 ಕ್ರೋಡಬಿಡ್ಗುಕುರಂಗಿನಳಿರೆಲೆ |
 ನಾಡೊಡೆಯರಾಮಂಗೆ ಹೇಳುವದೆಂದಳಾಸೀತಿ || ೧೨||

ದಶವರೂಢ ಮಹಾಮಹೀಶನ |
 ಸೊಸೆಯ ಜನಕನಮಗಳರಾಮನ |
 ಶಶಿಮುಖಿಯನಪ್ರತಿಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವನತ್ತಿಗೆಯ ||
 ಆಸುರವಂಶಾಧಮನು ದುಷ್ಟ |
 ವ್ಯಸನಿ ದುರಿತ ದುರಾತ್ಮನಡವಿಯೊ |
 ಳಸವಳಿಸಿಕೊಂಡೊಯ್ದನೆಂದುಸುರುವುದು ರಾಮಂಗೆ || ೧೩||

ಜಟಾಯು—ಎಲವೊ ರಾವಣ ಬೇಡ ಬಿಡುಮೈ |
 ಧಿಲಿಯನನ್ಯವಧೂವ್ಯಸನದಲಿ |
 ಸಿಲುಕಿಸಿತ್ತಪಕೀರ್ತಿ ಕಮಲಜನುಸುರುಹನ್ನಬರ ||

ತೊಲಗಲರಿಯದು ಮೇಲೆನ್ನಿಯ ।
 ಬಳಗವೆಲ್ಲವಕೊಂದು ದುರ್ಗತಿ ।
 ಗಿಳಿಯಬೇಡಕಟಕಟ ಬಿಡುಸಾರಿದೆನುನಿಗಿಂದ ॥ ೨೪ ॥

ರಾವಣ— ಕೇಳಿದೈಖಗರಾಜ ಖಡುಗದ ।
 ಮೇಲೆ ಬಹರಾವೈಸೆ ಕಲುಷಿತ ।
 ದಾಲಯಕೆನಾವಂಜೆವಳುಸಿದ ಬಳಿಕ ಪರಸತಿಗೆ ॥
 ಕೋಳುಹೋಗಲಿ ಕೀರ್ತಿಬಿಡೆನೀ ।
 ಬಾಲಿಕೆಯನಿದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಸು ।
 ರಾಲಯವು ನಿನಗೆನುತ ಖಳನೆರಗಿದನು ಖಗಪತಿಯ ॥ ೨೫ ॥

ಳನೆಯ ಪಾಠ

ಸೀತಾಪಹರಣದಿಂದ ರಾಮನ ಹಲುಬು

[ರಾಮನ ಶೋಧನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರಾಮನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಪಂಚವಟೀ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರಲು ಅಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಸೀತೆಯಂಕಾಣದೆ ಹಲವಂಗದಲಿ ಹಲುಬುವನು.]

ರಾಮ— ಎಲೆಸುಮಿತ್ರಾಸೂನುಸೀತೆಯ ।
 ಸುಳಿವು ನಿಳಯದೊಳಿಲ್ಲದಿದೆ ಕಂ ।
 ಬೆಳಕು ಕಾಣಿಸದಿದೆಮದೀಯ ವಿಶಾಲಭವನದಲಿ ॥
 ಲಲಿತದರಹಸಿತಾನನಾಬ್ಜಾ ।
 ಕಲಿತನಾನಾಶ್ವಾಸಪರಿಮಳ ।
 ಸುಳಿಯದಿದೆ ಸೀತೆಯನು ತೋರೈ ತಮ್ಮತನಗೆಂದ ॥ ೧೧ ॥

ತೋರದಿದೆಕಲಹಂಸಗಮನೆಯ |
 ತೋರಿಕೆಯಗತಿಕಂಗಳಿಗೆ ನೈ |
 ದೋರದಿದೆ ಲಾವಣ್ಯರುಚಿ ಹಿಮರುಚಿನಿಭಾನನೆಯ ||
 ಬೀರದಿದೆಸೌಭಾಗ್ಯಸಾರದ |
 ಸೀರೆಸೊಬಗಿನಶಿರಿಯದೇನೈ |
 ಮಾರುಮಾತಿಲ್ಲೇಕೆಹೇಳ್ಳಿ ತಮ್ಮನನಗೆಂದ || ೨ ||

ಕನಕಮೃಗವನು ತಾರೆನೆಂಬೀ |
 ಮುನಿಸಿದೊಂದಿದೆ ತಮ್ಮತನ್ನಯ |
 ಮನದ ಸಂಶಯವನು ನಿವಾರಿಸುಹೋಗು ಗುಹಾಂತರವ ||
 ಕನಕಮೃಗವನು ತಂದೆನೆಂವೇ |
 ವನಿತೆಗನ್ಯತವನುನುಡಿದು ಸೀತೆಯ |
 ನೆನಗೆತೋರೈಸಾಕು ಬಳಕಕೃತಾರ್ಥ ತಾನೆಂದ || ೩ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ಭ್ರಮಿಸಿತೀತನಮತಿವಿವೇಕದ |
 ಸಮತೆಸಡಲಿತು ಸೈರಣೆಯನಾ |
 ಕ್ರಮಿಸಿದುದು ಮತಿಕಳವಳಿಸಿದವು ಕರಣವಂಗದಲಿ ||
 ವಿಮುಖನಾಯ್ತುರಿವಕಟಿಸೀತಾ |
 ರಮೆಪಲಾಯನವಾಗದಿರಳೆಂ |
 ದಮರಿದನು ತಾಸದಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಹೊಕ್ಕನೆಲೆವನೆಯ || ೪ ||

ರಾಮ— ಎಲೆಸುಮಿತ್ರಾಸೂನುಕೇಳೀ |
 ನಿಳಯದೊಳಗಿಲ್ಲವನಿಸುತೆ ನೀ |
 ತಿಳಿದುಕೋಮನೆಯಲ್ಲ ವಿದುನಾವ್ ತಪ್ಪಿ ಬಾರೆವಲೆ ||
 ನಿಳಯವಿದುತಾನಮ್ಮದಾದಡೆ |
 ಸುಳಿಯದಿಹಳೇಸೀತೆ ನೀನ |
 ಸ್ವಲಿತಮೂರ್ಖನಲಾಮತಿಭ್ರಮೆಯಾಯ್ತು ನಿನಗೆಂದ || ೫ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ಅಹುದು ಜೀಯ ಮದೀಯಪೂರ್ವದ |

ಗೃಹವು ಧಿಟಧಿಟವೆಂದೆನಲುನಿಜ |

ರಾಮ— ನಹುದುಸೀತಿಯತೋರಿದರೆ ನೀನೆಂದನುಡಿನಮಗೆ ||

ಸಹಜನೀಲಕ್ಷ್ಮಣನೊ ಕಪಟದ |

ಸಹಭವನೊ ನೀನಾರುಸತ್ಯದ |

ಲಿ ಹಿಮಕರಕುಲದವರವೊಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿಹೇಳೆಂದ ||

||೬||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ದೇವರೊಡಹುಟ್ಟಿದನು ತಾನಹು |

ದಾವಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೆನೆನಿಜ |

ರಾಮ— ನೇ ವಿದೇಹಕುವಾರಿಯನುನಾವ್ ನಮ್ಮಪುರದಿಂದ ||

ಈವಿನಕೊಡಗೊಂಡುಬಂದೆವೊ |

ದೇವಿಯನುನಾವಿರಿಸಿಬಂದೆವೊ |

ಭೂವರನಮೇಲಾಣೆತಪ್ಪದೆ ಹೇಳುತನಗೆಂದ ||

||೭||

ರಾಮ— ಘನಮದೋದ್ಭಟ ಧಾರೆಯಿಲ್ಲದೆ |

ವನಮದದ್ವಿಪವುಂಟೆ ತೀಕ್ಷಣ |

ವಿನುತ ದೀಧಿತಿ ಯಿಲ್ಲದಿನನುಂಟೇ ಜಗತ್ತಿನಲಿ ||

ವನಜವಿಲ್ಲದ ಕೊಳನುಪರವಾ |

ಹಿನಿಗಳಿಲ್ಲದ ವಾರ್ಧಿಸೀತಾ |

ವನಿತೆಯಿಲ್ಲದ ರಾಮನುಂಟೇ ಭೂಮಿಯೊಳಗೆಂದ ||

||೮||

ರಾಮ— ಕಂಡುಹಂಸೆಯ ಹಂಸಗಮನೆಯ |

ಕಂಡುದುಂಟೇ ಯೆಂದುಕೋಗಿಲೆ |

ಗಂಡುಕೋಕಿಲ ಲಲಿತನಿನದೆಯ ಕಾಣೆರೆಲೆಯೆಂದ ||

ಮಂಡಲಿಯ ಮಧುರಧ್ವನಿಯಗಿಳಿ |

ವಿಂಡಿನಲಿಕಳಕೀರ ವಚನದ |

ಹೆಂಡತಿಯ ನೀವ್ ಕಾಣೆರೆಲೆಯೆಂದರಸಬೆಸಗೊಂಡ ||

||೯||

ರಾಮ— ಎಲೆಹರಿಣ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಯನುಕರಿ |
 ಕಳಭವೇಕರಿಕುಂಭ ಕುಚಮಂ |
 ಡಲಿಯನಾಹರ್ಯಕ್ಷ ಬಡನಡುವಿನ ನಿತಂಬಿನಿಯ ||
 ಒಲುಮೆಕಾತಿರ ನಾತಿಶಯನಿ |
 ಮಳೆಯ ಸಂಭೋಗಪ್ರವೀಣಾ |
 ಕಲಿತಕೌತೂಹಲೆಯಕಂಡಿರೆ ತೋರುನನಗೆಂದ || ೧೦||

ರಾಮ— ಎಲೆಲೆಮಾಲತಿ ಜಾತಿಕೇತಕಿ |
 ಗಳರ ನೀವಾಮೋದಬಾರಾ |
 ಕಲಿತ ಲಲಿತಸ್ಥಿತಲತಾಂಗಿಯ ತುಂಗಕುಚಭರೆಯ ||
 ಸುಳಿವಕಾಣಿರೆ ನೀವ್ ಸುಧಾರಸ |
 ಕಲಿತಬಿಂಬಾಧರೆಯವೇಣೀ |
 ವಿಲಸಿತಿಯ ವಿಲುಲಿತ ಕಟಾಕ್ಷೆಯ ಕಾಣಿರೆಲಿಯೆಂದ || ೧೧||

ರಾಮ— ಸೀತೆ ಸೀತೆ ಸಮುದ್ರವಸನಾ |
 ಜಾತಿಜಾನಕಿ ಜನಕನ್ಯಸಸಂ |
 ಭೂತೆ ವೋವೋಯೆನಲು ಬಾರದೆ ಕರುಣವಿಲ್ಲದಲೆ||
 ಯಾತಕಕಟಾ ತನ್ನನೀಪರಿ |
 ಧಾತುಗೆಡಿಸುವದುಚಿತವೆ ಸಂ |
 ಪ್ರೀತಿವಚನದ ರಚನೆ ನಮ್ಮೊಳಗಿಲ್ಲಲಾ ಯೆಂದ || ೧೨||

ರಾಮ:— ಸೀತೆ ಸೀತೆ ಸರೋಹುನಾನನೆ |
 ಸೀತೆ ಸೀತೆ ಸರೋಜಲೋಚನೆ |
 ಸೀತೆ ಸೀತೆ ಸರೋಜಪರಿಮಳೆ ಯೆಂಬ ನಾಲಿಗೆಯ ||
 ಮಾತು ಮುಗಿಯದೆ ಮನದ ಮನುಕುಲ |
 ಜಾತನಿರೆ ಮೈದೋರಿದುದು ಪುರು |
 ಹೂತದಿಗ್ಭಾಗದಲಿ ಮಂಡಲನಾಹಿಮಾಂಶುವಿನ || ೧೩||

ರಾಮ:— ತರಣಿಯಲ್ಲೆಲೆ ಜೀಯಶಶಿಯವ |
 ತರಣವೈಸೆ ನೆನಸುನಗುತ ಹಿಮ |
 ಕಿರಣಗುಂಟೇ ಚಟುಲತರ ಚಂಡಾಂಶುವೆಂದೆನಲು ||
 ತರಣೆಕುಲಚಿತ್ತೈಸುನುಡಿಗಪ |
 ಸರಣೆಯುಂಟೇ ತನಗೆನಲು ಹಿಮ |
 ಕಿರಣನಾದೆಡೆ ಕುರುಹದೇನಂದರಸ ಬೆಸಗೊಂಡ || ||೧೪||

ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಾಮನ ಆಳಾಸವಂ ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಮನದಲ್ಲಿದ್ದೈಯತಾಳಿ “ಅಂಣಾ, ನಾನು ಬೆಳಗಾದ ಕೂಡಲೆ ಸೀತೆಯ ವರ್ತಮಾನ ತಗುವೆನು-ಆಕೆಯಂ ವೈದವನನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸುವೆನು. ಇಗೋ ಈ ಖಡ್ಗವಿದೆ-ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯವಿದೆ” ಎಂದು ಅಡಿ ರಾಮನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ಇದುಕಣಾ ಜಾನಕಿಯನೊಯ್ದವ |
 ನೆದೆಯ ಶೂಲವಿದೀಗ ಸೀತಾ |
 ಸುದತಿಯನು ಕಡ್ಡಿಯು ವನ ಗಳಮಂಡಲಾಗ್ರಕಣ ||
 ಇದುವಿದೇಹನೃಪಾಲ ತನುಜೆಯ |
 ನಿದಿರುಗೊಂಡರಿಭಟನನೆತ್ತಿಯ |
 ನೊದವಕುಂತದುರಂತವಿದೆಯೆಂದಾದುರ್ಜೋಬ್ಬಿರಿದ ||೧೫||

ಜನೆಯ ಪಾಠ

ಹನುಮನಿಂದ ಸೀತೆಯ ಶೋಧ ಅವಳಸಂಕಟ
 ಪರಿಹಾರದಾಶ್ವಾಸನ. ವಿಭೀಷಣನ ಲಂಕಾ ತ್ಯಾಗ.

[ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನೊಯ್ದು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಅವಳ ಉಸಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಸರಮೆ ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಅವಳು ಸೀತೆಯ ಮನಸ್ಸು ರಾವಣನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾವಣನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೀತೆಯ ಮುಂದೆ ಬೆಳಿಸಿ ಮಾತಾಡುವಳು. ಸೀತೆಯು ಅವಳಮಾತಿನಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡದಲೆ ತನ್ನ ಪತಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿರುವಳು. ಇದರಿಂದ ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಪೂಜ್ಯಭಾವವುಂಟಾಗಿ ರಾವಣನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಳು. ಆದರೂ ರಾವಣನು ತಾನೇ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವನು. ಆಗ ಸೀತೆಯೊಡನೆ ನುಡಿಗಳು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.]

ಸರಮೆ— ಮೂರುಲೋಕದ ಗಂಡನೀತನ |
 ಮಾರಬಹುದೇ ದೇವಿದಿವಿಜರ |
 ನೀರೆಯರುಬಯಸುವರು ಬಹುವಿಧಸುವ್ರತಂಗಳಲಿ ||
 ನೂರು ಜನ್ಮವತಿರುಗಿ ಬಾ |
 ಯಾರಿಕಾಮಿಸಲೀತನಂದದ |
 ವೀರನುಂಟೇ ನಳಿನಭವನಿರ್ಮಿಸಿದಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ || ೧೧ ||

ಸರಮೆ— ಇವಿಚತುರ್ಧಶಭುವನ ದೊಡೆತನ |
 ವಿದಿಸಕಲಸಾವ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಪದ |
 ವಿವಿಭುತ್ವ ಸಮಸ್ತ ಸುರನರಯಕ್ಷಗುಹ್ಯಕರ ||
 ಇದನು ನೀನನುಭವಿಸಲೊಲ್ಲದೆ |
 ಚಮರೆಗೆಡುವರೆ ನೀನೆ ಹೇಳೆಂ |
 ದುದಕೆ ಮಾರುತ್ತರವ ಕಾಣದೆ ಕೆಲಕೆಸಾರಿದಳು || ೧೨ ||

ರಾವಣ— ಏನನೆಂದಳು ಸೀತೆ ಮನದೊಳ |
 ಗೇನ ಹಂಬಲಿಸುವಳು ನಿನ್ನನು |
 ಮಾನವೇನಂತಸ್ತವಾವುದು ಜನಕನಂದನೆಯ ||

ಮಾನವೇಂದ್ರನ ಮರದಳೇಹದ |
 ನೇನಿನಲು ಹತ್ತಿರಕೆಬಂದುದ |
 ಶಾನನಕರ್ನದಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿದಳಾಸರಮೆ ||

||೨||

ಸರಮೆ— ಆಡಲೇನದ ಜೀಯಲೋಕದ |
 ಜೋಡಿಕೆಯ ಜಾನಕಿ ಜಗತ್ತಿನ |
 ಗಾಢಪತಿಭಕ್ತಿಯರಿಗೀಸತಿ ಮಾತೃಭವನವಲ ||
 ಆಡಿದರೆ ಜಗವೇನನೆಂಬುದೊ |
 ಖೋಡಿಗಳು ಕೆಲರುಂಟು ಮಿಕ್ಕಿನ |
 ಹಾಡಿಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಬ ಜಗದಪತಿವೃತಾಜನಕೆ ||

||೪||

ಸರಮೆ— ಕಂಡುಬಲ್ಲೆವು ಕೆಲಬರನು ಭೂ |
 ಮಂಡಲದೊಳೇಸತಿಯ ಹೋಲುವ |
 ಹೆಂಡರಿಲ್ಲಾ ಧೃವನಶಿಷ್ಯ ಮಹಾಮುನೀಶ್ವರರ ||
 ಹೆಂಡಿರಗಳೊಂದೋಜೆಜಗದಲ |
 ಖಂಡಸುವೃತೆ ಸೀತೆ ಹುಸಿದಡೆ |
 ಖಂಡಪರಶುವಿನಾಣೆ ಸತ್ಯವಿದೆವಳಾ ಸರಮೆ ||

||೫||

ಸರಮೆ— ಆಗುಳಕೆಯಲಿ ಸೀನಿನಲಿನಡ |
 ನಾಗನುಡಿನಾಗಲಸಿಕೆಗಳಲಿ |
 ತಾಗುಗಳೆಡಹುಗಳ ಲೆಚ್ಚರಿಕೆಯಲಿ ಮರವೆಯಲಿ ||
 ಜಾಗದರಲಿಸುಷುಪ್ತಿಯಲಿ ಸಂ |
 ರಾಗದಲಿ ಚಿಂತೆಯಲಿ ರಘುಕುಲ |
 ಸಾಗರನ ನೆನಪಲ್ಲದಿಲ್ಲನೈತ್ಯಗತಿ ಸತಿಗೆ ||

||೬||

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಮೆಯು ತಿಳಿಸಲು ರಾವಣನು

ತಾನು ಬೆದರಿಸಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು—

- ರಾವಣ— ಮರುಳಲಾ ಎಲೆ ಸೀತೆ ನಿನ್ನನು |
 ತಿರುಗಿ ತಗೆವವಗೆಂಟುಕಂಗಳು |
 ಶಿರದೊಳರಲಿನ್ನೀವು ದದುಹುಸಿಹಲವುನಾತೆನು ||
 ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವರ |
 ಸರಕು ಮಾಡುವೆ ಮಾಡೆನೆಂಬುದು |
 ಧರೆಯೊಳಗೆ ನೀಕೇಳಿಕೋ ಕಾಳಾಗ ಬೇಡೆಂದ || ೨ ||
- ರಾವಣ— ಸುರಸಶಿಖಿವರುಣಾದಿಗಳು ಕಿಂ |
 ಕರರುತನಗಿಂದಬುಜಭವಶಂ |
 ಕರರುತನ್ನಾಶ್ರಿತರು ನಳಕೂಬರಜಯಂತಕರು ||
 ಚರಣಸೇವಕರಮರಮು |
 ನಿತುಂಬುರರು ಗಾಯಕರಿಂದುಮನ್ನಥ |
 ವರದಸಂತಕರೊಲಿವಸತಿಯರ ದೂತರಿವರೆಂದ || ೩ ||
- ರಾವಣ— ಸುರರು ಗುರು ನಾವಂತ್ಸರಿಕೆ ಸುರ |
 ತರುಣಿಯರು ತೊತ್ತಿರುಸುರೋರುಗ |
 ನರನಿಶಾಚರ ಭುವನದೊಡೆತನವೆನ್ನ ದೆನಗಿಂತು ||
 ಸರಿಯದಾರೆಲೆ ಸೀತೆ ನೀನೀ |
 ಸಿರಿಯನನುಭವಿಸದೆ ನಿರರ್ಥಕೆ |
 ಜರದುಮನುಜ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದಿದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದ || ೪ ||
- ಸೀತೆ— ಕಣ್ಣಳಲಿ ಕಿಡಿಸೂಸೆ ಕೈಯಲಿ |
 ತೃಣವನುರೆಮುರಿದಿಕ್ಕಿ ನುಡಿವಳು |
 ಬಣಗುರಕ್ಕಸ ಕೇಳೆಲವೊನಿನಗನಿತುಗುಣವಿರಲು ||
 ತ್ರಿಣಯನನದು ವಂದದೇತಕೆ |
 ಮಣಿಯದಾದುದು ಸುಡುಸುಡೆಲವೋ |
 ಹೆಣದಿನಿಹಿಗಳಿಗುಚಿತವೀನಾತೆಂದಳಾ ಸೀತೆ || ೫ ||

- ರಾವಣ— ಯಾಕೆ ನಿನಗೀ ಮರುಳುತನ ವಿ ।
 ವೇಕನೀನಾರಾಸರಾಧಮ ।
 ಕಾಕನಾರುಪಜೀವನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಫಲಗಳಲಿ ॥
 ಸೋಕಿದುದನನುಭವಿಸುವುದೆಸು ।
 ವ್ಯಾಕುಲದ ಸುಪ್ರೌಢೆ ನಿನಗಿ ।
 ನ್ಯಾಕೆ ರಾಮನಚಿಂತೆಯೆನಲಿರಿಮಸಗಿತವನಿಜೆಗೆ ॥ ೧೧॥
- ಸೀತೆ— ತಂದರತಿಬಲನಹುದಲೇರಘು ।
 ನಂದನನ ಸಮುಖದಲಿಮ್ಮನು ।
 ಹಂದೆಹೋಗೆಲೆನಾಯೆ ನಿನಗೇಕಮರಮಾನವರ ॥
 ದಂದ ಶೂಕರಭುವನದೊಡೆತನ ।
 ಬೆಂದಮೋರೆಗೆ ಬಹುವಿಕಾರದ ।
 ಮಂದಿವಾಳದ ಮಾತದೇಕೆಂದುರುಬಿದಳುಖಳನ ॥ ೧೨॥
- ಸೀತೆ— ತನಗೆಗಡಸುರರಸು ಭಂಟಸು ।
 ವನಜ ಭವಭವರಾತ್ರಿತರುಗಡ ।
 ಮನೆಯತೊತ್ತಿರು ಗಡಸುರಾಂಗನೆಯರು ವಿಚಿತ್ರವಲ ॥
 ಮನಸಿಜಾಡ್ಯರು ಸೇವಕರುಗಡ ।
 ಮನುಜಗಡ ರಘುನಾಥನಿವನಾ ।
 ನನವ ಶೀಳುವರಿಲ್ಲವಕಟಕಟೆಂದಳಿಂದುಮುಖಿ ॥ ೧೩॥
- ಸೀತೆ— ಸಲವುದೀ ನುಡಿವಾಪಿಗಳಿಗಿ ।
 ಸ್ತುಳಿತಮೂರ್ಖಾಧಮರಿಗೆ ದುರ್ಬೇಧ ।
 ರಳಿದವರಿಗಭಿಮಾನಹೀನರಿಗಿದುವೆ ಸಿದ್ಧವಲಾ ॥
 ಎಲವೊ ನಿನ್ನೊಳುಮಾತನಿದಿರೊಳು ।
 ಗಳಹಲಹುದೇಸುವ್ರತೆಯರೆಲೆ ।
 ಹೊಲೆಯಹೋಗೆಂದಬಲೆಮುಖದಿರುಹಿದಳು ಖಾತಿಯಲಿ ॥೧೪॥

ರಾವಣ ಶಿಟ್ಟಾಗಿ- ಫಲಪತಿವೃತ್ತೆ ತಾನುಗಡಕಾ |
 ಳ್ಗೆಡದು ನುಡಿವರು ನಾವುಗಡಧಿಟ |
 ಕಡಿದರೆಯ ತಾಮೆಟ್ಟಿಮಿಾವಳು ಗಡಮಹಾದೇವ ||
 ಒಡತಿಗಡ ಬಲುಸಂಪದಕೆಬಾಯ |
 ಬಡಿಕಹೆಂಗುಸ ಕೊಲುವೆನೆಂದು |
 ಗ್ಗಡವ ಕೋಪದಲೆತ್ತಿದನು ಖಂಡೆಯವನಸುರೇಂದ್ರ || ೧೦೫ ||

ಹೀಗೆಸಿಟ್ಟಿಗಿದ್ದ ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಡ್ಗದಿಂದ ಹೊಡೆದು
 ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಸುದೈವದಿಂದ
 ರಾವಣನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸಾದ್ವೀ ಓರೋಮಣಿಯಾದ ಮಂಡೋದರಿಯು
 ಬಂದು, ಅವನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತಡೆದು, ರಾವಣನಿಗೆ ಸೀತೆಯ
 ಘನತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವಳು.

ಮಂಡೋದರಿ— ಅಹಹರಕ್ಕಸರಾಯ ಮರುಳೇ |
 ವಿಹಿತವೇ ನಿನಗಿದು ಜಯಶ್ರೀ |
 ಮಹಿಳೆ ನಗದಿಹಳೆ ಯಶೋರಮೆ ನಾಚಿತಲೆಗೊಡಹಿ ||
 ಬಹಿಕರಿಸದಿಹಳೇ ಧರಾಂಗನೆ |
 ಗಹಗಹಿಸದಿಹಳೇ ವಿಚಾರವ |
 ವಹಿಸದಳವರೆ ಸತಿಯನೆಂದಳು ಮಯನಸುತೆಪತಿಯ ||೧೦೬||
 ಜಡಿದುಚಿಮ್ಮುವ ಖಂಡೆಯಕೆ ಕೈ |
 ದುಡುಕಿ ಮಂಡೋದರಿ ನಿಜೇಶನ |
 ಕೆಡುಹಕಳಲಿಸಿಕೆಲಕೆ ಸಾರಿಸುವನಿತರೊಳು ಹನುಮ |
 ಕಿಡಿಗದರಿಗಿಣಿವಿಂಡಿಗಿರಗುವ |
 ಗಿಡಗನವೊಲುಬೈದ್ದುತೊಲಗಿದ |
 ಖಡುಗವನು ಕಂಡಂತರಿಸಿದನು ಮರದಕೊಂಬಿನಲಿ ||೧೦೭||

ಮರುಳತನ ಬೇಡೇಳು ನಡೆನರ ।
 ತರುಣಿಯೇ ತಾನೀಕೆ ಸಾಕ್ಷಾ ।
 ತ್ವರಮ ಪುರುಷನ ಪುಣ್ಯವಧುವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತಿದೆ ॥
 ಸ್ಮರವಿಕಾರದ ಬುದ್ಧಿಸಾಕಾ ।
 ನೆರದುಗೆಡಬೇಡೆಂದು ಮಂಡೋ ।
 ದರಿ ನಿಜೇಶನ ನೊಯ್ಯೆಳರಮನೆ ಗಣುಗಳೇಳೆಂದ ॥ ೧೮ ॥

[ತಮ್ಮನಾದ ವಿಭೀಷಣನು ಅಂಠನಾದ ರಾವಣನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ರಾಮನು ಸುಗ್ರೀವನಾದಿ ಕಪಿಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸೀತೆಯೆಂಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.]

ವಿಭೀಷಣ— ಅಂಠ ಕೇಳಿ ತಗಲವಾತಿನ ।
 ಬಂಠಣೆಗಳಂತಿರಲಿ ಭೂಮಿಯ ।
 ತಿಣ್ಣವನು ತಿದ್ದಲಿಕೆ ಹರಿನರನಾಗಿರೂಹಿಸಿದ ॥
 ಹೆಂಠನೆವಲಿ ನಮ್ಮನೆಲ್ಲರ ।
 ಮಂಠುಗೂಡಲಿ ಬಂದನಾವಿಂ ।
 ನುಂಠದುರಿಯಲು ಬೇಡಸೀತೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕೆಂದ ॥ ೧೯ ॥

ಯಾಕೆನಿನಗೀಭ್ರಮೆ ವಿವೇಹಜೆ ।
 ಸೋಕುವವಳಲ್ಲರಸ ನೀನವಿ ।
 ವೇಕೆಯಾಗದಿರೀ ಮಹೋನ್ಮತ್ತರುಗಳುಬ್ಬಿದರೆ ॥
 ಆಕಕುಸ್ಥಜ ಮನುಜನಲ್ಲವ ।
 ನೌಕಸರು ಮೃಗವಲ್ಲ ತಾನಿಸು ।
 ಲೋಕಕಂಟಕರಳಿವಿಗೊಡ್ಡಿದ ಒಸುವಲಿಯೆಂದ ॥ ೨೦ ॥

ಕುಲದಲಲ್ಪನೆ ನೀನು ಮುನಿಕುಲ |
 ತಿಲಕಪಾಲಸ್ತ್ರೈ ಜನಲಾನಡ |
 ವಳಿಯೊಳಧಮನೆ ನೀನು ಶಿವಪೂಜಾಪ್ರಸಿದ್ಧನಲಾ ||
 ತಿಳುಹಿನಲಿ ಬರಡನೆಬಹುಶೃತಿ |
 ಗಳು ಮುಖೋದ್ಗತವಕಟನಿನಗೇ |
 ತಿಳಿಯೆಜಾರರರಜೋಲಿ ಬಿಡುಜಾನಕಿಯ ನೀನೆಂದ || ೨೧ ||

ಜಾರೆಯೇ ಜಾನಕಿ ಜಗತ್ರಯ |
 ವಿರಪಾತಿವೃತಿಯಲಾನರ |
 ಹಾರಿಯೆ ವೈದೇಹಿ ನಾರಾಯನ ಪತ್ನಿಯಲಾ ||
 ಶ್ರೀರಮಣ ಚಂಚಲೆಕಣಾ ಕೈ |
 ಸೇರಿದಳು ನಿಮಗೆಂಬ ಮನದವಿ |
 ಕಾರವೇಕೆಲೆಯಂಣ ಬಿಡುಜಾನಕಿಯ ನೀನೆಂದ || ೨೨ ||

ರಾವಣ— ಏನೆಲವೊನೀನಿತು ಹೊಗಳುವ |
 ಡೇನಹನು ನಿನಗಾನರೇಂದ್ರನು |
 ಸೂನುವೊ ಮೊಮ್ಮಗನೊ ಮರಿಮಗನೊ ನಿಧಾನಿಸಲು ||
 ಆನಿಹಿಂದಣ ಹಿಂದೆಗರಿಗಾ |
 ದಾನುಡಿಯ ನುಡಿದೆನ್ನನಂಜಿಸಿ |
 ಜಾನಕಿಯ ನೀಬಿಡಿಸುವವನೇ ಭ್ರಷ್ಟಹೋಗೆಂದ || ೨೩ ||

ವಿಭೀಷಣ— ಆದಡೆಲೆಖಳರಾಯ ಕೇಳ್ ಖರ |
 ಸೂದನನ ಸೂರ್ಯಾನ್ವಯನಸಂ |
 ಪಾದಕದಶರಪರಶುನಿನ್ನಯ ಕೊರಳುಹಳುವದಲಿ ||
 ಬೀದಿವರಿವುದು ಪುತ್ರಮಿತ್ರ ಸ |
 ಹೋದರರು ಸಾವರು ನೃಪಾಲತ |
 ಕೋದರಿಯ ನೀನೀಯದಿರೆ ನಿಶ್ಚಯವಿದೀಗೆಂದ || ೨೪ ||

ರಾವಣ— ಬೀಳಲಾನುಡಿ ಕರ್ನದಲಿ ಲಯ |
 ಭಾಳನೇತ್ರನ ಭೀಮ ರೌದ್ರಕ |
 ರಾಳಕಿಮ್ಮಿಗಿಲೆನಲು ಸುರಿದವು ಕಂಗಳಲಿಕಿಡಿಯ ||
 ಬೀಳ ಹ್ಯೊಹ್ಯೊ ಬಾಯ ಬೊಗಳುವ |
 ನಾಲಿಗೆಯ ಕೊಯ್ಯಾಲಹಿಡಿವೆಳೆ |
 ಕಾಳಮೂಳನೆನುತ್ತ ರುಡಿದನು ಚಂದ್ರಹಾಸಕವ || ೨೫ ||

ವಿಭೀಷಣನು ಮೇಲಿನಂತೆ ರಾವಣನಿಗೆ ಸದ್ಭೋಧೆ ಮಾಡಿ ದಾಗ್ಗೂ ಅದು ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಸಿಯುನಾಟದಂತೆ ರಾವಣನ ಕಲ್ಮಷ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಭೀಷಣನು ತಾನು ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಲಂಕೆಯಂಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುವಾಗ, ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಣನಿಗೆಕೂಗಿ ಮಾರಿಯ ಕರಮ ಕೊಂಬುದು ಕಣೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಹೋಗಲು, ದ್ವಾರವಾಲಕರು ರಾವಣನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡದ್ದರಿಂದ, ಆತನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಣ್ಣಲೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ರಾಮನೆಡೆದುಬಂದು ಆತನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯಂಕಂಡು ರಾಮನ ವಾರ್ತೆಯಂತಿಳಿಸಿ ಅವಳ ಭಯನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಬರುವನು.

೬ನೆಯ ಪಾಠ

ವಿಭೀಷಣನ ನೀತಿಬದ್ಧ ನಡತೆ—ಆತನಿಗೆ

ರಾಮನ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ವಚನ—

[ದುಷ್ಟನಾದ ರಾವಣನನೊಡನಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ಹಾನಿ ತಪ್ಪದೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ರಾಮನಿದ್ದಡೆಗೆಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಮೊದಮೊದಲು ರಾಮನಿಗೆ ಈ ವಿಭೀಷಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲ ಸಂಶಯ

ಬರುವುದು. ಅದನ್ನು ಹನುಮಂತನು ಅವನನೀತಿವರ್ತನವನ್ನು ಕಂಡವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಬಳಿಕ ರಾಮನು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ದಶಕಂಠನನ್ನು ಗೆದ್ದ ಲಂಕಾಧಿಪತ್ಯವನು ಕೊಡುವಬಗ್ಗೆ ಅಭಿವಚನವನ್ನೀಯುವನು.]

ವಿಭೀಷಣನು- ಶರಣುಜನ ಸುರಧೇನುಸುಧೆಯಾ |

ಕರಸದಾರ್ತಜ ನೌಘರಕ್ಷಾ |

ಕರ ಕೃಪಾಕರ ದೇವದೀನಾನತಜನೋದ್ಧರಣ ||

ಶರಣು ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಸನಾಥನೆ |

ಶರಣುಸದ್ಗುಣ ಧಾರ್ಮಿಕಶೃತಿ |

ಶರಣುರಘುಪತಿ ಶರಣುಶರಣಿಸುತಿದರ್ಶನಸುರೇಂದ್ರ || ೧೧ ||

ಹನುಮಂತ- ಬರವಿದೇನಿದ್ದುದು ದಶಕಂ |

ಧರನನುಚ್ಛೆಯೊ ಮೇಣ್ವಿವೇಕ |

ಸ್ಫುರಿತದುದಿತ ಭವಿಷ್ಯದನುವಮಗತಿಯ ಗಾಢಿಕೆಯೊ ||

ಎರಡರೊಳಗೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಳೆ |

ವಿರಚಿಸಿದನು ಭಯಾನುವತವಿ |

ವಿಸ್ತರಣವನು ಬಳಿಕಾ ವಿಭೀಷಣನಿಲತನಯಂಗಿ || ೧೨ ||

ಹನುಮಂತ- ಜೀಯ ಬಂದವನೀಗರಕ್ಕಸ |

ರಾಯನನುಜನುನೀತಿ ವಿದನಸ |

ಹಾಯಶೂರನುದಾರ ಗಭೀರ ಧಾರ್ಮಿಕನು ||

ಮಾಯೆ ಹೊಗದೀತನಲಿ ಹಿಂದೆಸ |

ಹಾಯ ವಚನದೊಳೆನ್ನ ಬಂಧನ |

ದಾಯತವ ಬಿಡಿಸಿದನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲಸುರನೊಳಗಿಂದ ||೨||

ಹನುಮಂತ— ಮನಮುನಿಸು ಬಳಿಕಾಯ್ತು ಗಡಖಳ ।

ಜನಪ ನೋಡನೀತಂಗೆ ದೇವರ ।

ವನಿತೆಯನು ಬಿಡಹೇಳಿದರೆ ಬಿಡದೀ ವಿಭೀಷಣನ ॥

ಅನುಜನೆಂದೋವದೆ ವಿರೋಧಿಸಿ ।

ಕನಲಿನೂಕಿಸಿದ ಗಡತ್ಲತ್ವದ ।

ವನರುಹವ ನೋಲೈಸಲೆಂದೈತಂದ ತಾನುಗಡ

॥೪॥

ರಾಮ— ಧುರದೊಳಿದಿರಾದವರ ನಿರಿವುದು ।

ಶರಣುಹೊಕ್ಕರ ಸಲಹುವುದು ಪತಿ ।

ಕರಿಸುವುದು ಧರ್ಮವನ ಧರ್ಮವಳಿವುದವನಿಯಲಿ ॥

ಅರಸುಗಳಿಗಿದು ನಯವಿನಿತು ಗೋ ।

ಚರಿಸದಿರೆ ಹಗರಣದ ನಾಟಕ ।

ದರಸುತನವೀಜಗದೊಳಿಂದನು ನಗುತ ರಘುನಾಥ

॥೫॥

,, ಇನತನೂಭವಕೇಳು ತನ್ನಯ ।

ತನುವನಿತ್ತಾದಡೆಯುಮರೆಹೊ ।

ಕ್ಕವರ ಮನ್ನಿಸುವುದೆ ಮಹಾಕ್ಷತ್ರಿಯರಪಂಥಕಣ ॥

ನಿನಗೆ ಹೇಳುವದೇನು ನೀನ ।

ಜ್ಞಾನೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೇಳದರಿಯಾ ।

ವಿನುತ ವಿಮಲ ಕವೋತ ಚರಿತವನೆಂದನಾರಾಮ

॥೬॥

ವಿಭೀಷಣ— ರಕ್ಷಿಸೆನ್ನ ನನಾಥ ಬಂಧುವೆ ।

ರಕ್ಷಿಸೈ ಕಾರುಣ್ಯ ಸಿಂಧುವೆ ।

ರಕ್ಷಿಸೈ ರಾಕ್ಷಸ ವಿದೂಷಣನನ ವಿಭೀಷಣನ ॥

ಅಕ್ಷಯನೆ ಲಭವನೆ ಜಗತ್ರಯ ।

ರಕ್ಷಕನೆ ತಾರಕಪರಾಯಣ ।

ಶೀಕ್ಷಕನೆ ಶರಣಾಗತನ ಸಲಹೆಂದನಸುರೇಂದ್ರ ॥

॥೭॥

೩೨

ರಾಮನು ವಿಭೀಣನಿಗೆ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ್ದು

ರಾಮ—

ಏಳು ಭಯಬೇಡೆಲೆ ವಿಭೀಷಣ |
 ಕೇಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತೆ ಕಾಂಬೆನ್ನ |
 ಪಾಲದಶರಥನಾಣೆ ಮನದಲಿ ಚಿಂತೆಬೇಡೆಂದು ||
 ನೌಳಿಯನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಸೀತಾ |
 ಬಾಲಿಕೆಯನಪ್ಪುವ ಸುಕೋಮಲ |
 ತೋಳಿನಲಿ ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿದನು ಬಳಿಕಾವಿಭೀಷಣನ

||೮||

ರಾಮ—

ಕರದು ರಘುಪತಿತನ್ನ ನಿಜವಿ |
 ಸ್ವರದ ಕೆಲದಲಿ ನಿಲಿಸಿ ವಿಕಸಿತ |
 ವರವಚನಸರಿಸಿಜದಿನೊಯ್ಯನೆ ಕೇಳ್ವನುಚಿತದಲಿ ||
 ಪುರಜನಂಗಳು ಸುಖಿಗಳೇ ದಶ |
 ಶಿರನು ಹೆದುಳಿಗನೇ ನಿಜಾಗ್ರಜ |
 ವಿರಹವೇನುನಿಮಿತ್ತ ಸಂಭಾವಿಸಿತು ನಿನಗೆಂದ

||೯||

,,

ಜಗವ ವೀರರೊಳಗ್ಗಲನು ಸಂ |
 ಯುಗಸಮರ್ಥನು ಸುರನರೋರಗ ||
 ಜಗತಿಗೊಡೆಯನು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನು ಶಿರಿಯಸೊಂಪಿನಲಿ ||
 ನಗಸುತಾವರ ನೊಲುಮೆ ನೆಟ್ಟನೆ |
 ಸೊಗಸಿಹುದು ನಿನ್ನ ಗ್ರಜಗೆ ನೀ |
 ನಗಲಿಬಹುದಿದುಚಿತ್ರವೆಂದನು ರಾಮ ನಸುನಗುತ

||೧೦||

,,

ಆನದೇಶದೊಳಾದಡೆಯು ಸತಿ |
 ಮಾವಸುತ ದೌಹಿತ್ರಮಿತ್ರಜ |
 ನಾವಳಿಯಜೋಡಿಸಲು ಬಹುದಗ್ರಜಸಹೋದರರ ||
 ಆನಪರಿಯಲಿ ಗಳಿಸಬಹುದೈ |
 ಭೂವಳಯದಲಿ ನಿನ್ನ ಬರವಿನ |
 ಭಾವವೆನುಗ್ಗೇನರಿಯಬಾರದು ಯೆಂದನಾರಾಮ ||

||೧೧||

ವಿಭೀಷಣ— ದೇವಕೇಳ್ ಪರನಾದಡೆಯು ಹಿತ |
 ನಾವುಗುಂಟವ ಬಂಧುಬಾಂಧವ |
 ನಾವನಹಿತನೆ ಪರನು ತಾನಿದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಲೆ ||
 ಈವುದೇರುಜೆ ಹಿತವ ತನ್ನಕ |
 ಳೇವರದರುಜೆಯಿಂದಡಡವಿಯವುಷಧ |
 ವೀವವೊಲು ರಾಜೇಂದ್ರ ಚಿತ್ತೈಸೆಂದನಸುರೆಂದ್ರ || ೧೨ ||

ದೇವಕೇಳನ್ನೊಂದು ಜಗದಲಿ |
 ಜೀವಿಸುವದುಂಟಾದಡಡವಿಯ |
 ಜೀವನನಕೊಂಡಿಹುದು ಮೆಲುವುದು ಗಡ್ಡೆಗಿಣಸುಗಳ ||
 ಸೇವಿಸುವದು ಚಮೂರುಸಿಂಹ ಮೃ
 ಗಾವಳಿಯ ನತಿಮೂರ್ಖದುಷ್ಕೃತ |
 ಜೀವಿಗಳ ಬಳಿವಿಡಿದು ಬದುಕುವದುಚಿತವಲ್ಲೆಂದ || ೧೩ ||

ಬಾಳಬೇಕೆಂದೆಂಬವಗೆ ಚಾಂ |
 ಡಾಲಗೃಹ ವೀಧಿಯಲಿ ಭಿಕ್ಷುದ |
 ಕೂಳತಿರಿತಂದುಂಡು ಬದುಕವದಧಿಕ ಸೌಖ್ಯಕಣ ||
 ಕೇಳಿದೈ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮೂರ್ಖರ |
 ಕೇಳನೇಳದಲಿದ್ದು ಬದುಕುವ |
 ಖೂಳವೃತ್ತಿಯ ಬದುಕು ಕಷ್ಟಕೆ ಕಷ್ಟತರನೆಂದ || ೧೪ ||

೨೨ ಅದರಿನಘಸಂದಷ್ಟವಂಣಂ |
 ಗುದಿಸಲುಳ್ಳಡಿ ಹುದುಗಿ ದುರ್ಗತಿ |
 ಗಿಳಿವುದೊಳ್ಳಿತೊ ಬಿಡುವುದೊಳ್ಳಿತೊ ದೇವಚಿತ್ತೈಸು ||
 ವಿದಿತ ಲೌಕಿಕ ವೈದಿಕವ ಮೀ |
 ರಿದುದು ನಡವಳಿಯಂಣ ನೆಂಬೀ |
 ಹದನರಿದು ನಿಮ್ಮಂಘ್ರಿಕಮಲವ ಸಾರ್ಥನಾನೆಂದ || ೧೫ ||

ವಿಭೀಷಣನ ಸರಳಹೃದಯದಿಂದ ಹೊರಟ ಉದ್ಗಾರಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು ರಾಮನು ರಾವಣನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಲಂಕಾ ರಾಜ್ಯದೊಡತನ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನಿತ್ತನು.

ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಾಂಬವಂತ ನೊದಲಾದವರು ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುವರು.

ರಾವಣನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಲಂಕೆಯ |
 ನೋವಿಕೊಟ್ಟಿರಿ ದೇವ ಬಳಿಕಾ |
 ರಾವಣನು ಜಾನಕಿಯನೊಪ್ಪಿಸಿ ನಿಮ್ಮಪದಯುಗವ ||
 ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಲೀಗ ಕಂಡರೆ |
 ನೀವುದಾವುದನೀವಿರೆಂದಾ |
 ಪಾವಮಾನಜರವಿಜರುರೆ ಬಿನ್ನಹವಮಾಡಿದರು || ೧೧೬ ||

ರಾಮ— ಕೇಳು ಜಾಂಬವ ಕೇಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣ |
 ಕೇಳು ನಳನೀಲಾದಿಸುಭಟರೆ |
 ಕೇಳಿವೈದಶಮುಖನುಕಂಡರೆ ತಮ್ಮ ಪದಯುಗವ ||
 ಬಾಲಿಯನು ತಂದಿತ್ತನಾದರೆ |
 ಕೋಳುಗೊಡುವೆನಯೋದಿನಗರವ |
 ನಾಳುವನೊಲಾಕಮಲಜನಕಲ್ಪಾಂತಸರಿಯಂತ || ೧೧೭ ||

೨ನೆಯ ಪಾಠ

ಮಾಟದ ಸೀತೆಯ ಕಥೆ

[ರಾಮ ರಾವಣರ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಉಭಯ ಪಕ್ಷದ ಅನೇಕವೀರರು ಮಡಿವರು ರಾಮನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರರಿಗೆ ಸಂಜೀವಿನೀ ಔಷಧ ತರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪುನಃ ಜೀತನ ಗೊಳಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡುವರು. ದಶಕಂಠನ ಪಕ್ಷದ ಅನೇಕ ವೀರರು ರಣದಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯದಿಂದಕಾದಿ ಮಡಿದ ಬಳಿಕ ರಾವಣನ ಮಗನಾದ ಇಂದ್ರಜಿತನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೋಟಿ ಕಪಿಸೈನ್ಯವನ್ನು ತುಂಡರಿಸುವನು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಸೀತೆಯ ಮಾಯಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹನುಮಂತನು ನೋಡುವಂತೆ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಹೊಡಿಯುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲು, ಹನುಮನು ಆಕೆಯಂಕೊಲ್ಲಬೇಡವೆಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ ಕೇಳದೆ ಮಾಯಾಸೀತೆಯು ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕೊಂದುಬಿಡುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮನು ಶೋಕ ಮಾಡುವನು. ಆದರೆ ವಿಭೀಷಣನು ಬಂದು ಜೀಯ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನೇ ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಿದ್ದು ಈ ಸೀತೆಯು ಕಪಟ ರಚನಾಮೂರ್ತಿಯೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ? ನೋಡು, ಇದು ಮಾಯಾಸೀತೆಯೆಂದು ದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಅದು ಬಯಲಾಗುವದು. ಇದೆಲ್ಲ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು.]

ಮಾಯಾ ಸೀತೆಯ ಆಕ್ರಂದನ

ಆರಿಗೋಸುಗಸಮರವಿದು ತಾ |

ನಾರಿಗೀಯಭಿಮಾನ ಲಜ್ಜಾ |

ದಾರುಣವು ನಿಮಗಿನ್ನು ಕೇಳೈ ತಂದೆ ಹನುಮಂತ ||

ಕ್ರೂರಕರ್ಮದ ಖಳರಕ್ತೆಯಲಿ |

ತೀರುವಂತಾಯ್ತು ಕಟಕಟ ಕಂ |

ಣಾರಿಕಂಡೈ ತನ್ನ ಪಾಪವನೆಂದುದಾಮಾಯೆ ||

||೧||

ಗಂಡಬೇಡನೆ ಬಂದೆನತ್ತಿಯ |

ನಂಡಲೆದೆ ನೀಹೋಗಬೇಡನೆ |

ಕಂಡವರ ಕನಲಿದೆನು ಕಳಹಿದರೆನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ||

ಉಂಡೆನಾಪತ್ತನು ಸಮಗ್ರದ |
 ಖಂಡಿತವದೇ ಹನುಮ ಕೇಡನು |
 ಕಂಡೆ ಕಂಡೈ ಕಡೆಯ ಕೆಲಸವನೆಂದುದಾವನಾಯೆ || ೨೧ ||

ಆವರಾಯನ ಬಸುರಿನಲಿ ಬಂ |
 ದಾವರಾಯನ ಮಗನಕೈವಿಡಿ |
 ದೀವಿಧಿಯನುಣಲಿದ್ದುದೇ ನೋಡಯ್ಯ ಹನುಮಂತ ||
 ಆವಪೂರ್ವದ ಫಲವೊ ಬಳಿವಿಡಿ |
 ದಾವರಿಸಿತೆನ್ನು ವನು ಕಂಡೈ |
 ಕಾವಕರುಣೆಗಳೆಲ್ಲ ವಿದನೋಡೆಂದುದಾವನಾಯೆ || ೨೨ ||

ಪವನಸುತ ನೋಡೆನ್ನ ಪ್ರಾರ |
 ದ್ಭವನು ನಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳೆಂ |
 ದವನಿಪನ ಮಜ್ಜೀವಿತೇಶನ ಮನುಕುಲಾಧಿಪನ ||
 ವನಿತೆಯಾಶೆಯ ಬಿಟ್ಟಯೋಧೈಗೆ |
 ರವಿತನೂಭವ ಸಹ ಸುಮಿತ್ರಾ |
 ಭವನುಸಹಿತವೆ ಹೋಗಹೇಳೆಂದೊದರಿತಾವನಾಯೆ || ೨೩ ||

ಹನುಮಂತ- ವೀರರೊಳಗ್ಗಳನು ನೀಜಂ |
 ಭಾರಿಜಿತುವೆಂಬೀ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ |
 ಭಾರಣೆಯ ಹೆಸರುಳ್ಳವನು ಕಳೆಯದಲಿ ತಿಳಿದವನು ||
 ನಾರಿಯಸುವನು ಕೊಂದನೆಂಬಪ |
 ಕೀರ್ತಿಯನು ಕೈವಿಡಿದು ಕೆಡದಿರು |
 ಸೈರಣೆಯಕೋಕೊಲೆಗೆ ಮನನನು ಮಾಡಬೇಡೆಂದ || ೨೪ ||

ಬಿಡುದುರಾತ್ತರ ಬುದ್ಧಿಯನು ಕೈ |
 ವಿಡಿಯದಿರು ದುಷ್ಟೀರ್ತಿಯನು ಸಂ |
 ಗಡಿಗನಾಗದಿರಸುರಕೈಲಪಜಯನಿತಂಬನಿಯ ||

ಕಡೆಗೆ ನೀನೀ ಸತಿಯ ಕಡಿದಡೆ |
 ಕಡಿದುಬಿಡುಡದೆ ಮಾಣನಿನಕುಲ |
 ದೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮನ್ವಯದ ವಿಸಿನವನೆಂದನಾ ಹನುಮ || ೫೬||

ಇಂದ್ರಜಿತು—ನೋಡುನೋಡೆಲೆ ಹನುಮ ಸೀತೆಯ |
 ನೋಡು ಕಂಡಾಕಾಣೆನೆನ್ನದೆ |
 ನೋಡೆನುತ ಬೊಬ್ಬಿರಿದು ರಥದಗ್ರದಲಿ ಖಂಡಿಯವ ||
 ನೀಡುರುಳಪಿಸಿ ಹಾಸಮಾರಜ |
 ಕೇಡುಕಂಡೈಯಂಬಮಾಯಾ |
 ಜೋಡಣೆಯ ಜಾನಕಿಯ ಕಡಿದಿಳುಹಿದನು ಧರಣಿಯಲಿ ||೫೭||

ಹನುಮನು ಜಾಂಬವಂತನಿಗೆ—

ಚಿತ್ತವಿಸಿದಿರೆ ಜಾಂಬವರೆ ರಘು |
 ಜೋತ್ತಮನ ಲಲಿತಾಂಗಿಯನು ಮು |
 ಗಿಯಿತ್ತು ಕಂಡಿರೆ ರಾಜಕಾರಿಯ ರಾಘವೇಶ್ವರನ ||
 ಕತ್ತಲೆಗೆ ತಾವಾಯ್ತು ಬೆಳಗಡ |
 ಗಿತ್ತು ಹಗೆ ತಾನಿನ್ನುರಣದಲಿ |
 ಸತ್ತಡೇನ್ ಮೇಣಿಧ್ವಡೇನಿದಕಂಡಿರೆಯೆಂದ ||೫೮||

ರಾಮ—

ರಾಜವಂಶದೊಳಧಿಕ ನೃಪಖುಷಿ |
 ರಾಜಿಪರಮೇಶ್ವರನ ನಿಮಿಕ್ಕುಲ |
 ರಾಜರಾಜಾಧೀಶ್ವರನ ಸುಕುಮಾರಿಗಕಟಕಟ ||
 ಈ ಜುಗುಪ್ಸೆಯ ಮರಣವನು ವಿಧಿ |
 ಯೋಜಿಸಿದನೇ ಸೀತೆಹಾ ನಿಮಿ |
 ರಾಜನಂದನೆ ಹಾಯೆನುತ ಹೊರಳಿದನು ರಘುನಾಥ ||೫೯||
 ಹಗೆಯ ಕೊಲಲರಿಯದೆ ಛಲೋಕ್ತಿಯ |
 ನಗಲಿಸಿದನೆಂದೆಂಬ ಮನಸಿನ |
 ಬಿಗುಹ ಬಿಡುನಂಬುಗೆಯ ಕೋಕೊಲುವೆನು ದಶಾನನನ ||

ನಗೆಮುಸುಡ ಮಾಡಿನ್ನು ನುಡಿಮಾ |
 ತುಗಳು ಹೊರವಡಲೆನ್ನ ಕೂಡಿಸು |
 ತಗಡುತನವೇನಕಟ ಕೃಪೆನಿನಗಿಲ್ಲಲಾಯೆಂದ ||೧೦||

,, ಏಕಪತ್ನಿ ವೃತದ ನಿಷ್ಠೆಯ |
 ನೂಕಿದನೆ ನಡವಳಿಯೊಳಮಲೇ |
 ಕ್ಷ್ವಾಕುಲಕುಲಜರಕೀರ್ತಿಯನು ಕೆಡಿಸಿದನೆದುಷ್ಟತಿಗೆ ||
 ಸೋಕಿದನೆ ಶೃತಿಮತಕೆ ಸಲ್ಲದ |
 ಕಾಕರನು ಕೂಡಿದನೆ ತನ್ನೊಡ |
 ನೇಕೆನೀಮಾತಾಡೆ ನಿನಗಿದು ಗುಣವೆಹೇಳೆಂದ ||೧೧||

,, ವನಕೆಬರಬೇಡೆಂದು ನುಡಿವರೆ |
 ಮನಕೆತಾರದೆ ಬಂದೆನಿಮ್ಮಯ |
 ಜನಕಕೇಳದಡೇನ ಹೇಳುವೆ ಮತಿಯದೇನೆನಗೆ ||
 ಜನನಿಯರಿಗೇನನೆಂಬೆ ಭರತಂ |
 ಗನುಜ ಶತ್ರುಘ್ನರಿಗೆ ಸೀತೆಯ |
 ನನುವರಿದು ರಣಬಲಿಗೆ ಚಾಚಿದನೆಂಬೆನೇಯೆಂದ ||೧೨||

,, ಸೇವೆಯಲಿ ತೊತ್ತಾಗಿಹೆಪ್ಪ |
 ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಕೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಹೆ |
 ಭಾವಿಸಲುಸಖ ಮಾಳ್ವಪರಮಸ್ನೇಹವನು ಮಾಳ್ವೆ ||
 ತೀವಿದತಿಶಯರತಿಗೆ ವಿವಿಧಕ |
 ಳಾ ವಿಚಿತ್ರದ ವೇಶ್ಯೆಯಾಗಿಹೆ |
 ಭೂವಧುವಿನಂತೆನಗೆ ತೋರುವೆ ಸೈರಣೆಯಲೆಂದ ||೧೩||

ಆಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಭೀಷಣನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ನಿಜ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಮಾಯಾ ಮೂರ್ತಿ, ಕಪಟದ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಹೇಳಿ ರಾಮನನ್ನು ಸಂತವಿಡುವನು.

ವಿಭೀಷಣ— ಬಂದನಾಸಮಯದಲಿ ಮಾನವ |
 ರಂದದಲಿ ಹಳಲಿಸುವ ಹರಿಯೆಡೆ |
 ಗಿಂದುಧರನ ಸಮಾನನಘದೂಷಣ ವಿಭೀಷಣನು ||
 ನಿಂದುನೋಡಿದನುಭಯನಾಟಕ |
 ದಂದವನು ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲಾ |
 ಕಂದಕೇಳಾ ಶರಣಜನದಾಭರಣ ನೀನೆಂದ ||೧೪||

” ದೇವನೀಧಿಟನರನೆ ಸೀತಾ |
 ದೇವಿಯರು ಮಾನಿನಿಯೆ ಧಿಟಮಾ |
 ಯಾ ವಿಲಾಸಕೆ ಮರುಗುವರೆ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದವರು ||
 ಹಾವುಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಬಲ್ಲವ |
 ರಾವುನಿಮ್ಮಿಯಾಸುರಾಂಗವ |
 ನಾವುಬಲ್ಲೆವು ಬಿಡುವೃಥಾ ನಾಟಕವನೀನೆಂದ ||೧೫||

ಹೀಗೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ಇದು ರಾಕ್ಷಸರ ಮಾಯಾಕಾರ್ಯವು
 ನೀನು ಈಗಲೆ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಅಶೋಕವನಕ್ಕಟ್ಟಿ ನಿಜವಾದ ಸೀತೆ ಇರು
 ವಳೋ ಹೇಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹನುಮಂತನಂ ಕಳಿಸಿ
 ಸೀತೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮನನ್ನು ಅಳಲಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸುವನು.

ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಅನಾರ್ಯರಲ್ಲಿ
 ಕೃತ್ರಿಮ ಮೂರ್ತಿಯಂ ರಚಿಸಿ ಅದು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕಲೆಯು
 ರೂಢವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಈ ಮಾಟದ ಸೀತೆಯ ಕತೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
 ಇಷ್ಟತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಚಲನ
 ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸುವ ಶೋಧವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಮತ್ತು
 ಕೃತ್ರಿಮ ಹೃದಯ, ಪುಪ್ಪುಸ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ರೇಡಿ
 ಯೋದ್ವಾರಾ ಅದನ್ನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡಕಲಿಸಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೆ

Robot ಎಂತ ಕರೆಯುವರು ಕೆಲ ಡಾಕ್ಟರರು ಈ ರೋಬೋಟ ಎಂಬ ಕೃತ್ರಿಮ ಮನುಷ್ಯನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ (ಕೃತ್ರಿಮ) ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನಿಳಿಸಿ ಅವು ಕೆಲವು ರಸಾಯನ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಜೀರ್ಣಿಸುವಂತೆ ಸಹ ಮಾಡಿರುವರು. ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಈ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದಿದ್ದರೆಂದುತಿಳಿಯುವದು. ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈಗಿನ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ಪಟ್ಟಣದಂತೆ ಅನೇಕ ಅಂತಸ್ತಿನ ಮನೆಗಳಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಈ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಆರ್ಯರಿಗಿಂತ ಅನಾರ್ಯರು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದರಿದಿದ್ದರೆಂಬುದು ಒಡೆದು ತೋರುವದು. ಇದರಂತೆ ಯುದ್ಧಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರದು ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದೇ ಇತ್ತು ಈಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಅನಾರ್ಯರ ಪ್ರಗತಿಯ ಮುಂದೆ ನಿವಾಳಿಸುವಂಥಾದ್ದಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು.

ಅನೆಯ ಪಾಠ.

ರಾವಣನು ಯಾರ ಹಿತವಚನವನ್ನು ಕೇಳದೆ

ತನ್ನ ಭಲವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುವನು.

(ರಾವಣನು ತಾನು ಅಜಿಂಕೃನೆಂದು ಗರ್ವಗಿರಿಯನೇರಿ ತನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕರು ಸೀತೆಯಂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರೂ ತನ್ನ ಭಲವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುವನು. ರಾವಣನ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸಿಕನಾದ ಶುಕನು ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಸೀತೆಯಂಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಉಪದೇಶಿಸುವನು, ಆದರೆ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲ ರಣಬಲದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಆತನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವನು.)

ಶುಕ— ಸಾವು ತನಗಿಲ್ಲನುಜನೀಲ |
 ಗ್ರೀವರಿತ್ತಾಯುಷ್ಯವುಂಟಿಂ |
 ಬೀವಿಚಾರವಬಿಟ್ಟುಕಳೆಕಮಲಜಭವಾದಿಗಳ ||
 ದೇವನಲ್ಲಾ ದೈತ್ಯರಿಪುಮನ |
 ಕಾವ ಸಂಶಯಬೇಡ ಸೀತಾ |
 ದೇವಿಯರನೊಯ್ದಿತ್ತು ಮರೆಯೊಗು ರಾಘವೇಶ್ವರನ ||೧||

,, ವೀರನೀ ರಘುನಾಥಶೌರ್ಯೋ |
 ದ್ಧಾರನೀ ರಘುನಾಥಕರುಣಾ |
 ಸಾರನೀರಘುನಾಥ ಶರಣಾಗತಜನಾವಳಿಗೆ ||
 ಚಾರುತರ ಸುರಧೇನುವೆಂಬೀ |
 ಸೈರಣೆಯಶಿರಿಮೈಯೊಳಿದೆಕಂ |
 ಣಾರಿ ನೋಡಲೆಯರಸ ಕೇಡುಗತನವನುಳಿದೆಂದ ||೨||

ರಾವಣ— ಯಾಕೆನಿನಗೀ ಮಾತುಮಾನವ |
 ಕಾಕಕೋಡಗವಿಂಡು ಹೊಗಳಿದ |
 ಡಾಕುಳಿಗೆ ಹುಲಿಯಂಜುವದೆ ಹವಣಿಯದಾದಿಯಲ ||
 ನೂಕಿ ನೋಡಾರಣದಿಯಿನಿಬರ |
 ನಾಕ ನಿಳಯವಮಾಡದಿರೆಲೋ |
 ಕೈಕ ವೀರನೆನಿಪ್ಪ ಬಿರುದನು ಹೆಂದುಬಿಸುಡುವೆನು ||೩||

ಲಂಕೆಯ ದುರ್ಗವನ್ನು ಕಪಿನಾಯಕನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮುಂದೆ ವಿಪರೀತ ಅನರ್ಥವಾಗಬಾರದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ರಾವಣನ ತಾಯಿಯಾದ ಕೈಕಸೆಯು ಕಂಬನಿಗಳಂ ಸುರಿಸುತ್ತ ಮಗನಾದ ರಾವಣನೆ ಡೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆತನಿಗೆ ಸದ್ವೋಧಿವಾಡುವಳು.

ಕೈಕಸೆ— ಮಗ ವಿಭೀಷಣ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ |
 ಬಗೆಬರುತ್ತಿದೆ ದುರ್ಗವಿದಕ್ಕೆ |
 ಮಗುಚಿಕೊಂಡವರುಂಟೆ ಸುರಮಾನವ ಭುಜಂಗರಲಿ ||

ಹಗಲುಕತ್ತಲೆ ಯಹುದುಕತ್ತಲೆ |
 ಹಗಲಹುದು ತಾನಿದುವೆಕಡುಸೋ |
 ಜಿಗವಲಾ ನೀನೋಡಿಪೋಯೆಂದಳನುನಯೋಕ್ತಿಯಲಿ ||೪||

ಸ್ಮರವಿಕಾರಗ್ರಹದ ಸೊಂಪಗೆ |
 ಮರುಳುಗೊಡಬೇಡೈಯ್ಯ ಕಾಮನು |
 ಕರುಣಿಯೇ ಕೊಲೆಗಾರರಿಗೆ ಗುರುವೈರವರ್ಗದಲಿ ||
 ಪರಸತಿಗೆ ಮನವಿಕ್ಕಿ ಕಾಲನ |
 ಕರಕರಗೆ ಸಂದುವರು ಹಲಬರು |
 ಹರಹುಸೌಖ್ಯದಲ್ಪ ಬಲಿಕೆಬಹಳವರ್ಗದಲಿ ||೫||

ಕೈಕಸೆ—

ತನುಜ ಕೇಳೈ ಸೀತೆನರಮಾ |
 ನಿನಿಯೆ ನಿನಗೇನರಿಯಬಾರದೆ |
 ವಿನುತ ಪಾತಿವೃತ್ಯದನುಪಮ ಸುವ್ರತತ್ವದಲಿ ||
 ಮನುಜನೇ ನರನಾಥನಾತನ |
 ಘನ ಚರಿತ್ರವನರಿಯ ಬಾರದೆ |
 ಮನದ ವೈರವ ಬಿಟ್ಟು ಸುಖಿಯಾಗೆಂದಳರಸಂಗಿ ||೬||

,,

ವಿಷಯಲಂಪಟತನದಿ ಮೂರ್ಖರ |
 ನೊಸಲಭೂಷಣವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಯ |
 ಹೆಸರನಳಿದನು ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರ ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವರ ||
 ಅಸುವಿಗಂತಕನಾದ ನೀ ಕೈ |
 ಕಸಿಯ ಮುನಿಪತಿ ವಿಶ್ವವಸುವಿನ
 ಬಸುರಿನಲಿ ಬರತಕ್ಕ ಮಗನಲ್ಲಿಂಬುದೀಲೋಕ ||೭||

ಮಾಲ್ಯವಂತ— ಆದಿಯಲಿ ಕೇಳ್ದರಿಯಲಾ ಪ್ರಹ |
 ಲ್ತಾದ ಬದುಕಿದ ಹಗೆಯ ವೈರವ |
 ಸಾಧಿಸಿಯೆ ಸತ್ತನು ಹಿರಣ್ಯಕನೆಂಬಸಂಗತಿಯ ||

ಕೈದುಡುಕು ಲೇಸಲ್ಲ ಖಳಕುಲ |
 ಸೂದನನ ಕೂಡಕಟ ಜೀವನ |
 ಕಾದುಕೋ ಕಾಮುಕರ ಚಾಳಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆಯೆಂದ ||೮||

,, ವರವು ನಿನಗಜನಿಂದ ಮಿಕ್ಕಿನ |
 ನರಸುರೋರಗ ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸ |
 ಗರುಡ ಗಂಧರ್ವಾದಿ ನಾನಾ ದೇವ ಯೋನಿಯಲಿ ||
 ಮರಣವಿಲ್ಲೆಂದಣುಗ ಕೇಳಿ |
 ನರನರೇಶ್ವರರಿಗಳಾಗಿಯೆ |
 ಧರಕೆನಿಂದರು ನೀನಿವನು ಲೇಸಾಗಿ ತಿಳಿಯೆಂದ ||೯||

ರಾವಣ— ಮಾತಾಮಹ ಪಿಪೀಲಿಕ |
 ದಾಳಿಗಿರದೇ ಗೋಷ್ಪ ದದಕೀ |
 ಲಾಲವಿಲಯಾಂಬುವಿನವೊಲು ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷಿಗಾರಘುಜ ||
 ಸ್ಥೂಲನೆನಗಣುಮಾತ್ರವಿದನೀವ್ |
 ಹೇಳದಿರಿ ಕತೆಗಳನು ನಾವಿದ |
 ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆ ವುಸಾಕು ಬಿಜಯಂಗೈರಿನೀವೆಂದ ||೧೦||

ಎಣಕೆನಿಮಗಿದು ವಿಷ್ಣು ವೀತನ |
 ಕೆಣಕಬೇಡೀತನನು ನೀವೆಂ |
 ದಣಕವಿಕ್ಕುವರೈಸಲೇನಾವಂಜೆವಾಹವಕೆ ||
 ರಣಮುಖದೊಳಸುಸರಿಸದರಿಮಾ |
 ಗಣದ ಜಯಮುಖ ಕೀರ್ತಿಯನುಪಡಿ |
 ವೆಣಕೆ ನಮ್ಮದು ನಿಮ್ಮಬಗೆಯನು ಬಗೆವನಲ್ಲೆಂದ ||೧೧||

ಕೈಕಸೆ— ಮರುಳುತನಬೇಡೆಲೆ ಮಗನೆದು |
 ಧರವು ದೈವದಕೂಡೆ ಸುಲಭವೇ |
 ಹಿರಿಯರಾಡಿದಮಾತನಕಟಾ ಮನ್ನಿ ಸುವುದೆನಲು ||

ಸ್ಮರನಗರುಡಿಯ ಶ್ರಮವುಜೀವದ ।
 ಸರಸಕೇಳೆಲೆ ಕಂದಕೇಳನು ।
 ಸರಿಸುನಮ್ಮಯ ಮಾತನೆಂದಳು ಮುಗಿದುಕರಯುಗವ ||೧೨||

ರಾವಣ— ಧರಣಿತಳಕೆಳಗಾಗಲುರುಳಲಿ ।
 ತರಣಿಬಿಂಬವದಭ್ರದಜಶಂ ।
 ಕರರುಕೂಗಿಡಲಬುಧಿ ಮುಸುಕಲಿ ಮುರಿಯಲನುರಾದ್ರಿ ||
 ತಿರುಗಿ ಸೀತೆಯಬಿಟ್ಟಿನಾದರೆ ।
 ವರಪುಲಸ್ತ್ಯಜ ನಲ್ಲನಮ್ಮನು ।
 ಕರಕರಿಸಬೇಡೇಳಿ ಯೆಂದವದಿರುಹಿದನುಮುಖವ ||೧೩||

೯ನೆಯ ಪಾಠ

ಅತಿಕಾಯನ ರಣೋತ್ಸವ

(ಅತಿಕಾಯನೆಂಬವನು ರಾವಣನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶೂರ ಪುತ್ರನು. ಆತನು ರಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಮಾಡಲೆಳಿಸಿ ರಾವಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡುವನು.)

ಅತಿಕಾಯ— ಎಲೆ ನಿಶಾಚರ ರಾಯ ತಾಮಸ ।
 ತಿಳಿಯದಿನ್ನೂ ನಿನಗೆ ನೀನೇ ।
 ಕೊಲುವವನು ಲಯಕತೀತನೀತನು ನಿನ್ನ ಗಂಟಲಲಿ ||

ಇಳಿವನೇ ರಘುನಾಥ ನಾರಿಂ |
 ದೊಳಗನರಿಯದೆಲಾ ನಿಶಾಚರ |
 ಕುಲಕುಲಾಚಲವಜ್ರದಂಡನೊಳಕಟನೀನೆಂದ ||೧||

,, ನೂಕಲರಿಯದು ಜಯವು ನಿನಗಿ |
 ಕ್ವಾಕುಕುಲಪಾಲಕನೊಳೀಜಗ |
 ದೇಕನಾಥನೊಳಕಟ ನರನೇರಾಮನೋಡಲಿಕೆ ||
 ಯಾಕೆನಿನಗೀಮರುಳುತನ ಮೈ |
 ಸೋಕುಸಲ್ಲದು ಸೀತೆಯಲಿ ಪರಿ |
 ಪಾಕಚಿತ್ತದೊಳಿಲ್ಲವಕಟಕಟೆಂದನತಿಕಾಯ ||೨||

,, ಮಾರಿಕಾದಿದಡೀತನಲಿ ಜಯ |
 ಸೇರುವದೆ ನಿನಗಕಟ ಜಯದು |
 ಬೈರ ಬಡವರಿಗುಂಟಿ ತೊತ್ತುಕಣಾ ಖರಾಂತಕನ ||
 ಸಾರಿದೆನು ನಿನಗಕಟಭಲವನು |
 ಕೂರುಕೊಳದಿರು ಕೇಳುಹೇಳುವೆ |
 ತೋರುವೀದೈವದ ಮಹಾತ್ಮವನೆಂದನತಿಕಾಯ ||೩||

,, ಭುವನವೀತನ ದೇಹ ವೀದಿಗು ||
 ನಿವಹವೀತನ ಕಿವಿಗಳೇಶಶಿ |
 ರವಿಗಳೇತನ ಕಣ್ಣಿಳಿ ಪವಮಾನನುಸುರುಕಣಾ |
 ಭುವನನಿಧಿಯಾಗೀ ಮಹಾತ್ಮನ |
 ಬೆವರು ಕಮಠನುಪಾದಮಸ್ತಕ |
 ದವಿಕಳದಕೇಶಾಗ್ರ ವೀಯಾಕಾಶಪರಿಯಂತ ||೪||

ನೆಲೆಯನರಿವ ಮಹಾತ್ಮರುಗಳಿಗಂ |
 ಗುಲಹತ್ತನು ಮಿಕ್ಕಹನು ಮನ |
 ನಿಲುಕಿತಿಂಬರಿಯುಳ್ಳರಿಗೆ ಮೈದೋರದಿಹನುಕಣಾ ||

ಸುಲಭನೆಂಬ ಮಹಾನುಭವರಿಗೆ |
 ಜಲದ ಲಿಪಿಯಂತಿಹನು ಯೋಗದ ||
 ಬಲುಮೆಗೊಲಿಯದವೊಲಿಹನೀರಾಮ ನೋಡೆಂದ ||೫||

ಆರೊಡನೆಕೈ ಸೋಂಕುಕದನವ |
 ದಾರಕೂಡೆಪಚಾರಣೆಯು ಬಿರಿ |
 ದಾರಹತ್ತಿರಮೂದಲಿಯನಾತಾರಸರಿಸದಲಿ |
 ಆರಿದರ ಲತಿಮಧನ ಕೇಳಶ |
 ರೀರನೊಳುಗೋಚರವಿಹೀನನೊ |
 ಳಾರುಭಟಿನನಗೆಂತು ಮೆರವುದು ತಂದೆಹೇಳೆಂದ ||೬||

ಇರಿತ ಕಂಬರವಳುಕುವುದೆ ನೊರ |
 ಜುರುಬಲಗ್ನಿಗೆ ನೋವುದೇ ಕೆ |
 ಟ್ಪಿರುಹೆಕಚ್ಚಿದರಳುವುದೇ ಸುರಗಿರಿನಿಧಾನಿಸಲು |
 ಉರುಬಿಗೊಂಡೆಳೆಗುಬ್ಬಿಗುಡಿದರೆ |
 ಬರತುವುದೇ ಜಲರಾಶಿ ರಾಮನೊ |
 ಳಿರಿತಕೊಂಬುದೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳೈತಂದೆ ತನಗೆಂದ ||೭||

ಧಿಟವಿಚಾರಿಸಲೀತನನು ನೀ |
 ನಟಮಟಸಿ ಗೆಲುವವನೆಸೀತೆಗೆ |
 ವಿಟತನವ ಮಾಳ್ವನೆ ಮಾಯಾ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷನಲಿ |
 ಘಟಿಸುವುದೆ ದುರ್ನಯವು ಮೃಣ್ಮಯ |
 ಘಟವಜಾಂಠವಕೆ ತಕುವುದೆ ಚಾ |
 ವಟಿಯತನವಿದು ಜೀಯ್ಯಜಾಣರ ಮತವಿದಲ್ಲೆಂದ ||೮||

ಈತಮುಳದಹಿತರನು ರಕ್ಷಿಸಿ |
 ದಾತಗಳು ಮುನ್ನುಂಟೆ ಪೂರ್ವದ |
 ಲೀತರಕ್ಷಿಸಿದವರ ಕೊಂದವರುಂಟೆ ಪೂರ್ವದಲಿ ||

ಯಾತಕಕಟಾ ಭ್ರಾಂತಿ ಭೂಸಂ |
 ಜಾತಿಯನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಕೂಡುಸಹ |
 ಜಾತನನು ಕರತಂದು ಸುಖದಲಿರಾಜ್ಯವಾಳೆಂದ ||೯||

ನಿನ್ನ ಹವಣೇ ನೀತನಲಿ ರಣ |
 ರನ್ನ ವನುಸವದರು ಶಿಣಸಿದರು |
 ಮುನ್ನಿನವರೊಳಗೇಕದೇಶಕೆ ಬಹೆಯೊ ಬರದಿಹೆಯೊ ||
 ನನ್ನಿಯಿದು ಮಧುಕೈಟಭಾದಿಗ |
 ಳುನ್ನ ತಿಕೆ ಯೇನಾಯ್ತು ಶೃತಿಭೂ |
 ಕನ್ನೆಯನುಕದ್ದವನ ಕಡುಹೇನಾಯ್ತು ಹೇಳೆಂದ ||೧೦||

ಖರವೀರರಹ ಸುಬಾಹು ಮಾರೀ |
 ಚರುಗಳೇನಾಗರು ಬಲಾನ್ವಿತ |
 ಸುರಪಸುತನೇನಾದ ನಿತ್ತಲು ನಿಮ್ಮಸೇನೆಯಲಿ ||
 ಕೆರವ ಮಾಜಿಸಿಕೊಂಬ ಸುಭಟರ |
 ನೆರವಿತಾನೇ ನಾಯ್ತು ರಕ್ತಸ |
 ರರಸನಲ್ಲಾ ಕುಂಭಕರ್ಣನ ನೆಲ್ಲಿತೋರೆಂದ ||೧೧||

ಮರೆಯದೇಕಿನ್ನ ದರೆಯು ಬಿಡು |
 ಶರೆಯ ಸೀತೆಯ ಹೆಚ್ಚುಕುಂದಿನ |
 ಕೊರತೆಬಾರದು ಭಾವಿಸಿ ನುಡಿವೇದಮತವೆಂದು ||
 ಹೊರದಿರಪರ್ತಿತಿಯನು ಪಾತಕ |
 ತರಿಸದಿರು ದುರ್ಜನರು ಬಳಸುವ |
 ಕೆರೆಯಕಲ್ಲಿನಕಟ್ಟಿಯಾಗದಿರೆಂದನತಿಕಾಯ ||೧೨||

ರಾವಣ—

ಎಲವೊ ಕೇಳತಿಕಾಯಮತಿಗಳು |
 ನಿಲುಕಲರಿಯವು ತುದಿಗಿನಿಮ್ಮವು |
 ನಿಲುಕಡೆಗಳವು ಬೇರೆಮಾರೀಚನ ವಿಭೀಷಣನ ||

ಬಳಿಕ ಕೈಕಸೆಮಾಲ್ಯವಂತರ |
ತಿಳುಹುಗಳು ತುದಿನಿನ್ನ ದೈಸಲೆ |
ಕಲಹಕಂಜುವಡತ್ತಲಾಕಾಳ್ಕೆಡಿಯ ಬೇಡೆಂದ ||೧೩||

ಕಥೆಯನಾನಿದ ಕೇಳಿದೆನು ಕಡು |
ಶಿಥಿಲವಾದವು ಹಿಂದಕಿವುರಿಪು |
ಮಥನವುಂಟೇ ಹೇಳು ಬೊಮ್ಮನ ಮಾತದಂತಿರಲಿ ||
ಮಿಥಿಲಜೆಯ ಬಿಡೆ ಬಿಡೆ ಭಲೋಕ್ತಿಯ |
ಮಥನವನು ಬಿಡಿರಾಮನಲಿ ಪುರ |
ಮಥನಕೂಗಿಟ್ಟಡೆಯು ಕಡೆಯಿಣಮಾತದೀಗಿಂದ ||೧೪||

ಅತಿಕಾಯ— ಅಹುದುಮತ್ತೇನಾರ ಚಿತ್ತದ |
ಲಿಹುದನವರೇ ತಾ ಬಲ್ಲಿದು ತಾ |
ವಿಹಿತವೇ ನಿನಗಾದಡೀ ವೀಳಯವನೆನಗೆನಲು ||
ವಿಹಿತವಿದು ನನುಗೆನುತಲಾ ದು |
ಸ್ವಹನುಬಳಿಕಾ ನಿರ್ಭಯನ ನಿ |
ಸ್ವೈಹನಕಳುಹಿದ ನಿತ್ತುವೀಳಿಯವನುಮಹಾಹವಕೆ ||೧೫||

ಇನ್ನು ಅತಿಕಾಯನನುಪಮ ಕೌರ್ಯಃ—

ತರಸಿ ತುಲಸೀದಂಡೆಗಳ ನಿಜ |
ಶಿರಕಲಂಕರಿಸಿದನು ಕೊರಳಿನ |
ಲಿರಿಸಿದನು ಕೋಮಲದ ವಿವಿಧಾಭರಣಗಳಸಹಿತ ||
ವರಲಲಾಟದಲೂರ್ಧ್ವತಿಲಕವ |
ಧರಿಸಿ ತಾಯಿಗೆ ನಮಿಸಿ ವೈಷ್ಣವ |
ರರಸನಡೆದನು ಜನಮನೋಹರಕಾಯನತಿಕಾಯ ||೧೬||

ಬಹಡೆಬನ್ನಿ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತನ |
 ಬಹಳಪದವಿಯ ಬಯಸುವರೆನೀವ್ |
 ಬಹಡೆಬನ್ನಿ ಜರಾಮರಣವರ್ಜಿತವನ್ನೈದುವಡೆ ||
 ಬಹುದುಮತ ನೈಕುಂಠವಾಸಿಯ |
 ಗೃಹದಭಕ್ತರ ಕೇಳಮೇಳದ |
 ಲಿಹುದು ನಿಮಗುಂಟಾದರೆಂದನು ಭಟರಿಗತಿಕಾಯ ||೧೭||

ಇಲ್ಲಿನಿಂದಸಹಸ್ರಮಡಿ ನಿಮ |
 ಗಲ್ಲಿಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಪದ |
 ಗಿಲ್ಲಿಗಿಂದವೆ ಕೋಟಿಗುಣಬಯಕೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ||
 ಇಲ್ಲಿಗಿಂದತಿಶಯ ಮನೋಹರ |
 ವಲ್ಲಿ ಹುಸಿಯೆನಬೇಡ ಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ವಲ್ಲಭನಪದದಾಣೆಬಹುದತಿಲೇಸು ನಿಮಗೆಂದ ||೧೮||

ಈಶನಹುದುಂಟಾದಡಂಭೋ |
 ಜಾಸನನ ರೂಪಹಡೆಡಿವಿಜಾ |
 ಧೀಶನಹಡೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಮುಕ್ತಿಯನು ಬಯಸುವಡೆ ||
 ಕೇಶವನಕೂಡುವರೆ ತಪದಭಿ |
 ಲಾಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ |
 ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಬಹುದೆನುತ ಹೊಯ್ದನು ಡಂಗುರವ ||೧೯||

ಮನೆಗೆ ಮನೆವಾರತೆಗೆ ಧನವಿಗೆ |
 ವನಿತೆಯರಿಗಭಿಲಾಷೆ ಮಾಡುವ |
 ಮನಬರಡರಿ ಜೀವದಾಸೆಯ ಜವನಕ್ಕೆವಶದ ||
 ಅನುವರದ ಭಯಭರಿತರಿರಹಿಂ |
 ದನು ವಿಚಾರಿಸದಂಜದೊಂದೇ |
 ಮನದವೀರರು ಬನ್ನಿ ತನ್ನೊಡನೆಂದನತಿಕಾಯ ||೨೦||

ಅಕಟ ಕೆಡಬೇಡಿದುವೆ ಪರಮಾ |
 ಧರ್ಮದನುಡಿ ಪರಬೊಮ್ಮೆ ವಿದರದಲಿ |
 ಪ್ರಕಟಸುತ್ತಿದೆ ಮರಳಿ ಬಯಸಿದಡಿಲ್ಲ ಗತಿನಿಮಗೆ ||
 ಸಕಲ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಾನಾ |
 ಧಿಕ ತಪೋಯಜ್ಞಾದಿ ಫಲವಿವು |
 ಮುಕುತಿ ಸದ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲರೆ ಬಹುದುಲೇಸೆಂದ ||೨೧||

ಅರಿಯಬೇಡಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯ |
 ನರಿದೆನೆಂದೆನ ಬೇಡ ಬೊಮ್ಮವ |
 ನರಿದು ಭಜಿಸಲುಬೇಡ ಭಕ್ತಿಯಲಕಟ ಕರ್ಮದಲಿ ||
 ಕುರಿಗಳಾಗಲುಬೇಡ ಬೇಗೆ |
 ಚ್ಚರಿವಡೆದುದಾಸಮಯವಿದನುಳಿ |
 ದರಸಿದರೆ ಬಳಕಿಲ್ಲ ಕಲ್ಪಸಹಸ್ರಪರಿಯಂತ ||೨೨||

ಆವಸುಕೃತವಮಾಡಿನೋಡಿದ |
 ಡೀವಫಲವಿನಿತಿಲ್ಲ ನೋಡಿದ |
 ಡಾವಸಿದ್ಧಾಂತದಲಿ ನಾನಾದರ್ಶನಂಗಳಲಿ ||
 ಈ ವಿಶೇಷವ ಕಾಣೆ ನಿದುಮ |
 ತ್ತಾವ ಮಾರ್ಗದೊಳಿಲ್ಲ ಬಹುಮಾ |
 ಯಾವಿಲಾಸದ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳದೆಬಹುದು ಲೇಸೆಂದ ||೨೩||

ಆದಿಪುರುಷನಪ್ರನೇಯನ |
 ವೇದ ಸಿದ್ಧನ ವಿಶ್ವಪೂಜನ |
 ಭೂದಿವಾನಲಸಲಿಲ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮಕನನಚ್ಯುತನ ||
 ಐದುವನರೈತನ್ನಿ ಹರಿಶಿರಿ |
 ಪಾದಭಜಕರು ಬನ್ನಿ ಪರತರ |
 ವಾದವಸ್ತು ವಿದಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದೆತ್ತಿದನು ಕರವ ||೨೪||

ಮುತ್ತುನೀರನಲಾದೆ ಬಳಿಕದು |
 ಮತ್ತೆನೀರಹುದೇ ಸುವರ್ಣಕ |
 ವೆತ್ತ ಕಬ್ಬಿಣ ಮರಳಿಕಬ್ಬಿಣವಹುದೆ ರಸವಾಗಿ ||
 ಸತ್ತುಹುಟ್ಟುವ ಹುಟ್ಟಿಹೊಂದುವ |
 ಸುತ್ತುದೊಡಕಿನ ತೊಡಹನೊಲ್ಲದ |
 ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯ ಸುಭಟರೈತಹುದೆಂದನತಿಕಾಯ ||೨೫||

ಬಳಸಿಬಂದುದು ಬಳಿಕ ತತ್ಪದ |
 ತಿಳಿವಿನಸುರರು ರಾಮನೇನಿಜ |
 ವಳಿಯದಮಲ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದೇ ಬುದ್ಧಿಭಾವದಲಿ ||
 ಕಲಿಗಳೈದಿದರಶ್ವದಂತಾ |
 ವಳಿ ವರೂಢಪದಾತಿಯಲಿ ನಿ |
 ಮೃಳ ಮನೋರಂಜಕನನಘಶತಕೋಟಿ ಭಂಜಕನ ||೨೬||

ಹೊಳಲ ಹೊರವಂಟನು ಸರಾಗದೊ |
 ಳೊಳು ಭಟಾವಳಿಸಹಿತಕಹಳಾ |
 ವಳಿಯ ಬಿರುದಿನ ಪಾಠಕರಕಳಕಳದರಭಸದಲಿ ||
 ನೆಲನನಳದತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಮೈ |
 ಯಳರಿಯಲಿ ಮೈದೋರಿದನು ಕಪಿ |
 ಬಲವಿದಕಂಡು ಕಳವಳಿಸತ್ತು ನಿಮಿಷದಲಿ ||೨೭||

ಮಾರಿಬಂದದು ಮತ್ತೆ ಬಂದನೆ |
 ಘೋರ ರಕ್ತಸ ಕುಂಭಕರ್ನನು |
 ವೀರರಾಘವನಿವನ ಕೊಂದುದು ನಿಜವೊಮೇಣ್ವುಸಿಯೊ ||
 ಆರುಕಾದುವರಿವನೊಡನೆ ಮದ |
 ನಾರಿಮಲವಡಸಾಧ್ಯಸಾಕುಖ |
 ರಾರಿತಾನೇಕಾದಿ ಕೊಲುವನನನುತೋಡಿತಿಗಲದಲಿ ||೨೮||

೫೨ ರಾಮನು ಅತಿಕಾಯನ ಶೌರ್ಯವಂ ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗುವನು

ರಾಮ-- ಇವನದಾರ್ಯೆ ಸತ್ತು ಕುಂಭ !
ಶ್ರವಣ ಮತ್ತು ದಯಿಸಿದನೋಬರಿ !
ಸುವಿತದೇಗಿಲವೆಮಗೆ ಕಡುಕೌತುಕದ ಭಟನಹನು ||
ಇವನ ರೂಪಿನ ರಕ್ತಸರುನಿ !
ಮೃವನಕಟಕದಲೆನಿಬರೆಂಬುದ !
ನಮಗೆಹೇಳೆಂದರಸ ಬೆಸಗೊಂಡನು ವಿಭೀಷಣನ ||೨೯||

ವಿಭೀಷಣ— ಈತನೀ ಗಲಿಜೀಯ ಬಾಹುಬ !
ಲಾತಿಶಯನಾಹವಕೆ ಹಾವಿನ !
ಲಾತಮಿಶ್ರಿಯಲೆಮ್ಮ ಬಲವನು ಚದರಿಸಿದಭಟನ ||
ಮಾತೆಗಿವ ಮಗನಿವನವನಸಹ !
ಜಾತನಿವನು ಕುಮಾರರಲಿ ವಿ !
ಖ್ಯಾತನಿವ ನತಿಕಾಯನೆಂಬುದು ಹೆಸರಲೇಯೆಂದ ||೩೦||

ಅವನು ಕಡುವಾತಕನು ಪುಣ್ಯ !
ಶ್ರವಣನಿವನೆಲೆ ಜೀಯ ಜಗದೊಳ !
ಗಜನು ದೈವದ್ರೋಹಿ ಯಿವನು ಸದೈವನಸುರರಲಿ ||
ಇವನವಗ ಪಡಿಗಟ್ಟಬಹುದಾ !
ಹವದ ಚಿತ್ರತೆಗೆ ಮಿಕ್ಕಂ !
ತಿವಗೆ ಸರಿಯ ಸುಭಟರಿಲ್ಲೆಲೆ ದೇವಕೇಳೆಂದ ||೩೧||

ಇನಿತಕೇಳಿನ ಸುತನು ಜಾಂಬವ !
ಹನುಮ ನಳ ನೀಲಾಂಗವಾದ್ಯರು !
ಮನದ ಭೀತಿಯ ಬಿಸುಟು ಮನುಕುಲ ಸಾರ್ವಭೌಮಕನ ||
ಮನವನುಚ್ಚಿಸಲಿದು ಸಮಯವೆಮು !
ಗೆನುತ ತನುಗಳನೋವು ನೋಡದೆ !
ಮನದಲರಿಭಟಿನಿದಿನಲಿ ಮಾರಾಂತಡಾಹವಕೆ ||೩೨||

ಹರಿಗೆ ಖಡ್ಗ ಕಠಾರಿಕುಂತದ |
 ಚರಣ ಚರರುಪ್ಪರದ ಕುದುರೆಯ |
 ಕರದ ಖಡುಗದರಾವುತರ ರಣನಾಡ್ಯರಭಸದಲಿ ||
 ಕರಿಘಟಿಯ ಮೇಲಿಡಿದ ಜೋಧರ |
 ವರವರೂಢಾರೋಹಕರ ಮೊರ |
 ಹುರದಿಮೇಳದಬ್ಬರಿಸುತೊಳಹೊಕ್ಕನತಿಕಾಯ ||೩೩||

ಎನುಹೊಗಳುವೆ ಕುಂಭಕರ್ನಮ |
 ಹಾನಿಶಾಚರಗಿಮ್ಮಡಿಯುರಣ |
 ದಾನಿಕೆಯ ರಕ್ಕಸರ ರಣರಂಜಕದ ರೌರವದ ||
 ಸೂರೆಕಾರನ ಕೊಲೆಯಲಮರರ |
 ಮಾನಿನಿಯಲಪ್ಪುಗೆಯಲಡರುವ |
 ವಾನರಾನೇ ಕಾಣಲಾಯಬುರದ ವಳಯದಲಿ ||೩೪||

ಕೋಲಿಗೊಬ್ಬುಬ್ಬರ ಸವಿಾಕಸ |
 ಲೀಲೆಯನು ಸಂತೈಸಿ ಮಿಕ್ಕಿನ |
 ಬಾಲದಂಣಗಳಸುವನುಗಿವುತಯೊಕ್ಕಮ್ಮೆಗಳಲಿ ||
 ಕಾಲನುರವಣಿಯೋಕಪರ್ದಿಯ |
 ಕೋಲಗೊರೆಯೋ ಭೈರವನರಣ |
 ಕೇಳಿಯೋ ನಾನರಿಯೆನತಿಕಾಯನ ರಣೋತ್ಸವನ ||೩೫||

ಎತ್ತನೋಡಿದತ್ತ ತಲೆಗಳು |
 ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದಿದವಕಪಿವೆಣ |
 ವೆತ್ತ ನೋಡಿದತ್ತ ಕೈಕಾಲುಡಿದ ಕಪಿಸೇನೆ ||
 ಎತ್ತ ನೋಡಿದಡತ್ತ ಕಪಿಗಳ |
 ನುಸ್ಸರಿಸಿ ನಿಗುರಿನ |
 ನೆತ್ತರಿನ ಮಯವಲ್ಲದಿಲ್ಲಾ ಕಣಸೊಳಗಲದಲಿ ||೩೬||

ಮುಟ್ಟಿಕಾದಲು ಬಂದಹನುಮನ |
 ಕಟ್ಟಿದನು ಕಮಲಜಭವಾಸ್ತ್ರದೊ |
 ಳಿಟ್ಟಣಿಸುವತಿಬಲದ ಹೇರೊಡಲುಗಳೊಳಂಬುಗಳ ||
 ಒಟ್ಟಿದನು ತಟನೊಡನೆ ಬವರದ |
 ಬಟ್ಟಿಯನು ಬಾರದವೊಲಸುರಘ |
 ರಟ್ಟಿನಿದಿರಲಿ ಹೊಳಕಿದನು ಹೊಂದೇರೊಳತಿಕಾಯ ||೩೭||

ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತನಗೆದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡು

ವದನ್ನು ಕಂಡು ಅತಿಕಾಯನು:—

—:○●○:—

ರಣಕೆನಮಗಾರಾದಡೇನದ |
 ರೆಣಿಕೆ ನಮಗಿಲ್ಲಾವು ಸಮರಾಂ |
 ಗಣದೊಳಾತ್ಮನಿವೇದಕರು ಸಚರಾಚರಾತ್ಮಗೆ |
 ರಣಕುತೂಹಲ ರಚನೆಯನು ಸುರ |
 ಗಣವು ನೋಡಲು ತೋರುವೆವು ಭಾ |
 ರಣಿಯ ಭಟನಾರಾದಡನುವಾಗಿನುತ ಬೊಬ್ಬರಿದ ||೩೮||

ಬಿಚ್ಚಿದನು ಬಳಿಕೀತನಸುರನ |
 ನಿಚ್ಚದೋಳ್ಳರಪಂಜರವ ಮಗು |
 ಳೆಚ್ಚಬಾಣವ ಕಡಿದುನೋಯಿಸಿದನು ನಿಶಾಚರನ |
 ಚುಚ್ಚುವಸ್ತ್ರವ್ಯಥೆಯ ಸೈರಿಸು |
 ತೆಚ್ಚನವ ನೀತನನು ಕವಚವ |
 ನುಚ್ಚಿಮುಳುಗಿದವಂಬು ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವನಂಗದಲಿ ||೩೯||

ಅತಿಕಾಯ:— ನೀವು ಜಗದಧಿ ದೈವವೆಂಬುದು |
 ನಾವುಬಲ್ಲವು ನಮ್ಮ ಕುಲದ ಸ್ವ |
 ಭಾವ ವಿದನಾವ್ ಬಿಡಲು ಬಹುದೇ ಪೂರ್ವ ಪದ್ಧತಿಯು |
 ನಾವು ಮಾಡುವ ಸಮರಮುಖಸಂ |
 ಭಾವನೋಚಿತ ಸರಳಭಕ್ತಿಯು |
 ನೀವು ಕೈಕೊಳಬೇಕೆನುತ ತೆಗೆದೆಚ್ಚನತಿಕಾಯ ||೪೦||

ಲೇಸು ಲೇಸೈ ಚಾಪತಂತ್ರವಿ |
 ಲಾಸವೊಳ್ಳಿತು ವೀರನಹೆಮಾ |
 ಮಾಸಮಗ್ರ ಪ್ರಬಲನಹೆ ರಘುಪತಿಯ ಪದದಾಣೆ |
 ಈಸುದಿನಕಾದಿದ ನಿಶಾಟಮ |
 ಹಾಸುಭಟರಾಹವಕೆ ಮಿಗಿಲೆಂ |
 ದಾ ಸುಮಿತ್ರಾಸುತ ಸುರಾರಿಯ ನೆಚ್ಚುಬೊಬ್ಬಿರಿದ ||೪೧||

ಕಾಯಕಂಪಿಸಿತುರದೊಳದ್ದಿದ |
 ಸಾಯಕದಭೀತಿಯಲಿನೊಂದನು |
 ಘಾಯದಲಿ ಹರುಷಿಸುವ ಮೂರ್ಛೆಯಲಳಿಯ ಮರುಕದಲಿ ||
 ಆಯಿತಕಟಾ ತಂದೆ ರಾವಣ |
 ನಾಯುವಿಗೆ ಕಡೆಯೆನುತ ಶಿರಿನಾ |
 ರಾಯಣಧ್ಯಾನದಲಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮಾಡಿದನು ಮನವ ||೪೨||

ನರರಿಗೀಬಲುಹೆಲ್ಲಿಯದು ವಾ |
 ನರರಿಗೀಕಡುಹೆಲ್ಲಿಯದು ನರ |
 ಹರಿಯ ಲೀಲಾಚರಿತವಿದು ನಾವಿನ್ನು ಕಾದುವದು ||
 ಮರುಳುತನವೆನುತಂತರಂಗದ |
 ಸರಸಿಜದ ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಮಧ್ಯದ |
 ಲಿರಿಸಿ ರಾಮನ ಮೂರ್ತಿಯನು ಸೌಮಿತ್ರಿಗಿಂತೆಂದ ||೪೩||

ಕಲಹಕಾವ್ ನೆಗ್ಗಳರು ಲೋಕಾ |
 ವಳಿಯ ವೀರರೊಳರಿದೆವಾವ್ ನೀವ್ |
 ಜಲರುಹಾಕ್ಷನ ಬಿಂಬವೆಂಬುದು ಮರೆಯಮಾತೇನು |
 ತಿಳಿಯಲಿದು ಕಡಿಗಲಹವೆನುತಾ |
 ಕಲಿತಶರಸಂಧಾನದಲಿ ಕೈ |
 ಲುಳಿಯಲಿಚ್ಚನು ವೀರವೈಷ್ಣವನೂರ್ಮಿಳಾಪತಿಯ ||೪೪||

ಬಾಣವದಕಡಿದಬ್ಬ ರಿಸೆ ನಿ |
 ವಾಣತತಿ ಹೊಗಳಲು ಚತುರ್ಮುಖ |
 ಬಾಣದಲಿ ಕಡಿದಿಳುಹಿದನು ಶರನನು ನಿಶಾಚರನ |
 ಪ್ರಾಣತೊಲಗದಮುನ್ನ ಚಿಹ್ನೆ |
 ತ್ರಾಣದಲಿ ಹರಿ ವಿಷ್ಣು ಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ಪ್ರಾಣನಾಥಯೆನುತ್ತ ಶಿರವಡರಿತು ನಭಸ್ಥಳಕೆ ||೪೫||

ಅಡರೆ ಮಸ್ತಕನಭವ ಹರಿಸವ |
 ಕಡರಿತಾತ್ಮಜ್ಯೋತಿಗೇ ಬಿಳ |
 ಗಿಡುತಲುಚ್ಚಳಿಸಿದುದು ರವಿಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಲಿ |
 ರುಡಿನವಪರಮಾನಂದರಸದು |
 ಗ್ಗಡದಲೇ ಬೊಮ್ಮಾದಿಗಳು ಬೆರ |
 ಗಿಡೆ ಬಹುಶೃತಿ ಹಾರವಿಸೆ ಸನಕಾದಿಗಳು ನಲಿಯೆ ||೪೬||

ಮಿಸುಪಮಣಿಮಯಮಂಡಲವ ಧಾ |
 ಳಿಸುವ ಕದಪಿನ ಮುಗುಳುನಗೆಲಂ |
 ಬಿಸಿದವದನವ ವೀರರಸದಭಿನವದ ಲೋಚನದ |
 ಅಸುರಪತಿ ಲಂಕೇಶ್ವರನ ಮೊಗ |
 ರಸದಶಿರಕೆಲತಿಡಿದವೊಲ್ಲಲೆ |
 ವಿಶಿಖಮುಖದಲಿ ಕೆಡದುದಿಳಿಗತ್ತಿಕಾಯರಕ್ತಸನ ||೪೭||

ಹೊರಳಿದನು ಬಳಿಕವನ ಸಾರಥಿ |
 ಸುರಿವ ಕಂಬನಿಗಳಲಿ ಮಡಿದನು |
 ಬೆರಳಳಶೃಜಲಂಗಳನು ಲಂಕೇಶನರಡನೆಯ ||
 ಹರಿಪರಾಯಣನಸ್ತಮಿಸಿದನೆ |
 ಹರಮಹಾದೇವನುತ ದುಗುಡದ |
 ಲರಿಯಮನು ಹವೈಶ್ವಸಿಬಿಧನು ಪಡುವಣಬುಧಿಯಲಿ ||೪೮||

ಅತಿಕಾಯನು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅನೇಕಬಗೆಯಾಗಿ ಸದುಪದೇಶ ಮಾಡಿದರೂ, ರಾವಣನು ತನ್ನ ಭಲವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮಗನಾದ ತನಗೆ ರಾಮನ ಭಟರೆದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಕಾದಾಡಲಿಕ್ಕೆ ವಿಳೆಯವ ಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ತಂದೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗನುಸರಿಸಿ ನಿಸ್ಪ್ರಹಭಾವದಿಂದ ಯಾವ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯದೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ, ಮುಕ್ತಿವನಿತೆಯನ್ನು ಕೂಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಇದರಂತೆ ಹುರುಡುಂಟಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಕೂಡ ತನ್ನಂತೆಮಾಡಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳಕಡೆಯಿಂದ ಶಾಬಾಸ್ ಎಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯೊಡನೆ ಕಾದಾಡುವಂತೆ ಕಾದಾಡಿ ಮಡಿವು ವೇದಾಂತಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು.

ಯುದ್ಧದಭರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಜರ್ಜಿತರಾದ ಭಟರಿಗೆ ನೆಪೋಲಿಯನನಂತೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿ ಅವರಿಗೊದಗತಕ್ಕ ಭಾವೀಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ರಣದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹುರುಂಟಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಯು:— ಮತ್ತು ತೈಮೂರಲಂಗನಂತೆ ಕ್ಷಾತ್ರ ಯೋಧರ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ-ನೀವು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾದಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ರಾಜರ ವಿಪುಲ ಸಂಪತ್ತು ನಿಮ್ಮದಾಗುವದು. ಅವರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿಮ್ಮರಾಣಿಯರಾಗುವರು-ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಆಶೆದೋರಿಸಿ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಅಣಿಮಾಡಿ ಜಯಪತಾಕೆಯನ್ನು

ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ತೈಮೂರಲಂಗನ ಉದಾಹರಣೆಯು-ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅತಿಕಾಯನಂಥ ಸೇನಾನಾಯಕನು ಭಕ್ತಿಯುಧನನ್ನು ತನ್ನ ದೇವನೊಡನೆಸಗಿದ ಉದಾಹರಣೆಯು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಜನರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಅತಿಕಾಯ ರಂಥ ವೀರಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಅವನ ಭಟರಂಥ ನಿರ್ವಾಹಕ ರಣಗಲಿಗಳೂ ಬೇಕಾಗಿರುವರು.

ಈಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕೋಶಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ತರದ ಕಪಟೋಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಕ್ರೂರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೂ ತಮಗೆ ದುರಾದವರ ಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಲೋಕನಿಮ್ಮದಿಯು (world peace) ಆಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುವದೆಂದು, ಕೈ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಮಾಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಯುಕ್ತಿಯು ಆಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗುವದು. ಮೊದಮೊದಲು ಲೋಕಕಂಟಕರ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಆನೇಕ ವೀರರು ಆಹುತಿಯಾಗುವರು. ರಾಕ್ಷಸೀ ಹೃದಯರ ಮುಂದೆ ನೀತಿಯು ಸಾಗದು. ಧರ್ಮವು ನಡಿಯದು. ಸೇರಿಗೆ ಸವ್ವಾಸೇಸು ಆದರೇನೇ ಅವರು ಬಗ್ಗುವರು. ಆದರೆ ತಾವು ಸೋತೆವಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಕುನಸುಅವರಲ್ಲಳಿದು, ಪುನಃ ಅವರಲ್ಲಿ ಯುಧವಾಡಿ ಜಯಗಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿರೋಧ ಭಾವಾಂಕುರವು ಮೊಳೆತು, ಅವರನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಿಸಲಾರದು. ಅಹಿಂಸಾತತ್ವದಫಲವು ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆಯನ್ನು ಕರುಣಾಭಾವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸದಿರದು.

ಅತಿಕಾಯನ ರಣಬೋಧಿಯು ಅಹಿಂಸಾತತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ತೀರ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವದು. ಯಾವುದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. “ಹರಿಯು ಯುಗಯುಗದಲ್ಲವತರಿಸಿ ಜಗಕೆಕಂಟಕರಾದವರನ್ನು ತರಿಸುವನು ಕೊಲುವನು ಇದು ವೇದ ವಾರ್ಗಕಣಾ” ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮಂಡೋದರಿಯು ರಾವಣನಿಗೆ ಹೇಳುವಳು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ವಾಚಕರು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿತಂದು, ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಗಂನೆಯ ಪಾಠ

ರಾಮನ ಮಾಟದಶಿರವೂ ಸೀತೆಯ ಶೋಕವೂ

[ಹೀಗೆತಾಯಿಯ ಬುದ್ಧಿವಾತನ್ನೂ ಮಗನ ಸದುಪದೇಶವನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಿಲ್ಪಿಗನಾದ ವಿದ್ಯುಚ್ಚಿಹ್ವನನ್ನು ಕರಿಸಿ ಆತನಿಂದ ಒಂದು ರಾಮನಂಥ ಶಿರವನ್ನು ರಚಿಸಹೇಳಿ ಆ ಶಿರವನ್ನು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯಮುಂದೆ ಚೆಲ್ಲುವಂತೆ ತನ್ನ ಪರಿಚಾರಕರಿಗೆ ರಾವಣನು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದನು. ಅದರಂತೆ. ಅವರು ಹೋಗಿ ರಾಮನ ಮುಖವನ್ನು ಸೀತೆಯಮುಂದಿಟ್ಟುಬಳಿಕ, ರಾವಣನು ಹೋಗಿ ಇಗೋ-ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಮಡಿದನು, ಈ ಶಿರದಿಂದ ನೆತ್ತರುಗಿಯುತ್ತದೆ ನೋಡು, ಇದು ರಾಮನ ಖಡ್ಗ, ಇದು ಅವನ ಕವಚ, ಇದು ಅವನ ಧನಸ್ಸು”, ನೋಡೆಂದು ಸೀತೆಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿ ಸೀತೆಯು ಆ ಮುಖಮಂಡಲವಂಕಂಡು ರಾಮನೆಂದನಂಬಿ ಹೌಹಾರಿ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬೀಳುವಳು. ಆ ಶಿರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡು]

ನೋಸಲ ನೋಸಲಿಂದೊರಿಸಿವಳು ಚುಂ |

ಬಿಸಿದಳುಭಯಕದಪುಗಳ ದಿ |

ಟ್ಟಿಸಿದಳೊಲದಳು ಮುದ್ದುಗೈದಳು ಲಲೈವಾತಿನಲಿ ||

ಒಸದು ಕೈಮುಂಡಾಡುತಾಲಿಂ ||

ಗಿಸಿದಳನುರಾಗಪ್ರಸಂಚದ |

ಕೊಸರಿಕೆಯ ಕಳವಳದ ಮೈಮರವೆಯಲಿ ಭೂಜಾತಿ ||೧||

ಆಗದಿರನೆನ್ನ ರಸನೆಂದಳು |

ರಾಗಸಮರಸ ಭರಿತವುನ್ನಥ |

ನಾಗದಿರ ನೆನ್ನಯ ಮನೋವಲ್ಲಭ ಮಹೀರಮಣ ||

ಆಗದಿರನೆಲೆಸರಮೆ ತನಗಿನಿ |
 ತಾಗಲಿದ್ದುದೆ ತ್ರಿಜಟಿಕೇಳ್ |
 ತಾಗತೀತನಗಕಟ ದುಷ್ಕೃತವೆಂದಳಂಬುಜಾಕ್ಷಿ ||೨೧||

ಹರಿವೃತದಿ ಯರಸಿನದಶಿರಿಸೀ |
 ನರಸುತದಿ ಸೀಮಂತದೊಳು ಹಂ |
 ಕರಿಸುತಿದಿ ಕಾಡಿಗೆಯ ಗಾಡಿನತನದ ನೌಭಾಗ್ಯ ||
 ಮುರಿವೃತದಿ ಮೂಗುತಿಯ ಬೆಳಗೋ |
 ಸರಿಸುತಿದಿ ಮುತ್ತೈದಿ ತನವೆಲೆ |
 ಸರಮೆ ಕಳುಹೌ ಬೇಗಪತಿಯೆಡೆಗೆಂದಳಾಸೀತೆ ||೨೨||

ಜೀವನನು ಹಿಡಿದಿದೆನಾರಾ |
 ಜೀವನೇತ್ರನ ನೆರವಭರದಲಿ |
 ಜೀವವಿದು ತಾನಿದ್ದುಫಲವೇನೀಧರಿತ್ರಿಯಲಿ ||
 ಜೀವವಿದ ನೆಲೆಸರಮೆ ಕೇಳಮ |
 ಜ್ಜೀವಿತೇಶನ ಬಳಿಯಬಿಡುವೆನು |
 ಸಾವುಪಾಯವಹೇಳು ತನಗೆನುತಳಲಿದಳು ಸೀತೆ ||೨೩||

ತ್ರಿಜಟಿ— ಬಿಸುಡು ಬಿಸುಡೆಲೆ ದೇವಿ ಶಿರವಿದು |
 ವಸುಮತೀಶನದಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿದಿ |
 ರಸುರಕೃತ್ಯದ ಕೃತಕವಿದು ಬಿಸುಡೆನುತ ಹರಿತಂದು ||
 ಶಶಿಮುಖಿಯ ಶಿರಿಕರದ ಶಿರವನು |
 ಬಿಸುಡಿಸಿಕೆದರಿದಳಕಪಂಬ್ಬಿಯ |
 ಪಸರಿಕೆಯನೇವರಿಸಿ ನಿಲಿಸಿದರಳಲನವನಿಜೆಯ ||೨೪||

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸರಮೆ ತ್ರಿಜಟಿರು ಇದು ರಾಕ್ಷಸರ ಮಾಯಾ ರಚನೆಯು, ಇದು ನಿಜವಾದ ಶಿರವಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಶೋಕದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಿದರು.

ಇಂದ್ರಜಿತುವು ಬಹು ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆಕಾದಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದಬಳಿಕ, ಮಂಡೋದರಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯಿಡೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ತಿಳಿಹೇಳುವಳು.

ಮಂಡೋದರಿ:- ಮರುಗಲೇಕಿನ್ನರಸ ಕೇಳರಿ |

ದರಿದುಪರವಧುವಿನಲಿಪಾತಕ |

ಕುರಿಸಿನಾರಿಯ ಕರದುಕೊಂಡಾ ಬಳಿಕಮಾತೇನು ||

ಅರಿದುಮೊದಲಲಿ ಮಾವಜೇಳಿದ |

ತೆರನತೋರದೆ ತಮ್ಮನುಚಿತವ |

ನರಿಯದಾದೈಕಾಳಗವಮಾಡಿದೆ ನಿರರ್ಥವಲಿ ||೬||

ಅಕ್ಷಯದ ಫಲವೊಲಿವಡಂಭೋ |

ಜಾಕ್ಷಿಯನುಬಿಡು ಮಗನಿವವಿದು |

ಪಾಕ್ಷನೊಬ್ಬನೆಸಾಕುಕರಸು ವಿಭೀಷಣಾಸುರನ ||

ರಕ್ಷಿಸಾ ಪಟ್ಟಣವನಾಕಮ |

ಲಾಕ್ಷನತಿಕಾರಣಿಕನಮ್ಮನು |

ಪೇಕ್ಷಿಸನು ಬಳಿಕನಿತರಲಿಕೇಳೆಂದಳಾಕಾಂತೆ ||೭||

ರಾಮನೀಜಗದಯ್ಯನೆಂಬುದು |

ಭೂಮಿಯಲಿತಾಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಮ |

ಹಾಮಹೀಸುತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂಬುದು ಸಕಲಜನಜನಿತ ||

ಆನುಗಧ ತನುಜಾತನೂಭವ |

ನಾಮಹಾಶೇಷನುಕಣಾರಿವು |

ಭೀಮಬಲಮರ್ಕಟರು ಸುರರೆಂದರಿಮನಸ್ಸಿನಲಿ ||೮||

ಆದರೀಹದನರಿದು ಮರೆಯೊಗು |

ವುದೇಮಹಾಸುಪ್ರಾಥಿನೀಬದು |

ಕಿದಡೆನೆರೆಯದೆ ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಳತ್ರಸಂದೋಹ ||

ಹದುಳವಿರದೇ ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ |
 ವಿದಿತವೈಭವಬೇಡಮೂರ್ಖರ |
 ಮದದ ಮುಂದಣಿಗರಸನಾಗದಿರೆಂದಳಾಕಾಂತೆ ||೯||

ಹರನಬಿಲ್ಲನು ಮುರಿದುಸೀತೆಯ |
 ವರಿಸಿದಂದೇನರಿಯಬಾರದೆ |
 ಧುರ ವಿಜಯವಾರೀಚ ವೀರಸುಬಾಹುಯೆಂಬವರ ||
 ಹರಣ ಗೊಂಡಂದರಿಯಬಾರದೆ |
 ಖರವಿರೋಧ ತ್ರಿಶಿರದೂಷಣ |
 ರದತಲೆಗಳಕಂಡು ಕೆಣಕುವುದುಚಿತವೇನಿನಗೆ ||೧೦||

ಜಗದರಕ್ಷಣಿಗಾಗಿ ಹರಿಯುಗ |
 ಯುಗದೊಳವತರಿಸುವನು ಕೊಲುವನು |
 ಜಗಕೆ ಕಂಟಕರಾದವರನಿದು ವೇದಮಾರ್ಗಕಣ ||
 ಮೊಗಸದಿರು ಮೂರ್ಖತೆಗೆಮಾರಿಯ |
 ಮೊಗಕೆನಿಲದಿರು ಮೂರುದಿವಸದ |
 ಹಗರಣಕೆಹರಿಸದಿರು ಘಟವನುಯೆಂದಳಾಕಾಂತೆ ||೧೧||

ರಾವಣ:—

ಕೇಳು ಮಂಡೋದರಿವಿಚಾರಿಸಿ |
 ಖೂಳನನು ಮಾಡದೆನ್ನ ಜನ್ಮಗ |
 ಕೇಳನೊಲ್ಲದೆ ಬಂದೆನಾಜನ್ಮತ್ರಯಂಗಳಲಿ ||
 ಹೇಣಿಕೆಯಲ್ಲಿನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದ |
 ಪಾಳೆಯವುನಮಗುಂಟು ಕಳಿದಡೆ |
 ಮೇಲೆಜಗದೊಳಗುತ್ತ ಮದಜಯಜವಿಯರಾವೆಂದ ||೧೨||

ಬಲ್ಲೆನೀರಘನಾಥಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ವಲ್ಲಭನು ತಾನೆಂಬುವದುನುತಾ |
 ಬಲ್ಲೆನವನಿಜೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂಬುದನಾಹವಕೆನೆರೆದ ||

ಭಲ್ಲಕರು ಮರ್ಕಟರುಸುರರೆಂ |
 ದೆಲ್ಲವೇತಕೆ ಕೇಳುರಣಮುಖ |
 ದಲ್ಲಿರಾಮನಕೂಡುವುದು ಸಂಕಲ್ಪತನಗಿಂದ ||೧೧||

ಕಡೆಯ ಮಾತಿದು ನೀನುಬೇರಿಂ |
 ನೊಡಬಡಿಸಬೇಡೆಂದು ಹಿಂದಕೆ |
 ನಡದಕೆಲಸವಿದೆನ್ನು ಹಿವೈಯಮಾಡಿಹಿಂಡದಿರು ||
 ತಡೆಯಬೇಡಿನೈನು ತರುಣಿಯ |
 ಮುಡಿಯನುಗುರಲಿತ್ತಿದ್ದ ಕಂಠಲಿ |
 ಜಡಿನನೀರ್ಗಗಳನೊರಸಿನಂಬಿಸಿ ಕಳೆದನಾದಿನವ ||೧೨||

ಟಿಪ್ಪಣಿ:- ಮಾಯಿಕ ರಾಮನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ರಾಕ್ಷಸರು ಈಗಿನ ವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದುಳಿದವರಲ್ಲ. ಅವರ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಗತಿಯು ಬಹು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಈಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರದೊಂದು ಶೋಧವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ರೆಜಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಅವತರಿಸಿ ಇದೆ.

**From Sunday Times 19th February
 1939.**

ROBOT WITH HUMAN VOICE

FOR THE WORLD FAIR

An electric device, which can imitate the human speech, has been invented by the engineers of the Bell Telephone Laboratory, United States. Called the Voder, (short for voice operation

demonstrator) it will be exhibited at the New York World Fair.

Unlike the telephone receiver or the loud speaker which only reproduces speech the Voder originates speech at the touch of an operator, synthesizing sounds to form words.

The engineers who built it, had found during their telephone researches that by means of electrical filters and other complicated gadgets, they could produce twenty-three basic sounds and that intelligible speech could be synthesized from various combinations of these sounds, controlled by a skilled operator, manipulating a keyboard and foot pedal.

Mimics and Imitates

The machine's possible sound combinations are so various that Voder can imitate the injections, overtones and shading of human action. By altering pitch it can change from a man's voice to a woman's or child's. It can mimic animal sounds, locomotive whistles, the noise of an airplane engine.

But Voder has one drawback. It cannot sound the letter "I" naturally; when the keys were manipulated for the word "Bell Telephone," it gave it as something like Behrw Tehwephone.)

೧೧ನೆಯ ಪಾಠ

ಸುಸಾತ್ವನ ರಣಬೋಧೆ

[ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಇಂದ್ರಜಿತುವಿನ ದೇಹವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾವಣ ಮತ್ತು ಮಂಡೋದರಿಯು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಳಾಪ]

- ರಾವಣ— ಸಿರಿಯದೇಶಿನೀ ಜಗತ್ರಯ |
 ದರಸುತನವಿನ್ನೇಕೆಕಾಮಿನಿ |
 ಯರಕಟಾಕ್ಷ ಕಳಾಪಕೇಳಿವ್ಯಸನವಿನ್ನೇಕೆ ||
 ತರುಣಕೇಳಾ ನೀನಲ್ಲದೇಕೀ |
 ಹರಣವೆಲೆ ಸುಕುಮಾರನುಡಿಯೈ |
 ಕಿರಣವಿಲ್ಲಶಶಿಯವೋಲು ತಾನಾದನೇಯೆಂದ ||೧||
- ,, ಹೇಳುಬದ್ಧಿಯ ನಮಗೆ ಮುಂದಕೆ |
 ಬಾಳಲೋ ಬೀಳಲೋಮಹಾಲಯ |
 ಬಾಲಕಿಯ ಬಲುಜವ್ವನದ ನೆಲೆಮೊಲೆಯಪ್ಪಿನಲಿ ||
 ಕಾಳಕವಿದುದು ಬಿನ್ನ ಬಿಳಕಿಗೆ |
 ಕೇಳಿದೈಯೆಲೆಕಂದ ತನ್ನಯ |
 ನಾಲಿಗೆಗೆಮುಳ್ಳುರಿದುದುತ್ತರವಾವುದೆನೆಗೆಂದ ||೨||

೨೨ ರತಿಕಲಾಸುಪ್ರೌಢಿಯಲ್ಲದ |
 ಸತಿಯಸೊಬಗಿದ್ದೇನು ಫಲಸಂ |
 ನುತಗುಣಾಧಿಕನಲ್ಲದನನಾಕಾರ್ಯವೇನುಫಲ ||
 ನುತರನಾಲಂಕಾರವಿಲ್ಲದ |
 ಕೃತಿಯ ಸೊಬಗಿದ್ದೇನು ಫಲನಿಜ |
 ಸುತವಿಹೀನನಬದುಕುಲೋಕದೊಳೇನು ಫಲವೆಂದ ||೨||

ನಾನಭಾಗ್ಯನುಕಂದನಿನ್ನಿಂ |
 ದೇನುಕೊರತೆ ಮಹಾಹವದೊಳುರೆ |
 ಹಾನಿಹೊದ್ದದೆ ಹಗೆಯ ಜಯಸಿದೆಪದ್ಮಜಾಸ್ತ್ರದಲಿ ||
 ಅನಿಸಿವೆಸಂವರ್ತಮೃತ್ಯುವಿ |
 ನಾನನಕೆ ಬಳಿಕೊಮ್ಮಿನಲಿಚತು
 ರಾನನಾಸ್ತ್ರದೊಳಲ್ಪಪುಣ್ಯರು-ನಾವಲೇಯೆಂದು ||೪||

ಬೇಡನಾಗದೆ ರೋಮದಲಿಖಯ |
 ಖೊಡಿಯಲ್ಲದೆ ಮಗನೆಖಾಡಾ |
 ಖಾಡಿಯಲಿನೆರೆಕಾದಿ ಕೊಂದೆಯಲಾ ಮಹಾಬಲರ ||
 ಆಡನಾಲಿಗೆ ಯಿಲ್ಲವಿಷಯದ |
 ಲಾಡಿಮಕ್ಕಳಮರಿಗಳನು ಹೋ |
 ಗಾಡಿದನು ಖಳನೆನ್ನ ದಿರರನ್ನೇನುಗತಿಯೆಂದ ||೫||

ಮಂಡೋದರಿ- ಕೇಳಿಬಂದಳು ಬಳಿಕ ಸೊಸೆಯರ |
 ಮೇಳದಲಿ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತವದನನ |
 ಸೂಳವಿಸಿಕೊಳುತ ಸುರರಾಯನರಾಣಿ ಮಗನೆಡೆಗೆ ||
 ಬಾಲಹಾಬರ್ತಿಮುಖರ ಹೈ |
 ಸ್ಥೂಲಹರಣನ ಭಾನುನೀರತಿ |
 ಲೋಲಹಾಹಾ ಕಂದಹಾಯೆಂದೊರಗಿದಳು ನೆಲಕೆ ||೬||

ಎನ್ನ ಸೊಬಗಿನ ನೋಟದುತ್ತಮ |
 ಕನ್ನಡಿಯನೊಡೆಬಡಿದರೋಹಾ |
 ಯನ್ನ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಕದ್ದರೊ ಕಾಣುತಕಟಕಟ ||
 ಎನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ನಿಧಿಗಿಸವದರೊ |
 ಕನ್ನವನು ಮೊರೆಯಿಡುವನಾತನು |
 ಮನ್ನಿಸುವರಿಲ್ಲವೊ ವಿಚಾರದೊಳೆಂದಳಾಕಾಂತೆ ||೭||

ಆಸೆಗೊಡುವವರಿಲ್ಲದಕಟಾಪರ |
 ದೇಶಿಗಿತಿ ನಾನಾದೆನೇನೆರೆ |
 ದೋಷವಿಲ್ಲವೆನಿಮಗೆ ಕಂದನಕೊಂದವರುನೀವೆ ||
 ಲೇಸುಮಾಡಿಡಿವಾಳಿಗಿತ್ತಾ |
 ದೇಶವನು ನೀವ್‌ಪಾಲಿಸಲು |
 ಬೇಕೈ ಸಲೇಯೆಂದಬಲೆಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳು ಸಭಾವಳಿಗೆ ||೮||

ಕಳುಹಿಬಂದಿರೆಮಗನಹಗೆವನ |
 ಕೊಲೆಗೆಗುರಿನಾಡಿಡಿರೆ ಬವರಕೆ |
 ಬಲಿಯೆಕೊಟ್ಟರೆ ಬಾಯಿಗಡಸಿದರೇಲಯಾನನನ ||
 ಚೆಲುವಚನ್ನಿಗಚದುರನಲಿನೀವ್ |
 ಫಲವಮೆರದಿರೆ ಕೇಡುತನಗೊ |
 ಬ್ಬಳಿಗೆ ಬಂದುದಲಾಯೆನುತ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟಳಾಕಾಂತೆ ||೯||

ಅರಿದಶಿರವನು ತೆಗೆದುಮುಂಡದ |
 ಕೊರಳನಲಿಸಿಸಿರಿಸಿಮುದ್ದಿಸಿ |
 ಮರಳಿಚೈಮುಂಡಾಡಿಡಿಟ್ಟಿಸಿ ಲಲ್ಲವಾತಿನಲಿ ||
 ಕರಕರದಡೋಯೆನ್ನೆಯಲೆ |
 ತರುಣ ತಾಯೆತಾನಲ್ಲವೇತಾ |
 ಕರಗವೇಕರಣಗಳು ತನ್ನಲಿಯೆಂದಳಾಕಾಂತೆ ||೧೦||

ಮಂಡೋದರಿಯು ರಾವಣನನ್ನು ದೂರುವಳು

ಮೃತ್ಯುವಾದಳೆ ಮಗನಸೋದರ |
 ದತ್ತಿ ತಮ್ಮಣ್ಣನನು ಬೊಧಿಸಿ |
 ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಟಿಳೆಬೇರತನ್ನ ಯವುತ್ರ ಸಂತತಿಯ ||
 ಹೆತ್ತೊಡಲು ಹಾಳಾಯ್ತು ಕಂಡಿರೆ |
 ಯತ್ತಿ ಸಲಹಿದ ತೋಳುನೆರೆಮುರಿ |
 ಯಿತ್ತು ಕಂಡಿರೆಯೆನುತಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಯ್ದು ಳಬಲೆಯರ ||೧೧||

ಶಲೆಯ ತಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡುಮೇಲುದ |
 ಕೆಲಕಡೆಗೆ ಮರೆನಾಡಿಮುದ್ದಿಸಿ |
 ಮೊರೆಗೊಳಿಸಿಕೂಗಿರಿದು ಮಲಗೆಲೆಕಂದಮಲಗೆನುತ ||
 ನೆಲನಮೇಲಿಳುಹಿದಳು ಕರದಳು |
 ಕೆಳದಿಯರ ಜೋಗುಣಕೆದಶಶಿರ |
 ನೊಳಗುತಾಪಿಸಿ ಕೊಸರಿದಳು ಕರದಳುನಂದನನಗುಣಗಣನ
 ||೧೨||

ಕೆಲಕೆಸಾರ್ಡರು ಕಾಮಿನಿಯಕಾ |
 ವಲಿನಕಾಂತೆಯರಂಜಿಕೆಯಲುರೆ |
 ಚಲಿಸದವೊಲೀಕ್ಷಿಸಿದಳಬಲೆಕಟಾಕ್ಷದಲಿಖಳನ ||
 ಕೊಲಲು ಬಂದನಲಾ ಯೆನುತತಳ |
 ನೆಳಗಿನಲಿತಲೆ ಮುಸುಕಿನಲಿರಘು |
 ಕುಲಲಲಾಮನ ರಾಮರಾಮೆನುತಿರ್ಡಳಂಬುಜಾಕ್ಷಿ ||೧೩||

ಸತಿಯಕಾಣುತ ಖಂಡೆಯವನುಗಿ |
 ದತಿಸುಸದರಕ್ಕಸನು ಲಲನಾ |
 ಹತಿಗೊಡಂಬಟ್ಟಿರಗುವನಿತರೊಳವನಮಂತ್ರಿಗಳು ||
 ಮತವಿದಲ್ಲಿನುತಡ್ಡವಿಸಿದೂ |
 ಹತಿಯ ಹಸ್ತವಹಿಡಿದುರಣ |
 ನಿಷ್ಕೃತಿಗೆ ರಂಜಕವಾವುದನಿತರೊಳೆಂದರವರಂದು ||೧೪||

ಇವಳ ದೆಸೆಯಿಂದೈಸಲೇನ |
 ಮ್ಮವರು ನೆಮ್ಮಿದರಂತಕನನಿಜ |
 ಭವನವೀಧಿಯಲಿವಳತಲೆಯನು ಹೊಡೆದಬಳಿಕಿನಲಿ ||
 ಇವಳಬಿಡಿಸಲು ಬಂದಮ್ಮಗಮಾ |
 ನವಭಟಾಳಿಯ ಕೊಲುನೆಂದವ |
 ತನಕಿಸಲು ತಗ್ಗೊತ್ತಿ ಬಳಿಕಸುಪಾರ್ಶ್ವನಂತೆಂದ ||೧೫||

ಸುಪಾರ್ಶ್ವ— ಕೀರ್ತಿಯಹುದರಿಭಟನ ಸಮರದೊ |
 ಳಾರ್ತದಲಿ ಕಾದಿದರೆ ಶೇರದ |
 ಧೂರ್ತಜನನಗದಿಹುದು ರಾವಣನಧಿಕಬಲನೆಂದು ||
 ವಾರ್ತೆಮುಂದಣಯುಗಗಳಲಿ ಸಂ |
 ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಹುದದರಿನೀನಪ |
 ಕೀರ್ತಿಯನು ಕೈವಿಡಿಯದಾಜಿಗೆ ಮನವಮಾಡೆಂದ ||೧೬||

ಲೋಕದೂಷಣವನ್ಯನಾರಿಯ |
 ಸೋಕುತಾನದು ಹಗೆಯಜಯಸದು |
 ಸೋಕಿದಬಲಿಗೆ ಮನವಮಾಡುವದು ತೋಜೆರಾಯರಿಗೆ ||
 ಸಾಕುತಿರುಗಿರಿ ಧೈರ್ಯಧರ್ಮವ |
 ನೂಕುತೆಲೆ ಕಡುಖೂಳರಿರವಿಟಿನಾ |
 ಯಕನ ನೆಳಲಾಗದಿರಿ ನಡೆರಣಕೆ ನೀನೆಂದ ||೧೭||

ಚಾಚುನಮ್ಮನು ನಮ್ಮಜೀವವಿ |
 ರೋಚನದ ಮೇಲರಿಯಕೊರಳಿಗೆ |
 ಚಾಚುಚಟುಲಚವೇಟೆಕದ ಚೂರಿಸುವಖಂಡೆಯವ ||
 ಆಚಟುಳಬಲ ನಿನ್ನ ಬಲುಹನು |
 ಚಾಚಿದರೆ ಬಳಕರಿದುಕೋಸಚ |
 ರಾಚರಾತ್ಮಕನೆಂದು ಸತ್ಯನಿಡೆಂದು ನುಡಿಯೆಂದ ||೧೮||

ತಿರುಹಿದನು ಬಳಿಕಸುರರಾಯನ |
 ಹೊರದಕೋವದ ತಾಸಶಿಖಿಯನು |
 ವರವಚೋವಿನ್ಮಾಸನಯವಿಸ್ತರದನೀತಿಯಲಿ ||
 ಪರಿಹರಿಸು ಕೈವಿಡಿಡುತಂದಾ |
 ಭರಿತಸುತಶೋಕಾಗ್ನಿ ದಾಹದ |
 ತರುಣಿ ಮಂಡೊದರಿಯನುಪಚರಿಸಿದನು ವಿನಯದಲಿ ||೧೯||

ಅಳಲದಿರು ಕೇಳಬಲೆರಣದೊಳ |
 ಗಳಿದ ನಿನ್ನ ಕುಮಾರವರ್ಗವ |
 ನಿಲಿಸುವೆನು ನಿನ್ನಿ ದಿರಿನಲಿ ನಿರೇಜಭವಹರರ ||
 ಗಳಕೆ ಖಡ್ಗವನಿಕ್ಕೈಮುನ್ನಿನ |
 ಹಳಮೆಗಿಮ್ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸುಖವನುಯ |
 ದೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವ ಮಾಡುವೆನುತಾನೆಂದ ||೨೦||

ಬಳಿಕವರನಾ ಸಚಿವಪತಿ ನಿಜ |
 ನಿಳಯಕವರನು ಕಳುಹಿಕಡುಗ |
 ತ್ರಲೆಯಕೈದೀವಿಗೈಯ ಪಾಳೆಯದಪಸರದಲಿ ||
 ಒಳುಭಟರನೊಳುದಂತಿಗಳನ |
 ಗ್ಗಳೆಯ ತೇಜಿಯ ತಿಂಥಿಯ ತೇ |
 ಗಳನು ಮೇಳೈಸಿದನು ಕೂಡಿಕೈದನುಂಕೈದುಗಳ ||೨೧||

ಒಡದು ಭಂಡಾರವನು ಮೊಗಮೊಗ |
 ದಡಿಕಿದನು ಮನದಣಿಯ ಮಣಿಸುಯ |
 ದೊಡಿಗೆಗಳ ನೀಡಿದನು ಕರ್ಪುರಹಳುಕುಗಳಮೊಗಮು ||
 ಕುಡಿತಿಯಲಿ ಚಾಚಿದನುರಕ್ಕಸ |
 ಪಡೆಗೆ ನಾಳಿನಸನುನಮುಖದಲಿ |
 ಮಡಮುರಿದಡಿಹಸರಕೆಬಾಹಿರರಹಿರಿನೀವೆಂದ ||೨೨||

ವೀರಕಂಕಣ ವಿಕೃವದುನಿಜ |
 ನಾರಿಯರ ಮಕ್ಕಳಗೃಹಾಲಂ |
 ಕಾರವನು ಬೀಳ್ಕೊಂಬುಮೊಂದೇಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಲಿ ||
 ಸಾರಸಂಪದವಿತ್ತು ಸ್ವಾಮಿಯ |
 ಕಾರಿಯಕೆ ಪ್ರಾಣವನುಕೊಡುವುದೆ |
 ದಾರಿಯಿದು ಸದ್ಗತಿಗೆಕಾರಣವೆಂದುಸಾರಿದನು ||೨೩||

ಮಣಿಯಲಾಗದು ವೈರಿಸುಭಟಾ |
 ಗ್ರಣಿಗಳಿದಿನಲಿರಿದುಮೆರೆವುದು |
 ಹಣೆಗಳಲಿ ತೋರುವುದುಕಣ್ಣಳ ನಾಜರಂಗದಲಿ ||
 ಜಿಣುಗಿದಾಹವ ಸತಿಯಹಾರದ |
 ಕುಣಿಕೆಯನು ಸೆಕ್ಕುವದು ಸ್ವಾಮಿಯ |
 ರುಣವತಿದ್ವು ವುವೆಂದು ವೀರಸುಪಾರ್ಶ್ವಸಾರಿಸಿದ ||೨೪||

ಹೀಗೆಸುಪಾರ್ಶ್ವನು ರಣವೀರರನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹುರುಡುಂಟು
 ಚತುರಂಗಬಲಸಹಿತವಾಗಿ ರಣವಾಡ್ಯದಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಆಸುವಾಗಲು,
 ವಿರೋಧಿಪಕ್ಷದ ನೀಲ ಸುಗ್ರಿವ ಮೊದಲಾದವರು ಬಹು ಶೌರ್ಯದಿಂದ ರಕ್ಕಸ
 ರೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿದರು. ರಕ್ಕಸರು ಕೋಡಗ ಮತ್ತು ಕರಡಿಗಳ ಪಡಿಯನ್ನು
 ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕಡಿದು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದರು. ರಘುರಾನುನು ಸಮುದ್ರದ
 ತೆರೆಯಂತೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತಲಬರುವ ಅಸುರರ ಸೈನ್ಯವನೋಡಿ
 ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಇವರ ಸಂಗತಿಯಂ ವಿಚಾರಿಸಲು, ಅವನು ಶುಕ, ಸಾರಣ,
 ಶಾರ್ದೂಲ ಇವರ ಮೂವರ ಹಿಂದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಸುಪಾರ್ಶ್ವನೆಂಬವೀರ
 ಶಿರೋಮಣಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ನಿರ್ದುಧವೀರರಿರುವರು. ಇವರ ಕರಳು
 ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುಷ್ಟಳಿಸಿ ರಕ್ತದ ಮಡಕಂಡಿತು. ಅಸ್ಥಿಗಳ ಹೇರಾಶಿಯಾಯಿತು,
 ಇದೊಕಂಡು “ಎನು ವೀರರೊ, ರಕ್ಕಸರು ಸೊಂಡಿಲು ಹರಿದುಬಿದ್ದ ಆನೆಗೆ
 ಸೊಂಡಿಲು ಹಚ್ಚುವರು. ಮಸ್ತಕಹೋದ ಅಶ್ವಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ಪುನಃ ಹಚ್ಚಿ

ಯುದ್ಧವಾಡುವರು” ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತ
ಮಾಡುತ್ತ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅಸುರನಾಯಕರು ಯುದ್ಧವನ್ನಿಲ್ಲಿಸಿ ರಘು
ರಾಮಂಗೆ ಶರಣುಹೋದರು. ಆಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ವಿದ್ಯುತ್ಕೀಶಿಯೆಂಬ
ನಿಶಾಚರನನ್ನು ಅಸ್ತಮಾನಸಮಯಕ್ಕೆ ರಾಮನಂ ಕೊಲ್ಲಲೆಂದು ಮರೆಮಾಡಿ
ಕಳಿಸಲು, ಈ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಹನುಮಂತನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ
ಒಂದು ಹೆಮ್ಮರದ ಕೊನೆಯಿಂದ ಅವನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಲು, ಆ
ನಿಶಾಚರನು ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಧೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದನು.
ರಕ್ಕಸರು ಪಶುಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದರಿದಿದ್ದರು.

೧೨ನೆಯ ಪಾಠ

ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಹನುಮನ ವಿಚಾರ

[ರಾವಣನ ಕೂಡ ಯುವ್ವಮಾಡುವಾಗ ಅಂಗದನು ಯುದ್ಧ
ದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುವನು. ಸಂಜೀವಿನಿಯ ಔಷಧ ತರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ
ಬಳಿಕ, ಹನುಮನು ರಾಮನೊಡನೆ ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನಂತೆ
ಹಾಡುವನು,]

ಅವಧರಿಸು ರಾಜೇಂದ್ರಲೋಕ |
ವ್ಯವಹರಣೆಗಿದು ಸೇವೆಯೆಂಬುದು |
ಭುವನದಲಿ ಕರಕಷ್ಟದೇವರಿಗೆಂದ ಮಾತಲ್ಲ ||
ಜವನಗೆಲಬಹುದಾಲಯಗ್ನಿಯ |
ತವಿಸ ಬಹುದಾಪ್ರಳಯ ರುದ್ರನ |
ಬವರಕಾನಲುಬಹುದು ಸೇವಿಸಬಾರದಕಟಿಂದ

ಗರಳವನು ಕುಡಿದೀಕ್ಷಿಸಲುಬಹು |
 ದುರಿಯನಪ್ಪಲಿಬಹುದು ನಗಾರಿಯ |
 ಸರಸವಾಡಲಿಬಹುದು ಚುಂಬಿವಬಹುದು ಘಣಿಮುಖವ ||
 ಹರಿಯನಪ್ಪಲಿಬಹುದು ಸೀಳುವ |
 ಕರಗಸಕೆ ಕೊರಳನೊಡ್ಡಲಿಬಹುದು ||
 ಚ್ಚರಿಸಬಾರದು ಸೇವೆಯೆಂಬದನೆಂದನಾಹನುಮು ||೨||

ಮಾನಭಂಗವ ಮಾಡುವುದು ನೆರೆ |
 ಹೀನವೃತ್ತಿಯ ಬಳಸುವುದುಂ |
 ಮಾನದಾಗೆಲನೆನಿಸುವದು ತನುವಿರಲು ಮೃತಮುಖದ ||
 ಜ್ಞಾನಗೊಳಿಸುವುದಿತರಜನಕಭಿ |
 ಮಾನಗೇಡುಗ ನೆನಿಸುವದು ರಘು |
 ಸೂನುಚಿತ್ತೈಸರಸ ಸೇವೆಗಳೆಂದನಾ ಹನುಮು ||೩||

ಸೇವಿಸಾವಿನ ಸಂಗಡದಮನೆ |
 ಸೇವೆ ದುಷ್ಟಾಚಾರದಾಗರ |
 ಸೇವೆಸತ್ಯವನೊಕ್ತಿಯಾಳುವಸತ್ಯದಾಗರವು ||
 ಸೇವೆಯವಮಾನಕ್ಕೆ ಚಾವಡಿ |
 ಸೇವೆಪಾಪವಪುಂಜಿವಿರುವದು |
 ಸೇವೆಯಿಂದತಿಕಷ್ಟವಿನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ ರಘುನಾಥ ||೪||

ಸಾವುದೇಸುಖ ಸೇವೆಗಿಂದವೆ |
 ಜೀವನನು ಸಲಹುವದರಿಂದೆಸ |
 ನಾ ವಿಭಾಕರಕುಲಜನತಿಕರುಣದಲಿ ಕೈನೀಡಿ ||
 ಪಾವಮಾನಿಯ ಬರಶೆಳದು ಸಂ |
 ಭಾವನೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಜಾಂಬವ |
 ದೇವಹೊಗಳಲು ತೆಗದುಬಿಗಿಯಪ್ಪಿದನು ಸ್ನೇಹದಲಿ ||೫||

ರಾಮ—

ಮಗನೇನೀಸೇವಕನೆ ಸೇವೆಯ |
 ಸೊಗಸುಗೊಂಬವರಾವೆನಾತಿದು |
 ನಿಗರನಿನಗಿಲ್ಲಿಮ್ಮಹೃದ್ಯತ ಮರುತನೀನೀಗ ||
 ಜಗದೊಳಗೆ ನಿನ್ನಿಂದಪೂಜ್ಯರು !
 ಬಗೆಯಲುಂಟೇ ಕಂದಹೇಳಿಂ |
 ದಗಲದಾಮೋಹವನು ಮರಳಿಚಿ ತಂದನಾರಾಮ

||೬||

೧೩ನೆಯ ಪಾಠ

(ಅ) ನೀತಿ ಸೂಚಕ ಪದ್ಯಗಳು

ದಶರಥ—

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸಕಲಸಿರಿ ಶವ |
 ಕಿಕ್ಕಿದಖಿಳಾಭರಣವಿಭ್ರಮ |
 ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸೊಬಗು ಪತಿಶೂನ್ಯಾಂಗನಾ ವಿಭವ ||
 ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ನಾರಿಯರು ಯಾ |
 ತಕ್ಕೈಸಲುವರು ಗಡಮಹಾದೇ |
 ವಕ್ಕಟಾ ಕಡುಗೇಡಕೆಟ್ಟಿನೆ ಶಿವಶಿವಾಯೆಂದ

||೧||

,,

ಏನುಗತಿ ನಿಜವಂಶವಂಧ್ಯಾ |
 ಮಾನಿನಿಗೆ ಪತಿಯಾವೆನೇಗತ |
 ಸೊನುವಿನನೆಂದೆನ್ನ ಹೊಗಿಸರು ಸ್ವರ್ಗವನು ಸುರರು ||
 ಏನುಮಾಡುವೆನೇನುದಿಕ್ಕಿನ |
 ಗೇನುಹದನೆಂದಳಲಿಬಳುವ |
 ಹೀನ ಧೈರ್ಯನನುಪಚರಿಸಲು ವಶಿಷ್ಠನೈತಂದ

||೨||

ಹೊರದಿನಕಟಾ ತನುವನಿದಸೂ |
 ಕರ ಶುನಕನವೊಲು ಕಾಮಾ |
 ತುರದಿಮಿಗೇಕಂಗಾಣದಾದೆನು ಸುಗತಿಸಂಪದಕೆ ||
 ಯರವಿಗನು ತಾನಾದೆನಿಹಪರ |
 ನೆರಡರಲಿ ಜೀವಾವನಾನಕೆ |
 ಹರಹಿಕೊಂಬನಲಾಕೃತಾಂತಕನನುತ ಶೋಕಿಸಿದ ||೩||

ಕೌಶಿಕಮುನಿಯು ತನ್ನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಹಾವಳಿಯು ಬಹಳವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ರಾಮನನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಕಳಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಂ ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಕರಕೊಂಡು ಬರುವುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಾಟಕಿಯೆಂಬ ರಕ್ಷಸಿಯು ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸಹತ್ತಲು, ಕೌಶಿಕನು ಇವಳನ್ನು ಹೂಡೆದುಕೊಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳಲು, ರಾಮನು ಸ್ತ್ರೀಯರಂ ಕೊಲ್ಲುವದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮವಲ್ಲೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಮುನಿಪನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಂಟಕರಾದವರಾಗಲೇ ಇರಲಿ, ಅವರಂವಧಿಸುವದೇ ಪರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳಿ ರಾಮನಿಂದ ತಾಟಕಿಯಂ ಕೊಲಿಸುವನು.

ರಾಮ— ಹೆಂಗಸಿವಳಿವಳಸುವ ನುಚ್ಚುವ |
 ದಂಗವೇಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆಮ್ಮ |
 ಪತಂಗಕುಲದರಸುಗಳು ನಗದಿಹರೇ ಸುರೇಂದ್ರನಲಿ ||
 ಭಂಗಬಡಸದೆ ಬಿಡುವುದೇ ದಿಟ ಭಟ |
 ರಿಂಗೆ ಬೆಸಸದಿರಿನಿತನೆನುನಿ |
 ಪುಂಗವನು ನಸುನಗುತಲಾ ರಘುನಾಥಗಿಂತೆಂದ ||೪||

ಕೌಶಿಕಮುನಿ— ಎಲೆಕಕುಸ್ಥ ಜಕೇಳು ಲೋಕವ |
 ಹಿಳದಳಿದಳಿವಳಂದದಲಿ ಹಿಂದಣ |
 ಬಲಿಯತಂಗಿಬಳಿಕ್ಕದೂರಾಯ್ತವಳದೆಸೆಯಿಂದ ||

ಧರಗೆ ಕಂಟಕರಾದವರಂ ಕೊಲ್ಲುವುದೇ ಸನ್ಮಾರ್ಗ

ಬಲಿವಿರೋಧಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೈಕಡು |
 ಗಲಿಯಗಲಿದನು ಶಕ್ರನವಳನು |
 ಕೊಲೆಗೆ ಕೊಕ್ಕುರಿಸಿದನು ಕಾಲಗ್ರೀವಮೃತ್ಯುವಿನ ||೫||

,, ಧರೆಗೆಕಂಟಕರಾದವರ ಸಂ |
 ಹರಿಸುವದೆನ್ನಪನೀತಿ ಸುಜನರ |
 ನಿರತಿಶಯ ರಕ್ಷಿಸುವದೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಧರ್ಮಕಣ ||
 ನಿರುತವಿದು ಪರಮಾರ್ಥದಲಿ ಸಂ |
 ಹರಿಸು ಸಂದೇಹವನು ಮನದೊಳ |
 ಗಿರಿಸದೀರಕ್ಕಸಿಯನೆಲೆ ರಘುನಾಥಕೇಳೆಂದ ||೬||

ಮಾರೀಚ ಋಷಿಯು ರಾವಣನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಸದುಪದೇಶ

ಮಾರೀಚ— ಆತನೀಗೀತನು ಕಣಾಸ |
 ತ್ವಾತಿಶಯ ದುಬ್ಬರದಕೊಬ್ಬಿನ |
 ನೀತನಿದಿರಲಿ ಮೆರದಡೇನೈ ಮಿತ್ರನಿದಿರನಲಿ ||
 ಧಾತುಧವಳಿಸಬಲ್ಲುದೇ ಖ |
 ದ್ವೈತಕೀಟಕದಾಟವಿಕತನ |
 ಸೀತಿಯರಸನಸಲಿಸಗಬಲ್ಲದೆ ಕಂದಕೇಳೆಂದ ||೭||

ಮುರಿಯದಿರು ಸುರಭೂಜವನು ನೀ |
 ನಿರಿಯಬೇಡಾ ಕಾಮಧೇನುವ |
 ನುದುಬದಿರುಕಾಮಿತದರತ್ನವನಕಟಕಡಲೊಳಗೆ ||
 ಉರುವ ಮುನಿಪೌಲಸ್ತ್ಯವಂಶದ |
 ಮೆರೆವ ಜನ್ಮನ ಜರಣವನಿತಿಯ |
 ತುರುಬಬೋಳಿಸಬೇಡಕಟನೀನೆಂದ ||೮||

ಖಳರೊಳಗೆ ಸಜ್ಜನನು ಹಾಲಾ |
 ಹಲದೊಳಗೆ ಸುಧಿಕಾಮರಂಗಳ |
 ಹಳುವದಲಿ ಹರಿಚಂದನವು ಶಿಖಿಯೊಳಗೆ ತೀತಳವು ||
 ಕಲುಗಳೊಳು ನಿಜಪರುಷ ಜನಿಸುವು |
 ದೆಣೆಗೆ ಚಿತ್ರವಲಾ ಯೆನುತಮ್ಮೆ |
 ಯ್ಯೊಲಹಿನಲಿ ನೋಡಿದನು ದೂರದೊಳಾವಿಭೀಷಣನ ||೯||

ಹರನಹಣೆಗಣ್ಣಿನ ಮಹಾನಲ |
 ದುರಿಯ ಹೊಯ್ಲಲಿಸಾಯಲಾರದೆ |
 ಪುರುಷತನವನು ಬಿಟ್ಟು ಮಂಡೋದರಿಯರೂಪಕವ ||
 ಧರಿಸಿದನೊ ಕಂದರ್ಪನೆನೆಸಿಂ |
 ಗರದಸಾರೋದಯದಸೊಬಗಿನ |
 ಸರಿನಿಧಿಯ ಮೌಕ್ತ ಕದವೊಲು ಮೆರೆದಿದರ್ಘಾಕಾಂತೆ ||೧೦||

ಜನನಿಶಿಶುವನು ಸತ್ಕುಲೀನನು |
 ವಿನುತಸದ್ವರ್ತನೆಯ ಸತ್ಪುರು |
 ಷನುಸದಾಚಾರವನು ಸಜ್ಜನನಧಿಕಸದ್ಗುಣವ ||
 ಜನಸನ್ಮೈಶ್ವರ್ಯವನು ಧರ್ಮ |
 ಜ್ಞಾನು ಯತೋಲಭ್ಯವನು ಸಲಹುವನ |
 ನೆನಹಿನವೊಲಭಿಮಾನರಕ್ಷಣೆಸತಿಯಕಪಿಕಂಡ ||೧೧||

ಪರವಧೂವ್ಯಸನಿಗಳ ಭಂಗವು |
 ನರಕಭಾಜನವೆಂದು ನೆರೆಧಿ |
 ಕೃರಿಸಿದಶಕಂಧರನ ನಗರಾಂಗನೆವಿರಾಗದಲಿ ||
 ಪರಮಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಂಗೀ |
 ಕರಿಸಿಹೊಗಲು ಮ್ಯೋಗಿಸಿದನಿ |
 ಭರ್ಪರದ ನಿಡುಗಿಚ್ಚಿನವೊಲಿದುರ್ದುದುಹನರಿಪುಪುರವು ||೧೨||

ಮುತ್ತು ನೀರಿನಲಾದ ಬಳಿಕದು |
 ಮತ್ತೆ ನೀರಹುದೇ ಸುವರ್ಣಕ |
 ವೆತ್ತಕಬ್ಬಿಣ ಮರಳಿಕಬ್ಬಿಣವಹುದೆರಸವಾಗಿ ||
 ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ಹುಟ್ಟಿಹೊಂದುವ |
 ಸುತ್ತುದೊಡಕಿನ ತೊಡಹನೊಲ್ಲದ |
 ಚಿತ್ತ ಶುದ್ಧಿಯ ಸುಭಟರೈತಹುದೆಂದನತಿಕಾಯ ||೧೩||

ಮರುಳತನ ನಿನಗುಂಟಿ ಹೇಳಿ |
 ವರವಿಭೀಷಣದೇವ, ಜನನಕೆ |
 ಮರಣ, ಸೌಖ್ಯಕೆ ದುಃಖವಿದೀಗಲನುಸಾರಿ ||
 ತರುಣತೆಗೆವಾರ್ಧಿಕವು ಮಹದೈ |
 ಶ್ವರ್ಯವಿಪದಾಶ್ರಯಕೆ ನೀನಿದ |
 ಕರುಹನಾಗರಿವಿಂಗನುತಸಂತ್ಪಿಸಿದನುರಾಮ ||೧೪||

ಆರುನೀನಾವಾರು ನಮ್ಮಯ |
 ನಾರಿಯೆತ್ತಲು ವಿಸಿನವೆತ್ತಕು |
 ಬೀರಸಹಭವನೆತ್ತ ಹೊಮ್ಮಗವೆತ್ತವಾನರರ ||
 ಸೇರುಸಡಿತನೆತ್ತದೈವ |
 ಪ್ರೇರಣೆಯದಲ್ಲದಿದು ಸಲ್ಲದುನಾ |
 ವಾರುನಾಡೂದಲ್ಲ ಬಂದುದಂಗೀಕರಣತಾನೆಂದ ||೧೫||

(ಬ) ವಿಪ್ರರು ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳು.

ಜನಕರಾಜನಿಂದ ಹೂಡಿದ ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ರಾಮನು
 ಹರನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸೀತೆಯಂ ವರಿಸಿ, ವಿವಾಹಕಾರ್ಯವಾದ ಬಳಿಕ
 ಜನಕನಅಪ್ಪಣೆಯಂ ಪಡೆದು, ರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ವೈಭದಿಂದ ಬರುವದನ್ನು

ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶಸಂಹಾರಕನಾದ ಪರಶುರಾಮನು (ಭಾರ್ಗವರಾಮನು) ಕಂಡು, ಕೋಪಾವಿಷ್ಟಮಾನಸನಾಗಿ ರಾಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಡಲು ಬರುವನು. ಅವನು ಭೃಗುಮುನಿಯ ಮಗನಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ಅವನ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನವೇ ಅವನ ಮುಖ್ಯಕರ್ತವ್ಯ ಧರ್ಮವೆಂದು ರಾಮನು ತಿಳಿಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಕಳಿಸುವನು.

ಬಳಿಕದಶರಥ ಸಾರ್ವಭೌಮನ |

ದಳದ ಸಂಭ್ರಮದಬ್ಬರವ |

ವಳುಕಿಸಿತು ಸುರನರ ಭುಜಂಗಮ ಭುವನವೀಧಿಗಳ ||

ಇಳಿಯ ಪಾರ್ಥಿವರಥಟು ಕೊಡಲಿಯ |

ಕೊಲೆಗಡಿಕಗದು ಸೊಗಸೆಸುಳಿದನು |

ವಿಲಯರುದ್ರನ ಕುಪಿತರೌದ್ರಾವೇಷರೋಷದಲಿ ||೧||

ಕರಿಘಟೆಗಳುವ್ವರಿಸಿ ಜಗ್ಗನೆ |

ಜರಿದುನಿಂದವು ಕುಣಿವಕುಮರೆಗೆ |

ಳುರಕೆಕಬ್ಬಿಯ ಕುಸಿದುಕುಕ್ಕರಿಸಿದವು ಭೀತಿಯಲಿ ||

ಕನಿಸಬಾಯಲಿ ಹಾಯ್ದು ಬಳಲಿದ |

ಕರದಕೈದುಗಳರಸುಗಳಬಾ |

ಯ್ದೆರೆಯವೇನೇನೆನಲು ಪರವಶರಾದರಲ್ಲಲಿ ||೨||

ಉಲುಹುದೆಗದಿಂಗುವ ಸಮುದ್ರದ |

ಸಲಿಲದೊಲಾಯ್ತುಖಿಳಸೇನಾ |

ಜಲಧಿಕಾಣೆನು ಮಲೆನಮಹಿಮರ ಮುನಿಯಮುಂಬಿನಲಿ ||

ಕಳಚಿತರಸನಮನದ ಧೈರ್ಯಾ |

ಚಲದ ಬೈಸಿಕೆ ಹದದನನದಕಂ |

ಡಲಘಭುಜಬಲರಾಮನಿಂದನು ಮುಂದೆಭಾರ್ಗವನ ||೩||

ರಾಮು:—

ನಿಮಗಿದೇತಕೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೊಳು |
 ಭ್ರಮಿತತನ ಭೂಭುಜರ ಭುಜವಿ |
 ಶ್ರಮದಪರಿಪಾಡುಗಳು ನಿವೇನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ತದಲಿ ||
 ಸಮತೆಯಲಿ, ಸುಮುಖದಲಿತಿಳಿದಾ |
 ಕ್ರಮಿಸದಿಹುದೇಸುಪ್ರೌಢಿಸಂ |
 ಭ್ರಮವುಸಾಕೇ ವೋಷ್ವದಲಿ ಜಾರುವುದುಲೇಸೆಂದ

||೪||

,,

ಕೆಲಕೆ ತೊಲಗುವದುಚಿತಹಿಂದಣ |
 ಬಲುಹದಂಡಿಗೆ ಹುಲುದೊರೆಗಳಲಿ |
 ಸಲವುದಲ್ಲದೆ ಸಲ್ಲದಿತ್ತಲು ಶೌರ್ಯನಿಮ್ಮಡಿಯ ||
 ತಿಳಿವಡವನೀಸುರರಿಗಿಂದ |
 ಗ್ಗ ಳರುಶೌರ್ಯದಲವನಿಪರುವೆ |
 ಗ್ಗ ಳರುವಿಪ್ರರು ವಿಧಿವಿಹಿತಕರ್ಮದಲಿನಿಮಗೆಂದ

||೫||

,,

ಧ್ಯಾನ ಮೌನಸಮಾಧಿ ಶೌಚ |
 ಸ್ನಾನಜಪತಪನಿತ್ಯನಿಯಮ |
 ಜ್ಞಾನಸತ್ಕರ್ಮವ್ರವಿಸ್ತರ ದೇವತಾಭಜನೆ ||
 ಮೌನಿಗಳಿಗಿದುಮಾರ್ಗ, ಶರಸಂ |
 ಧಾನಸಮಯೋಚಿತದಶೌರ್ಯವ |
 ನೂನಪ್ರಾರ್ಥಿವಕರ್ಮನಿಮಗಿದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದ

||೬||

,,

ಸೆಣಸುವದು ಸುವ್ಯಾಕರಣಪರಿ |
 ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲಿ ಸಮರದೊ |
 ಳಣಕಿಸುವದಸಮಾನರಲಿ ಸಂಗ್ರಾಮಸಲ್ಲದೆನೆ ||
 ಕುಣಿದವಾಕುಡಿಸೊಸೆಬಿಡದಿಂ |
 ಗಣವನುಗುಳಿದವಕ್ಷಿಕ್ವದ |
 ಕಣುಗಿಡಿಯೆ ಕರ್ಕಶಕಪರ್ದಿಯಬಗೆಮನದಂದ

||೭||

ಭಾರ್ಗವರಾಮು:— ತರಣಿಯನುತುಸವೆಂದು ತುಂಡದ |

ಲರೆವರಾಹುವತಾನೆ ತವಕಿಸಿ |

ತರುಬಿನಿಲುವವೊಲಾಯ್ತುಲಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ತಾವುಗಡ ||

ಧರಣಿಯಮರರುನಾವುಗಡಸಾ |

ಗರವ ಸರಸಿಯು ಸೆಣಸುವಂತಾ |

ಯ್ತುರಿಯಬಹುದಿನ್ನೆನುತ ಕೊಡಲಿಯಜಡಿದನಾರಾಮು ||೮||

ಹಾಯಿತುರಿಹೊದರೆದ್ದು ಕೊಡಲಿಯ |

ಬಾಯಧಾರಿಯಲಿಖಿಳಜಗವನಿ |

ದೇಯೆನಲು ಸೀವರಿಸೆಶಿಖಿ ಮೊಗದುದುಮರುತ್ತಧವ ||

ವಾಯುವರುಣ ಕುಬೇರಯಮವ |

ಜ್ರಾಯುಧರು ಹನ್ನೊಮ್ಮಿಸಿದರುಹರು |

ವಾಯಿತೆನುಗೆಂದೊಡನೆ ದಶರಥವಾಯನಳನಳಿದ ||೯||

ದಶರಥ:— ರಾಮನಕಟಾ ಹಸುಳಿಭಾರ್ಗವ |

ರಾಮನಗ್ಗದ ಜವನು ಭೂಮಿಯೊ |

ಳಾಮಹೀಶಾಧೀಶವಂಶಾರಣ್ಯವನು ತಂದ ||

ಭೀಮಬಲವಿಕ್ರಮದಜಗದಭಿ |

ರಾಮಸಿಲುಕಿದನಿನಕುಲಾಂಬುಧಿ |

ಸೋಮಕೈವಶವಾದನೇ ಹಾಯೆನುತಹರಿತಂದ ||೧೦||

ರಾಮು:— ಕಂಡನೈಯ್ಯನಮನದ ಧೈರ್ಯದ |

ದಂಡಿಯನು ನೀಜೀಡಿಕೊಳಲೇ |

ಕಂಡಲೆದು ಕೆಲಸಾರಿಸೈರಿಸಿ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲಿ ||

ಖಂಡಪರಶು ಮಹೋಗ್ರಚಾಪನಿ |

ಖಂಡನನು ಸುಳಿಸಿದನು ನಿಶಿತನು |

ಕಾಂಡನನು ಭೃಗುಸುತನಕೊಡಲಿಯ ಕೊರಳಸರಿಸದಲಿ ||೧೧||

ಉಸುರಲೇನದ ಕಲ್ಪದಲಿಸುಳಿ |
 ವಶನಿಗೇಣೆಯನಿಸುವ ಮಹಾಯುಧ |
 ವೆಸವುದೈವೈಮದಲಿ ರಾಮನ ತೋಮರಾಗ್ರದಲಿ ||
 ಪಶುಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಮರರುಮಾ |
 ನಸದೊಳರಿದರು ಪಲ್ಲಟಿಸಿತಿ |
 ನ್ನ ಸುರಹರನವತಾರವೆಂದುಬ್ಬಿದರು ಹರುಷದಲಿ ||೧೨||

ಘನತರದಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿ ಮಿಗೇಸಂ |
 ಜನಿಸಿ ಯಿರೆಭಾರ್ಗವನುಗ್ರವೈಷ್ಣವ |
 ಧನುವನುಗಿದೇರಿಸಿದನವನೀನಾಧರಳವಳಿಯೆ ||
 ನನಜಸಂಭೂತಾಂಡವೆಡಬಲ |
 ಕೊನೆಯೆ, ಬಿಲುದನಿದೋರಿಕೋಲಿನ |
 ಕೊನೆಗೆಕೈಯಿಕ್ಕಿದನು ದಿವ್ಯಾಮೋಘಮಂತ್ರದಲಿ ||೧೩||

ಮನದೊಳಗೆ ನಸುನಗುತನಿಮ್ಮಯ |
 ಜನಕರಥದಿಂದಿಳಿದು ಪಾರ್ಥಿವ |
 ಜನಹಾಂಬುಧಿ ವಡಬನೆಡೆಗಿದಿರಾಗಿನಡೆತಂದ ||
 ಅನಿಮಿಷರು ಕೊಂಡಾಡೆಹೂಡಿದ |
 ಧನುವಮೇಲ್ವಾಯ್ದುಗಿದು ಗೊಂಡಾ |
 ಮುನಿಗೆ ಬಳಿಕೇಮಾತನೆಂದನು ಮಧುರವಚನದಲಿ ||೧೪||

ರಾಮು:—

ನೀವು ವಿಪ್ರರುವಿಪ್ರಹಿಂಸಾ |
 ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೆಮಗೆ ದುಷ್ಟವ |
 ಲಾ ವಿಶೇಷಜ್ಞಸ್ತಿಸೂಕ್ತಿಕ ರೋದೇವರ್ಣದಲಿ ||
 ನೀವುವಂದ್ಯರುನಮಗೆ ನಿಮಗಿ |
 ನ್ನಾವಜಂಜಡಬೇಡ ತಪದಫ |
 ಲಾವಳಿಯೆಸಾಕೆನ್ನು ಬಜಯಂಗೈಯಿನೀವೆಂದ ||೧೫||

ಭಾರ್ಗವರಾಮ:- ಮನುಜನಲ್ಲಿತನು ಮದೀಯ |

ಧ್ವನಿಗೆ ಭೂಭುಜ ವರ್ಗದಬಲಾ |

ಜನದ ನಿಬ್ಬರ ಗರ್ಭಕಳಚುವುದೆಮ್ಮ ಕೋಪದಲಿ ||

ಜನಪರುಳಿದವರಿಲ್ಲ ವಿದುಗೋ |

ಮಿನಿಯಗಂಧನ ಘನತರದ ಘಾ |

ಡಣೆಯಲಾಗತಿ ಪಲ್ಲಟಿಸಿತೆನುತುಬ್ಬಿದನು ರಾಮ ||೧೬||

ಆಯಿತೆಮ್ಮವತಾರವೀರಾ |

ಮಾಯಣದ ನಾಟಕಕೆದೀಪ್ತಿ |

ನ್ಯಾಯದವೊಲೆನುತಪ್ಪಿ ಬಳಿಕಕ್ಷಯನಿಷಂಗಮದ ||

ಸಾಯಕವನೊಲಿದಿತ್ತು ತಾಪಸ |

ರಾಯತೆರಳಿದನಾಶ್ರಮಕೆ ಬಳಿ |

ಕಾಯಿತಧಿಕೋತ್ಸವವು ದಶರಥಸಾರ್ವಭೌಮಂಗಿ ||೧೭||

ಹೀಗೆ ರಘುರಾಮನಿಂದ ಭಾರ್ಗವರಾಮನು ಅಂದರೆ ಪರಶು ರಾಮನು ಖಾಡಾಖಾಡಿಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತನಾದನು. ಯಾವನು ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದುಬಾರಿ “ನಿರ್ವೀರ್ಯಮೂರ್ವೀತಳಿ” ಅಂದರೆ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ವೀರಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಉಳಿಯದಂತೆಮಾಡಿ ಮೆರೆದಿದ್ದನೋ, ಅಂತಹ ಪರಶುರಾಮನು ರಘುರಾಮನಿಗೆ ಸೋತು ಪೂರ್ಣ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬಾಣಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಪುರುಷರಾಗುವರು. ಅವರ ಅವತಾರ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಅವರ ಶೌರ್ಯಧೈರ್ಯಾದಿಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇನಿಂತು ಹೋಗುವವು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾರೂತಾವು ಅಜಿಂಕೃರೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮನಗತಿಯೇ ಅವರಿಗಾಗುವದು. ಈ ನೀತಿಯನ್ನು ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತನು ಮೇಲಿನ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು.

ಮೇಲಿನ ಆರನೆಯ ಪದದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರರ ಕಾರ್ಯಯಾವುದು? ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಇದನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವನು. ರಾಮನಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಮಾತು ಸರಿಹೋಗಬಹುದು. ಇದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ಈ ದುಷ್ಟಕಟ್ಟು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಭಾರತ ಭೂಮಿಗೆ ಇಂದು ಈ ವಿಸನ್ನಾವಸ್ಥೆ ಬಂದೊದಗಿತು. ಯಾವದೇಶದ ಜನರೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿ, ತಮ್ಮರಾಜ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆತುರ ಪಡುವರೊ, ಅದೇಶವು ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ವಿರಳ. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೊಬ್ಬರಿಗೇ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ವರ್ಣವಾದಿಗಳು ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಹಿಮಾಚಲದಿಂದ ಜಾರಿಬೀಳುವ ಹಿಮರಾಶಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ, ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಎರಿಬಂದ ಯವನ ಮಂಗೋಲಿಯ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ವಿರತನದಿಂದ ಕಾದಾಡಿ, ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ನಷ್ಟವಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಮಿಕ್ಕಾದ ಮೂರುವರ್ಣದವರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ಸೋತು ಪರಕೀಯರಿಗೆ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯನ್ನೊಪ್ಪಿದ್ದರಲ್ಲೇನಾಶ್ಚರ್ಯ? ಭಾರತದ ಈಗಿನ ದಾಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಬಲ್ಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹೀಗೆಕಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಕುರುಬರು, ತಳವಾರರು, ಬೇಡರು, ಲಿಂಗವಂತರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಮರಾಠರು, ಇವರಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠರಾದವರು ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜವನ್ನು ಹಿಂದೂದೇಶದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕೆಲವುಂಟು. ಇವರಲ್ಲಿಯ ಈವಿರರವನು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗನುಸರಿಸಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹೊರಸೂಸಿದೆ.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರಕಾರದ ಧೈಯದಂತೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರತೆ ಲಭಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಉಚ್ಚನೀಚಭಾವವಳಿದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧಶಿಕ್ಷಣವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡು ಆಗತಕ್ಕದ್ದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಈ ಧೈಯಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥ ವಿಧೈ, ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾದ ಶಾರೀರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ನಾಗರಿಕತನ, ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಯುದ್ಧಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುವದು ದೇಶಹಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೇದು.

೧೪ ನೆಯ ಪಾಠ

ರಾಮರಾವಣರ ಅಸದೃಶಯುಧ್ಧ.

ರಾವಣನು ಸ್ವತಃಯುಧ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಆತ ನಸೇನಾನಾಯ-
ಕರೂ, ಇಂದ್ರಜಿತು, ಅತಿಕಾಯ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ಅವನ ಮಕ್ಕಳೂ,
ಆತನ ತಮ್ಮನಾದ ಕುಂಭಕರ್ಣನೂ ನಾಯಕರಾಗಿ, ಬಲುಶೌರ್ಯದಿಂದ
ಹೋರಾಡಿ ಪರಪಕ್ಷದವರಿಂದಲೂ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಯುಧ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿ-
ಯುವರು. ರಾವಣನಸೈನ್ಯವು ೭೦೦ ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸಂಖ್ಯೆಯದಾಗಿತ್ತೆಂದು
ಹೇಳಿದೆ. ರಾಮನ ಕಡೆಯ ಕಲಿಗಳು ಅಂದರೆ ಅಂಗದ, ನೀಲ, ಸುಗ್ರೀವ,
ಹನುವಂತ, ಜಾಂಬವಾದಿಗಳುಸಹ ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯಸ್ಥೈರ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸು
ವರು. ಅಂಗದ ಹನುಮಂತ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮೊದಲಾದವರು ಯುಧ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೂ,
ಚಂದ್ರದ್ರೋಣರಿಂದ ಸಂಜೀವಿನಿ ಔಷಧವನ್ನು ಗುರುಡನು ತಂದು
ಸತ್ತವರನ್ನು ಪುನಃ ಬದುಕಿಸುವನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ರಾವಣನು ಎದೆಗುಂದದೆ
ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಹದಿನೇಳುದಿವಸ ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಕಾದಾಡುವನು.
ರಾವಣನು ಶಕ್ತಿಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿ ಯುಧ್ಧಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವನು. ಯುಧ್ಧದಲ್ಲಿ

ರಾವಣನತಲೆಗಳು ಕಡಿದುಬಿದ್ದರೂ ಪುನಃ ಅವುಚಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ರಾವಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ಸರಿಬೋರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ರಾಮನು ರಾವಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸಖತ್ವದಿಂದ ತನ್ನನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಬೇಕೆಂದು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುವನು-ಅದಕ್ಕೂ ರಾವಣನು ಒಪ್ಪದಾದನು. ಪುನಃ ಆತನೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿ ರಾಮನು ಬೇಸರಪಟ್ಟು ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ರಾವಣನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುವನು. ವಿಭೀಷಣನು ರಾವಣನಿಗೆ ಮಹಾದೇವನ ವರವು ಲಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆಕಡೆ ಅವನಿಗೆ ಅಪಾಯವಾಗದು. ಉರದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಪರಾಜಿತನಾಗುವನು ಎಂದು ಹೇಳಲು, ರಾಮನು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಬಾಣದಿಂದ ಉರಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು, ರಾವಣನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬೀಳುವನು. ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು

ಕಡಿದುವಿಕ್ಕಿದು ದೀಪರಿಯಲಾ |

ಕಡುನಿಶಿತ ಶರವರಿಯಕಂಧರ |

ದಡವಿಯಲಿ ತಲೆಬೀಳುತಿರ್ದವು ಕೋಟಿಸಂಖ್ಯೆಯಲಿ ||

ಕೆಡವತಲೆಬಿದ್ದೋತಸರಣಿಗೆ |

ಸಿಡಿದತಲೆ ಮಾರ್ಗಣದಮುಖದಿಂ |

ದುಡಿದತಲೆಗೆಡದಿರಹಕಾಣೆನು ಕಂದಕೇಳೆಂದ

||೧||

ಕೋಲಮುಳೆಗರದಸುರರಾಯನ |

ತೋಳುಗಳಿಗೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮುಂಡದ |

ಲೇಳುವಗಣಿತ ತಲೆಗಡಿತಕೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಾರ್ಗಣವ ||

ಬೀಳುಕೊಡುತಿರ್ದವನು ಮಹೋಗ್ರಕ |

ರಾಳಮಸ್ತಕ ಹಸ್ತಚಾಪಶ |

ರಾಳಿಸಹಿತುಡ್ಡು ವಿಸುತಿರ್ದುದು ಕಾಯದಲಿಖಳನ

||೨||

ರಾಮು:—

ಸಾಕುಮಾಡೆಲೆಸಮರ ನಾವುಸ |
 ಮೊಕಬಾಹಿರರರಿಶಿರಂಗಳ |
 ನೂಕಿ ಬೇಸತ್ತೆವು ಶರಂಗಳ ಸೋಲುವೆಮಗಾಯ್ತು ||
 ಓಕರಿಸಿದಳು ಮೃತ್ಯುವೀಲೋ |
 ಕೈಕವೀರನ ನಮಗೆತಾನಿಂ |
 ನೇಕೆಜಯದಭಿಲಾಷೆ ತಿರುಗಿಸುತೇರಕೆಳಗೆಂದ ||೩||

”

ತೆರಳುನೀನಿನ್ನೇನಮಾಡುವೆ |
 ಹಿರಿದುಬಳಲಿದೆ ಸಾರಧಿತ್ವದ |
 ಹರಹಿನಲಿ ರಿಪುವಿಜಯ ವಿಶ್ವತಿಗಾವುಭಾಗ್ಯರಲೆ ||
 ವರವಿಭೀಷಣದೇವಬಾನಮ |
 ಗೆರಡುನಾಲಿಗೆ ಯಾದುದೆಮ್ಮನು |
 ಶರಣಹೊಕ್ಕುರಿಗಾದುದಪಜಯವೆಂದನಾರಾಮ ||೪||

”

ಶರಣುಹೊಗು ನಿಮ್ಮಣ್ಣ ದೇವನ |
 ಮರಳಿನಮ್ಮೊಡನಾಡಿಕೆಡಬೇ |
 ಡೆರಡುಕಡೆಯಲಿ ಕಷ್ಟತರವೆಮಗಾಯ್ತು ಲೋಕದಲಿ ||
 ಹಿರಿದುಬಳಲಿದೆ ಹೋಗಿಂತನಿಜ |
 ಕರವನುಗಿದು ದಿನೇಂದ್ರತನುಜನ |
 ಕರದುನುಡಿದನು ಮನದದುಗುಡವ ಮಧುರವಚನದಲಿ ||೫||

”

ಸೇವೆಯಲಿ ನಿಂನಿಂದಬಿಟ್ಟೆ |
 ನ್ನಾವನೈಹನುಮಂತ ಮಂತ್ರಕ |
 ಳಾವಿಶೇಷಜ್ಞರಲಿ ಜಗದೊಳಗಾರುಸರಿನಿನಗೆ ||
 ಭಾವಿಸಿದಿರೇ ಜಾಂಬವರೆಸ |
 ದ್ಭಾವದಲಿ ನೀವುತ್ತರಾಯಿಗ |
 ಳಾವುದೈವವಿಹೀನರಾದೆವು ತೆರಳನೀವೆಂದ ||೬||

ತಮ್ಮಬಾಜಗವರಿಯಲೂಣಯ |
 ನೆಮ್ಮಿತ್ತೆಂಮನದಾವಮೋರೆಯ |
 ಲೆಮ್ಮ ಮಾತ್ಯತ್ರಯದ ಮುಸುಡನು ಗುರುಗಳಾನನವ ||
 ತಮ್ಮದಿರವದನವನು ಕಾಚೆವು |
 ತಮ್ಮಕೇಳೈ ತೆರಳುನೀ |
 ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಳಲಿಕೆಯ ಬಳಸದೆ ಪುರಕೆಮರಳೆಂದ ||೭||

ರಾಮನ ಈ ವಿಚಾರವು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಸರಿಬಾರದ್ದರಿಂದ ಅವನು ರಾಮನಿಗೆ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತರಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನೆನೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ರಾಮನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡಿದನು. ಅದರಂತೆ ರಾಮನು ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿಗೆ ಮಹಾಶರವನು ಹೂಡಿ ರಾವಣನಿಗೆದುರಾದನು. ರಾವಣನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ರಾಮಮೂರ್ತಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆಮೇಲೆ ರಾಮನು ಹೀಗೆನುಡಿದನು.

ನೋಡಿದನು ರಾವಣನನುಚಿತವ |
 ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನಯೋಕ್ತಿಯಲಿಮಾ |
 ತಾಡಿದನು ಕೇಳೈದಶಾನನ ಮೂರುಲೋಕದಲಿ ||
 ರೂಢಿಸಿದ ಭಟನೀನುಕಾಮುಕ |
 ರಾಡಿಕೆಯಬಿಡುಕರದುತಮ್ಮನ |
 ಕೂಡಿಬದುಕಭಯಪ್ರದಾನವಿದೀಗನಿನಗೆಂದ ||೮||

ರಾವಣ:— ಶರಣುಹೊಗುವನಲ್ಲ ಮುಂದಣ |
 ಸಿರಿಯಬಯಸುವನಲ್ಲ ಸೀತೆಯ |
 ತಿರುಗಿಬಿಡುವನಲ್ಲ ಮತಿಬೇರೆನ್ನ ಮಾನಸದ ||
 ಕರುಣನಿನಗಿನ್ನೇಕೆ ನಿನ್ನಯ |
 ಪರಿಯಬಲ್ಲೆನು ಬಿಡುಮಹಾಸ್ತ್ರವ |
 ಮರಣಕ್ಕೊ ರಳದಿನಾದಡೀಶ್ವರ ಭಜಕನಲ್ಲೆಂದ ||೯||

ವಿಭೀಷಣನು ರಾವಣನು ಸಾಯುವ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳುವನು. ೮೯

ರಾಮ:— ಎಲೆವಿಭೀಷಣದೇವ ಮೂರ್ಖರ |
ತಿಲಕನಿವನಿನ್ನಂತರಂಗದ |
ನೆಲೆಯಹೇಳೈ ಕೊಲಲೊಕೊಲಬೇಡವೊತವಾಗ್ರಜನ ||
ತಿಳಯಲಿಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬತಾಯ್ |
ಸಲೆಕರುಳ್ಳು ಮರುಗದಿರವನ |
ಬಳವ ಹೇಳೆನ್ನಾಣೆ ಬಿಡೆಯವನುಡಿಯಬೇಡೆಂದ ||೧೦||

ವಿಭೀಷಣನು ಕಾಮುಕನಾದ ರಾವಣನು ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಲ್ಲ. ನೀವೇ ನನಗೆ ಅಣ್ಣನೂ ಗುರವೂ ಆಗಿದ್ದೀರಿ. ಹಿಂದೆ ನಂದೀಶ್ವರನ ಶಾಪದಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಉರ(ವಕ್ಷ) ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದರೆ ಮರಣವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಬಾಣವನ್ನು ಅವನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದರೆ ಆತನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸಾಯುವನೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ರಾಮನು ಮಹಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ರಾವಣನಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಾವಣನನ್ನು ಮುಂದಿನ ಹಾನಿಯಿಂದ ಸಲಹ ಬೇಕೆಂದು “ಕೊಲೆಗೊಡಂಬಟ್ಟೈವಿಚಾರಿಸು ಘನವನೀನೆಂದ” ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಇದಕ್ಕೆ ರಾವಣನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವನು.

ರಾವಣನು:— ಮನವನೆರೆ ನಿರ್ಧಸಿದೆವುನೀ |
ಮನುಜನಲ್ಲೆಂಬುದ ವಿವೇಕದ |
ನೆನಹಿನಿಂದಾನರಿದೆನಂಜನು ತನುಪರಿಚ್ಯುತಿಗೆ ||
ನಿನಗೆ ದಯಬೇಡಿನ್ನು ಧಿಟರಂ |
ಜನೆಯನುಡಿ ಸಾಕೆನಲುತಪ್ಪದು |
ಜನವರಿಯೆ ಹೊರೆಗಾವುಪಾಪಕೆ ತಪ್ಪದೇಯೆಂದ ||೧೧||

ಆಮೇಲೆ ರಾಮನು ಖಡ್ಗ ಖರ್ಪಣ ಪರಶು ಮತ್ತು ಪರಿಘವೆಂದು ಅನ್ನುವ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ರಾವಣನ ವಕ್ಷ

ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಜೋರಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು, ಆಬಡ್ಗಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಉರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಹೊರಹಾಯ್ದವು. ದಶಾನನನು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಈ ಯುದ್ಧವಂ ನೋಡುತ್ತನಂತೆ ಸುರರು ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೂಮಳೆಗೆರೆದರು. ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ರಾವಣನು ಇಷ್ಟೇಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣದಮೇಲೆ ಉದಾಸೀನನಾದನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸಹಜ ಉದ್ಭವಿಸುವದು. ಪರಸತಿಗಳುಪಿದನೆಂಬ ಪಾಪದಸೋಂಕು ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮನಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸೀತೆಯಂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಲಂಕಾ ಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಅವನಿಂದ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತರೆ, ತನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವದೆಂದು ಆತನಿಗೆ ರಾಮನ ಘನತೆಯರಿವು ಕಟ್ಟಕಡೆಗಾಗಿ, ಹೀಗೆ ಕಡಿತನಕ ತನ್ನ ಛಲಸಾಧಿಸಿದನು.

ರಾವಣ:— ಈತನಿಗಲೆ ಜನನಮರಣಾ |
 ತೀತಮಾಯಾಮಹಿಮಸಗುಣಸ |
 ನಾತನನು ಸಂದೇಹತಾನಿನ್ನೇಕೆ ಪೂರ್ವದಲಿ ||
 ಈತನೊಡನೆ ವಿರೋಧವೆನುಗಭಿ |
 ಜಾತವಾದುದು ಲೋಕಮೂರರೊ |
 ಕೇತಕಂಜಕೆ ನನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಸೂರೆತನಗೆಂದ ||೧೨||

ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮರಾವಣರ ಯುದ್ಧವು ಅಪೂರ್ವವಾದದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದದು ಕಾಣಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು “ರಾಮ ರಾವಣಯೋರ್ಯುದ್ಧಂ ರಾಮರಾವಣಯೋರಿವ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಯಥಾರ್ಥವು.

ಜಯಜಗತ್ಪತಿ ಜಯಜನಾರ್ದನ |
 ಜಯಜಗದ್ರಕ್ಷಕ ಜಯಾಚ್ಯುತ |
 ಜಯಜಯಾಸುರವಂಶಮದಮಾತಂಗಪಂಚಾಸ್ಯ ||

ಜಯಜಗಚ್ಚಯ ಸುರನರೋರುಗ |

ಭಯವಿಭಂಜನ ಎನುತಸುರನಾ |

ರಿಯರು ಸುಳಿಸಿದರಿರಿನಲಿ ಜಯಮಂಗಳಾರತಿಯ ||೧೩||

೧೫ನೆಯ ಪಾಠ.

ಸೀತೆಯಂ ರಾಮನು ಅಗ್ನಿಮುಖದಲ್ಲಿ
ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ.
ಎಲ್ಲರು ಮರಳಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬರುವರು.

ರಾವಣನು ಮಡಿದನಂತರ ಮಂಡೋದರಿಯು ಬಂದು ಶೋಕಿಸುವಳು. ರಾಮನು ಅವಳಿಗೆ ಹಿಂದಾದುದಂ ಮರೆತು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಮುಂದೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳರೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಹೇಳುವನು. ರಾವಣನ ಶವಕ್ಕೆ ಯಥಾವಿಧಿ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರವಾಗುವದು. ಅವನಕೂಡ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಹಗಮನಮಾಡುವರು. ಆಮೇಲೆ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ರಾಮನಿಂದ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸಂಭ್ರಮವೆಸಗುವದು. ಇತ್ತಹನುಮಂತನು ಸೀತೆಯಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಬಂದು ಅವಳಿಗೆ ರಾವಣನ ಅಪಜಯ ಮತ್ತು ಮರಣದಸುದ್ದಿಯ ತಿಳಿಸಿ ಅವಳಪತಿವೃತ್ತಾಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ತನುಗೆ ಯದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲವಾಯಿತೆಂದ ಹೊಗಳುವನು.

ಹನುಮ:— ಇದುವೆನಿಮ್ಮ ಪತಿವೃತ್ತಾಸಂ |

ಪದದಗುಣವಲ್ಲದಡೆ ಕಲ್ಲಿನ |

ಲುದಧಿಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಬುದೇಕಪಿಗಳು ನಿಶಾಚರರ ||

ಕದನದಲಿ ಜಯಿಸುವರೆಕಲಿದಶ |
 ವದನನಳಿವನೆ ತಾಯಿಯೆಂದಾ |
 ಮದನಮದ ಮುಖವೈರಿ ಮಹಿಜಾಸತಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದ ||೧||

ಸೀತೆಯುಲುತ್ತರ:- ಕಳುಹಿದೆನು ಕಾಂಚನದಹರಿಣನ |
 ಬಳಿಯ ಬಯಕೆಯ ಭರದಲರಸನ |
 ಕಳುಹಿದೆನು ಕೆಡೆನುಡಿದು ಕಾಂತಾರದಲಿವೈದುನನ |
 ಖಳನಕೈವಶವಾದಿಯಿದುಘಾ |
 ತಳಿಕೆಯಲ್ಲವೆ ಹೆಂಗುಸಿಗೆಮನ |
 ದೊಳಗೆ ರಘುಪತಿಯೇನಬಗೆವನೆೊ ಯೆಂದಳಿದುಮುಖಿ ||೨||

ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಕೇಳಿದರೆತಾ |
 ನೇತರಿದುತ್ತರವ ಕೊಡುವೆನು |
 ಮಾತನಾಡದನನಿಪನನೇನೆಂದು ನುಡಿಸುವೆನು ||
 ಓತಡೆನ್ನಯ ಭಾಗ್ಯವೊಲಿಯದ |
 ಡೇತರದ ಬಳಿಕುಳಿವು ಹೊಗುವೆನು |
 ವಿೀತಿಹೋತ್ರನನೆಂದು ಕಂಬನಿದುಂಬಿದಳು ಸೀತೆ ||೩||

ಸೀತೆಯಾಡಿದ ನುಡಿಯಕೇಳಿ, ಲಂಕಾಧಿಪನಾದ ವಿಭೀಷಣ
 ನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನಿಗೆ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ಸೀತೆಯಂ ಕರತಂದು
 ರಾಮನವಾದಕ್ಕೆ ಕೆಡನಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ಇಬ್ಬರೂಸೀತೆಯಬಳಿಗೆ ಬಂದು
 ಆಕೆಯಂಘ್ರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಸ್ತಕವನಿಳುಹಿ ಹೀಗೆ ಅನ್ನುವರು—

ವಿಭೀಷಣ:- ಡಿಂಗರಿಗನಾ ನಿಮಗೆನಿಮ್ಮರಾ|
 ಸಂಗೆಕಿಂಕರನಾಗಿ ಕೃಪೆತ |
 ನ್ನಂಗದಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಲಿ ಬಳಲಿದಿರೆಮ್ಮದೆಸೆಯಿಂದ ||

ಕಂಗಳಲಿ ಮುಂಗಾಣದಗ್ರಜ |
 ಹಿಂಗಿದನು ನಾವ್‌ನಿಮ್ಮಪದಪ |
 ದ್ಯುಗಳನು ಸಾರಿದೆವು ಸಲಹುವದಿನ್ನು ನೀವೆಂದ ||೪||

ಸೀತೆ:— ಕರಸರೋಜದಿನಾನಿಜೇಶನ |
 ಚರಣ ಶರಣನ ಮಣಿಖಚಿತಬಂ |
 ಧುರಕಿರೀಟವನೆತ್ತಿ ಕೇಳೈ ಕಲಿವಿಭೀಷಣನೆ ||
 ನರಪತಿಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಜಯವಿ |
 ಸ್ತುರಣವಾದದು ನಿನ್ನವೋಲ್‌ಭೃ |
 ತ್ಯರುಗಳಿನ್ನಾ ರುಂಟು ಜಗದೊಳಗೆಂದಳಿಂದುಮುಖಿ ||೫||

ಹೀಗೆಂದಬಿಳಿಕ ಸೀತೆಯಂ ತಾವು ತಂದ ಅಂದಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ತನ್ನ ರಮನೆಗವಳ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಭ್ಯಂಗನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಮಾಡಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಾಂಬರಗಳನ್ನು ಡಿಸಿ ರಾಮನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಕರತರುವನು. ಆಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅವಳನ್ನುಂಗೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಬಳಿಕ ವಿಭೀಷಣನೂ ಅದರಂತೆ ರಾಮನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮನ ಉತ್ತರ:—

ರಾಮ:— ಸ್ತ್ರೀಯಲೋಕದೊಳಿವಳು ಲೋಕದ |
 ಮಾಯಕಾತಿಯಿರಿವಳಶಿಷ್ಯರು |
 ನೋಯನುಡಿದಡವಿಯಲಿ ನೂಕಿದಳಿವಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ||
 ಮಾಯದೆರಳೆಯ ನೆವದಲಸುರರ |
 ರಾಯನಲಿಸಂಗೀತನಡೆದುದು |
 ದಾಯತಪ್ಪಿತು ಕಡೆಯಲಿದನೀವರಿಯಿರೈಯೆಂದ ||೬||

,, ಇವಳಿಗೋಸುಗ ಬಂದುಹಗೆಯನು |
 ತವಿಸಲಿಲ್ಲನರಣ್ಯನನು ತಾ |
 ನಿವನು ಕೊಂದನು ಪೂರ್ವದಲಿ ನಮ್ಮನ್ವಯಾಗತದ ||

ಇವನ ಕೊಲಲ್ಯೆತಂದೆವಲ್ಲದೆ |
 ವಿವಶೆಯಾದೀಸತಿಯ ಹಂಬಲಿ |
 ನವರು ನಾವಲ್ಲೆಮ್ಮ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು ಬೇಡೆಂದ ||೭||

ಸೀತೆ:— ತಪ್ಪು ಹೊರದವ ನಾವಶಪಥವ |
 ಒಪ್ಪು ಗೊಳಲದ ಮಾಡುವನು ಧಿಟ |
 ತಪ್ಪು ಸಂಧಿಸಿತಾದಡಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಡುವೆನೀತನುವ ||
 ಒಪ್ಪುವುದು ಬಿನ್ನ ಹವನಿಂದತಾ |
 ನಿಪ್ಪುರಿಯ ಕಾಮಿನಿಯಿನಿನಗೆಸ |
 ಮರ್ಪಿಸಿದ ತನುವಾದಡೊಲಿ ಬಳಕೆಂದಳೆಂದುಮುಖಿ ||೮||

,, ದೇವನೀನಲ್ಲದೆ ಇತಃಪರ |
 ವಾವುದನು ನಾಬಲ್ಲೆನಾದಡೆ |
 ದೇವತತಿಯಿದೆ ದಿವ್ಯಮುನಿಜನವಿದೆ ಸಮೊಪದಲಿ ||
 ತಾವರೆಯನ್ನೆದಿಲಿನಸಖವಂ |
 ಶಾವಳಿಯ ನೈಪರಿದೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ |
 ಕಾವುದಿಲ್ಲಿಂಮೇಲೆನುತು ಬಿನ್ನೈಸಿದಳುಸೀತೆ ||೯||

ಹೀಗೆ ಸೀತೆಯು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸಾಧಿವ್ಯತನವನ್ನು ಜಗದಮುಂದೆ ತೋರಿಸಲನುವಾಗಿದ್ದರೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತಾನೇ ಮುಂದೆಬಂದು ಅವಳಸಲುವಾಗಿ ತಾನು ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುವನು. ಅದರಿಂದ ತನಗೇನಾದರೂ ಗಾಯವುಂಟಾದರೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಿ, ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಯ ಸೋಂಕು ಬೆರಸದಿದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನು ರಾಮನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲೆಂದು ಮುಂದೆ ಬರಲು, ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸೀತೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗುವಳು.

ಸೀತೆ:— ಕೇಳಿದೈ ಸೌಮಿತ್ರಿಮಿತ್ರಕು |
 ಲಾಳಿಗುಪಹತಿ ಬಾರದಂತಿರೆ |
 ಬೀಳುವೆನು ಶುಚಿಯಾದಡೇಳುವೆನಗ್ಗಿ ಕುಂಡಲಿಯ||
 ಮೇಲೆ ಮಾತಿನೈನು ವಂಶವಿ |
 ಶಾಲವೈಭವವೆನ್ನ ದೈಸಲೆ |
 ತೂಳಿಸಗ್ಗಿಯನೊಟ್ಟಲಿಂಧನವೆಂದಳಿದುಮುಖಿ ||೧೦||

ಹೀಗೆಸೀತೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡವು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ ಚಂದನದಮರಗಳನ್ನು ತಂದೊಟ್ಟಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಕವ್ಪುರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಉರಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದರಹೊಗೆಯು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೆ ತಾರೆಗಳು ಇದರ ಜಳದಿಂದ ಸಿಡಿದುಬಿದ್ದವು. ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಸರಸ್ವತಿಯು ಅಂಜಿಬ್ರಹ್ಮನ ನಡುವನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಮತ್ತು ಈ ಶಿಖಿಯು ಸುರೆವಧೂಜನರನ್ನು ಕೂಡ ಅಂಜಿಸಿತು. ಇಂಥ ಭೀಕರ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ—

ಸೀತೆ— ಅಳುಕುವರೆ ಸುವ್ರತಿಯರಗ್ನಿಗೆ |
 ಜಲಜಭವ ಭವಹರಿಗಳೆರಗುವ |
 ರುಳಿದವರಪಾಡೇನು ಪತಿಭಜನಾನುಚರಿತರಿಗೆ ||
 ಬಳಿಕಕ್ಕೆಮುಗಿದೆಂದಳರಸಂ |
 ಗೆಲೆನೈವೋತ್ತಮ ನಿನ್ನ ಶಿರಿಪದ |
 ನಳನವಲ್ಲದೆ ಬಲ್ಲರೊಳಕೊಳಲಗ್ನಿ ನಿಜತನುವ ||೧೧||

ಅಲ್ಲದಿದರಡಿ ನಿನ್ನ ಶಿರಿಪದ |
 ಪಲ್ಲವನಕಾಣಿಸಲಿ ಮುಡಿದೀ |
 ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪೂಕಂದಿದಡಿ ಕುಂದಿದಡಿ ಮೂಗುತಿಯ ||

ಸಲ್ಲಲಿತ ಬೆಳಗುಟ್ಟಿಸೀರಿಯ |
 ಕೆಲ್ಲಶಿಖಿಸೋಂಕಿದಡಿ ನಿನ್ನವ |
 ಳ್ಲ ಜನಕಂಗಳಿಗೆ ಮಗಳಲ್ಲೆಂದಳಿದುಮುಖಿ ||೧೮||

ಅವಧರಿಸುರಾಜೇಂದ್ರ ಕೇಳಾನಿಂ |
 ನವಳನಿರ್ಮಳ ಶುಚಿತನವನೆಂ |
 ದವನಿಸುತೆ ಬಲವಂದಳಭ್ರವ ಚುಂಬಿಸುವಶಿಖಿಯ ||
 ಭುವಿಯೊಳೇಶಂಗಜಸುರೇಶ್ವರ |
 ರವಿಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿಧರಿತ್ರೀ |
 ಯುವತಿಗಿರಗುತ ಉರಿಯೊಳಗೆ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿದಳುಸೀತೆ ||೧೯||

ಹಾಯೆನುತ ಹಮ್ಮೈಸಿದನಾರಘು |
 ರಾಯನನುಜನುಸವನತನುಜನು |
 ಬಾಯಹೊಯ್ಯೊಳ್ಳುತ್ತ ಧೊಪ್ಪನೆಕೆಡೆದರವನಿಯಲಿ ||
 ತೋಯಜಪ್ರಿಯಸೂನುಸಹಕಪಿ |
 ನಾಯಕರು ಘೋಳಿಟ್ಟರಾಕಾ |
 ತ್ಯಾಯನಿಪ್ರಮುಖಾಮರಿಯರೊರಳಿದರು ಗಗನದಲಿ ||೨೦||

ಸೂಸಿದರು ಕಂಬನಿಯನಂಬರ |
 ಕೇಶಮೊದಲಾದವರು ಭೋರ್ಗರೆ |
 ದಾಸುರದಶಿಖಿಧಗಧಗಿಸಿದುದು ಗಗನದಗ್ರದಲಿ ||
 ದಾಶರಥಿಯೋರಂತೆ ಚಿಂತಾ |
 ಕ್ಲೇಶಭಾರದ ಮಣಿದಶಿರದನಿ |
 ಮೇಷದೃಷ್ಟಿಯೊಳಿದ್ದನೀಕ್ಷಿಸದಾಧನಂಜಯನ ||೨೧||

ಕುಶನೇಕೇಳೊ ಪ್ರತಿವೃತ್ತಿಯರಿಗೆ |
 ವಿಷವಮ್ಮತನಹುದುರಿಹಿನಾನ್ವಿತ |
 ರಸವಹುದು ಬಲುಹಾವುನೇ ವಣವಹುದು ಬೆಂಬಡದೆ ||

ಎಸಗಿದಪವಾದಂಗಳವುತಾ |
 ಸಸಿನವಹುದದುಸಿದ್ಧನಾಕುವ |
 ಶಿಶುವಿನವೊಲಿದ್ದಳು ವಿವೇಹಜೆಕ್ಕೆಗಳಲಿ ಶಿಖಿಯ ||೧೬||

ತಾಯೆಬಾರೌತಂಗಿನೀಹಿರಿ |
 ದಾಯಸವನನುಭವಿಸಿನಲಿಗಿದೆ |
 ರಾಯರಂಗನೆಯರಲಿ ನೀನುತ್ತಮೆಯಲಾ ಜಗಕೆ ||
 ನಾಯುಸಖನುದರದಲಿ ಹೊಕ್ಕುಬು |
 ಜಾಯತಾಸ್ತ್ರಿಯರುಂಟೆನ್ನನೊ |
 ಲಾಯಿತ್ತೀಸರಮೇಲೆಜಗದಲಿ ಕೀರ್ತಿನಮಗಿಂದ ||೧೭||

ಬಿಕ್ಕಿಬಿರಿಬಿರಿದಳುತಸತಿವೈ |
 ಯಿಕ್ಕಲವನೀನಾಧಸೆರಗಿನ |
 ಲುಕ್ಕುವಂಬಕ ಜಲನತೊಡದಪಸವ್ಯದಂಕದಲಿ ||
 ಅಕ್ಕರಿನ ಮೋಹದಲಿ ಕಂಬನಿ |
 ಯುಕ್ಕುತ್ತಿಬ್ಬರ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಚರ |
 ಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ತೆಗೆದಪ್ಪಿದನುಭೂಪ ||೧೮||

ಎಡದತೊಡೆಯಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿವೈ |
 ದಡವಿದನು ರಘುಪತಿಯು ಸೀತೆಯ |
 ಮುಡಿಯ ನೇವರಿಸಿದನು ಮುಂದಾಡಿದನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ||
 ಬಿಡುಮಗನೆ ಚಿತ್ತದಕಳಂಕವ |
 ಹಿಡಿಯದಿರು ಸಂಶಯವನೀತಿಯ |
 ನಡುವಳಿಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಮಾನಸರಾದೆವಾವೆಂದ ||೧೯||

ಮೊರೆದವಾಗಲು ದೇವದುಂದುಭಿ |
 ಪರಿಮಳದ ಕುಸುಮಂಗಳಾಕ್ಷಣ |
 ಸುರಿದವಂಗೀಕರಿಸಿದನು ರಘುನಾಥನವನಿಜೆಯ ||

ನರವಧುಗಳೊಳಗಾರು ಸೀತಾ |
 ಸ್ಮರಣೆಯದು ಮಾಡಲು ಪತಿವ್ರತೆ |
 ಯರಿಗೆ ತಾಯಿವನೆಯಹಳಲೈಕುಶನೆ ಕೇಳೆಂದ ||೨೦||

ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಿ ನಂತರ ಆತನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಊಟೋಪಚಾರದಿಂದ ತಣಿಸಿ, ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉಡುಗರಿಯನ್ನಿತ್ತು, ! ರಾಮಸೀತೆಯರನ್ನೊಂದುಗೂಡಿಸಿದಬಳಿಕ, ರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೊರಡಲನುವಾಗಲು, ವಿಭೀಷಣನು ರಾಮನ ವರಿವಾರದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿಡಿಸುವಂಥ ಕುಬೇರನ ಪುಷ್ಪಕವನ್ನು ತರಿಸುವನು.

ನಿಳಯವಿದ್ದುದನಂತಸೌಧಾ |
 ವಳಿಗಳಿದ್ದವು ಲಲಿತಕಾಮಿತ |
 ಫಲ ಸಮಗ್ರದ ಬಹಳನಂದನವಿದುರ್ದೆಡೆಗೆಡೆಗೆ |
 ಜಲಭರಿತ ಕಾಸಾರವಿದುದು |
 ಲಲಿತಭೋಜ್ಯಸುವಸ್ತುಲಲನಾ |
 ವಳಿ ಮಹೌಷಧ ವಿದುರ್ದಮಮವಿಮಾನಮಧ್ಯದಲಿ ||೨೧||

ಇಂಥ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿಶಾಲವಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ವಿಭೀಷಣನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಭಾರದ್ವಾಜ ಮುನಿಯ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ಮುಂದೆಭರತನೆಡೆಗೆ ಹನುಮನನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ರಾಮನು ಸಕಲಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ನಂದೀಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಜಾಂಬೂನದದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಸಾಕೇತ ನಗರವು ಕಂಡಿತು. ಸಾಕೇತನಗರವೇ ಅಯೋಧ್ಯಾಪಟ್ಟಣವು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ರಾಮನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಮೂವರು ತಾಯಂದಿರಾದ ಕೌಸಲಿಸುಮಿತ್ರಾ ಕೈಕೆಯ ದೇವಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಗುರುಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠವಾಮದೇವ ಜಾಬಾಲಿಗಳಂಚ್ಚಿಗೆ ದರ್ಶನವನೀಡುವನು. ಆಮೇಲೆ ಶುಭ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ

ವಾಗಿ ಭರತನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟುವರು:— ಶತ್ರುಘ್ನನಿಗೆ ಸೇನಾ ಪತಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸುವರು.

ಈ ಪಟ್ಟಾಭೀಷೇಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನೇ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ ವಹಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಸುಗ್ರೀವ ಜಾಂಬವಂತ ವಿಭೀಷಣ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಊಟ ಉಪಚಾರದಿಂದ ದಿವ್ಯಾಭರಣ ವಸ್ತ್ರಾ ಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅವರವರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವನು. ರಾಮನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನ ಹತ್ತರ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಮನು ಹೊಗಳುವನು. ಹನುಮನು ಆಳ್ವನ (ರಾಮನ) ಭುಕ್ತಶೇಷದಕನ ಕಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಗಗನಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹಾರಿ ಆಪ್ರಸಾದಾವಂಭುಂಜಿಸಿ ಬರುವನು.

ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವಾಗ ರಾಮನ ವಿನಯ ವಚನಗಳಿವು:—

ಬಳಲಿದಿರಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹಗೆಯನು |

ಗೆಲಿದೆವಾವನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯ |

ಘೃಣಿಸಿದೆವು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಜಗದೊಳಗಧಿಕರಾರಿಂದ |

ಹೀಗೆ ವಿನಯಾನ್ವಿತ ವಚನಗಳಿಂದ ಅವರಂಜಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು ರಾಮನು ಸುಖದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು.

ಕುಬೇರನ ಪುಷ್ಪಕದವರ್ಣನೆಯು ಮೇಲುದಾಹರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ವಿಮಾನ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವರು. ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಸಲುವಾಗಿ ಅಂಚೆ ಒಯ್ಯುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಸಹ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಈ ವಿಮಾನದ ವಿಸ್ತಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಪೋಲಂಡದ ಎಂಜಿನಿಯರು ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಮಾನದ ವರ್ಣನೆಯು

Sunday Hindu Paper dated 9-10-1938ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದನ್ನು ಇದರಡಿ ಇಳಿಸಿದೆ.

WORLD'S LARGEST BALLOON

The biggest balloon ever made is shortly to go up. Constructed by Polish engineers, aviators and scientists, the balloon exceeds 4,800,000 cubic feet in volume, has a maximum diameter of 209 feet and will be 459 feet high when it takes off. The flyers who will man the aluminium and steel gondola intend to explore the stratosphere and hope to discover more about cosmic rays. The flight starts from a Spot near the Tatry mountains, in south-western Poland, not far from the Czechoslovakian border.

ಇದರ ಅರ್ಥ—ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಿಮಾನವು ಕೂಡಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಇದನ್ನು ಪೋಲಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಎಂಜಿನಿಯರು ರಚಿಸಿರುವರು. ಇದರ ವಿಸ್ತಾರವು ೪,೮೦೦,೦೦೦ ಘನಪೂಟು ಇದ್ದು-ಇದರ ಮಧ್ಯರೇಖೆಯು (ವ್ಯಾಸವು) ಸರಾಸರಿ ೨೦೯ ಪೂಟು ಅದೆ. ಇದರ ಎತ್ತರ ಸರಾಸರಿ ೪೫೯ ಪೂಟು ಇರುವದು. ಇದರ ಚಾಲಕರು ಇದರಕೂಡಇದ್ದ ಅಲ್ಯುಮಿನಿಯಮ್ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ದೋಣಿಯಿಂದ ತಿಲೆಯಥರವನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸಂಬಂಧವ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಲು ಇಚ್ಛಿಸಿರುವರು. ಇದನ್ನು ಜೆಕೊಸ್ಲಾವೋಕಿಯಾದ ಗಡಿಗೆ ದೂರಲ್ಲದ ಪೋಲಂಡ ಪ್ರಾಂತದ ನೈರುತ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಟಿಟ್ರಿ ಪರ್ವತಸಮೀಪವ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆಹಾರಿ ಸಲಿಚ್ಛಿಸುವರು.

ತೊರವೆರಾಮಾಯಣ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ಕಠಿಣಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ:—

[ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥವು ನನ್ನ ೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರ ಕ್ರಾವುನ್ ವ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎ. ವೆಂಕಟಾಚಲಂಶೆಟ್ಟಿರು ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣದೋಷದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವಕಾರಣದಿಂದಲೋ ತಪ್ಪುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇರೆ ವ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೂ ನನಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನನ್ನ ಅಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿಗನುಸರಿಸಿ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗುವಂತೆ ನಾನೇ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿರುವೆನು. ಇವು ಸಮವೆಂದು ನಾನು ಎದೆತಟ್ಟಿ ಹೇಳಲಾರೆ. ಆದರೂ ಓದುಗರು ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೋದಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ತಪ್ಪಿದ್ದು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರುಸಹಕಾರವಂ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಮುಂದಣ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗುವದು. ನನಗೆ ತೋಚಿದಂತೆಯೇ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪಿರಬಹುದು. ಉದಾರಹೃದಯರು ಅವನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಓದಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಂಗ್ರಹಕನ ಬೇಡಿಕೆ. ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳಿಂದಲೂ ಬಲವಾದ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಸಾರವಾದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿ ಪ್ರೌಢಿಗಿತಂದ, ಜೈನ, ವೀರಶೈವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೊದಲಾದ ಕವಿನರ್ಯರ ನಂದನವನದಂತಿರುವ ಕನ್ನಡ ವಾಚ್ಛಯದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಸದ್ವಾಸನೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನಾಯ್ದು ಕರ್ಣಾಟಕ ವಾಚಕವೃಂದಕ್ಕೆರ್ಪಿಸಿರುವೆನು. ಹೂಗಳು ಹಳೆಯವಾದರೂ ಮುಂಜಾನೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲರಳಿದವುಗಳಂತೆ ಸುಗಂಧವನ್ನೀಯುವವು. ಕನ್ನಡ ವಾಚ್ಛಯವನ್ನು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಸದಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ಈ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಗ್ರಾಹಕ]

೧ನೆಯ ಪಾಠ

(೧) ಅನುಚ್ಛೇ = ಅಪ್ಪಣೆ, ಗೋಚರಿಸುವೆನು = ವನವಾಸದ
 ಅವಧಿಯು ತೀರಿದನಂತರ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣುವೆನು. (೨) ನೆರವಿಗರ =
 ಗುಂಪನ್ನು, (೩) ಅಸುರಕರ್ಮ = ತಂದೆಯ ಮಾತಿನವಿರುದ್ಧ ಹೋಗುವ
 ದು ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸ. ಉನ್ಮುಳಿಸುವರು = ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುವರು, ಎಮ್ಮರಾಯ
 ರು = ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳು, ಪಿತನ ಸೊಮ್ಮನಳಿದರೆ = ತಂದೆಯ
 ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೋರಿಕೆಯೆಂಬ ಧನವನ್ನು ನಾವುಹಾಳು ಮಾಡಿದರೆ ಅಂದರೆ ಅದರ
 ವಿರುದ್ಧನಡೆದು ಹಾಳುಮಾಡಿದರೆ. (೪) ಸೂನ್ಯತವಾದಿ = ಸತ್ಯ ಹೇಳುವವನ
 ಅಪದೇಶಿ = ಅಪಕೀರ್ತಿ, (೫) ಅನ್ಯತಕೆ = ಸುಳ್ಳಿನವನು, ಅತಿಗ-
 ಳೆದು = ಧೀಕ್ತರಿಸಿ, ಮೇಲೆಕಾಂಬ = ಮುಂದೆ ನಮಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಸದ್ಗತಿ
 (೬) ಸಹಭವನ = ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದ ತಮ್ಮ, ಅಣುಗ = ಮಗ-ಮಗನಸ್ಪ-
 ರೂಪನಾದವ, ಸಂದಿಹುದು = ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದು. (೭) ರಾಜೀವ=
 ಕಮಲ, ಓಲಗ = ಸೇವೆ, ವಲ್ಮಲ = ನಾರುಬಟ್ಟೆ, (೮) ನಾವೈಸಲೆ =
 ನಾವಷ್ಟೇ ಹಿರಿದು = ನಮ್ಮ ಕೂಡವನವಾಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಆಗ್ರಹವಿದ್ದಲ್ಲಿ,
 ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳು = ಅಪ್ಪಣೆಹೊಂದಿಬಾ, (೯) ಭಾಳವ = ಹಣೆಯನ್ನು. (೧೦)
 ರುಚಿ = ಪ್ರಕಾಶ (೧೧) ಆಡುವರು = ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವರು, ಅವನಿಜೆ =
 ಭೂಮಿಯ ಮಗಳು ಸೀತೆ ಬಂದವಳೆಂದನವನಿಜೆಯ = ತನ್ನೆಡಗೆ ಬಂದು
 ಕೇಳಿದ ಸೀತಿಯಂ ಕುರಿತು, ಎಂದಂ = ಅಂದನು, (೧೨) ಸ್ತರಣ =
 ಹಾಸಿಗೆ, ಪರಿಯಂಕ = ಮಂಚ, ವಿಹಡೆ+ಇಲ್ಲಿ+ಅಲ್ಲ = ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ
 ದಾದರೆ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ, ಮಣಿಭವನ = ಅರಮನೆ, ದೀವಸಿಕೆಗೆ = ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ,
 (೧೪) ಸವನಿಸಿತೆ = ಬಂತೆ, ಪರಿಭ್ರಮಣ = ಸಂಚಾರ, ಯಾಯಸಕೆ =
 ಆಯಾಸ, ಸಂದೌ = ಬಂತೆ, ಉಣ್ಣದೆ = ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸುಖದಿಂದ
 ಉಂಡುಕೊಂಡಿರದೆ, (೧೫) ಸುರಗಿ = ಕತ್ತಿ, ಕಟಿಯಲಿ = ನಡಕ್ಕೆ,
 ಚಾಪಮಾರ್ಗಣ = ಧನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬಾಣ, ವೈದೇಹಿ = ಸೀತೆ (೧೬)

ಬೀಳ್ಕೊಡೆ = ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳಲು, ಬಗೆ = ತಿಳಿ, (೧೮) ಕಲ್ಪಪಾದಪ = ಕಲ್ಪತರು, ಹರುಷನಿರ್ಯುರ = ಆನಂದವೆಂಬಹೊಳೆಯು, ಧೇನು = ಕಾಮಧೇನು, (೧೯) ಯಷ್ಟಿ = ಬಡಿಗೆ, ಕೌಳಿಕವ = ಕಟ್ಟುಕರವನಾಗಿ ಮೋಸ = ಠಕ್ಕತನ, ವಿಧಾತ್ರನು = ಬ್ರಹ್ಮನು, (೨೦) ಇಭಕಳಭ = ಚಿಟ್ಟಾನೆ, ಹರಿಪೋತ = ಸಿಂಹನ ಮರಿ ಕಳಲಿಸಿದ = ಸಡಿಲಾದ, ಕ೦-ಬನಿದುಡುಕೆ = ಕಣ್ಣೀರು ಒತ್ತರಿಸಿಬರಲು, ಕೆಲಬಲಕೆ = ಎಡಬಲಕ್ಕೆ, ಅಳವಳಿವೃತ = ಶಕ್ತಿಗುಂದುತ್ತ, ಒರಲಿದಳು = ಅತ್ತಳು, (೨೧) ಬರು ದೊರೆಯಾಯಿತೇ = ಬರೇದಾಯಿತೇ-ವೃಥಾವಾಯಿತೇ (೨೨) ನಿನ್ನರಿ-ತಕೆ = ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ-ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಿನಗೆ, (೨೩) ಕಂಧರ = ಕುತ್ತಿಗೆ.

೨ನೆಯಪಾಠ.

(೧) ನೂಕಿದರು = ಕಳೆದರು, (೨) ಅಡಗಿದ = ತೀರಿ-ಕೊಂಡ, ಸಂದಿಸುವರೆ = ಕೊಡಬಲ್ಲರೆ, (೩) ಅನುನಯೋಕ್ತಿಯಲಿ = ನೀತಿಯನಾತಿನಿಂದ, (೪) ಮಿರಲಾವೆನು = ಮಿರಲಾರೆನು, ಅವನೀಹಮ್ಮೆಕಾರರು = ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿದವರು, ನೆಮ್ಮಿದವರು = ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರು, (೫) ಕಲ್ಪುಷ = ತಪ್ಪು ವಿಚಾರವೆಂಬಹೊಲಸನ್ನು, ಕೆಲಚಾಚಿ = ಕಳೆದು, - ದೂರವಾಡಿ (೬) ಅನಲಂಗೆ = ಬೆಂಕಿಗೆ, - ಉರಿಗೆ, ನಿವೇದಿಸು = ಅರ್ಪಿಸು

೩ನೆಯಪಾಠ.

(೧) ಜರೆಯ ಜರುಗಿದ = ಮುಷ್ಟಿನಿಂದಬಾಗಿ, (೨) ದಿ-ಳೀಪಾನ್ವಯನ = ದಿಲೀಪರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನ, ಮುದದತುದಿಯಲಿ = ಸುಖದನಂತರ, ಆಪದದ = ದುಃಖದ, ಆಘಹೃದಯನು = ಪಾಪದಿಂದ

ತುಂಬಿದಹೃದಯವುಳ್ಳನನು, (೩) ಪರಿಯರಿಯದ = ಅನನರೀತಿ-ಇಂಗಿತ
 ವನ್ನು ತಿಳಿಯದ, (೪) ದೇಶವತೊಳಲಿದೆವು = ಅನೇಕದೇಶಗಳನ್ನು ಆಯಾ
 ಸಬಟ್ಟುತಿರುಗಾಡಿದೆವು, (೫) ಸುಮನಸರು = ದೇವತೆಗಳು, ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿ-
 ಗಳು, ಸಮನಿಸೆ = ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, (೬) ಯೋಗದಜನುಗಲಿ = ಚಿತ್ತೈ-
 ಕಾಗ್ರತೆಗಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಕೇಳಿನದಂತೆ ಆಡುವಶಬ್ದಧ್ವನಿಯೂ, ಜಾಡ್ಯತನ =
 ಮಂದತನ ಅಂದರೆ ನಾಲಿಗೆಯ ಜಪಬಂದಾಯಿತು, (೭) ಮಿಡುಕು =
 ಕಮಂಡಲದ ಚಲನೆಯು, ಜಾಡ್ಯದತೊಡರು = ಮುಸ್ಸಿನವೇಷದ ತೊಡಕು,
 ಹರಿದು = ಹೋಗಿ, (೮) ಹರಹು = ವಿಸ್ತಾರವು-ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆ, (೯) ನಿಭಾನನೆ =
 ಚಂದ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಹೋಲುವಮುಖವುಳ್ಳ, ಸಿಂಧುರ = ಆನೆ
 ಮೃಗದೇ+ಆಳಿದನು = ಮೃಗದೇವನು, (೧೦) ಉಬ್ಬುಗೊಬ್ಬಿನ = ಅತಿಶ-
 ಯಗರ್ವದ, (೧೧) ಭುವನಾವಳಿಗಳು = ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಲುಗಳು-ಸರ್ವಜ-
 ಗತ್ತು, ಒಳಗುಗೊಟ್ಟಿಹವು = ನನ್ನ ಕೈವಶವಾಗಿ ನಾಹೇಳಿದಂತೆಮಾಡುವವು,
 (೧೨) ಉದ್ಧಂಡ = ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತಿಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯು, ಗುಂಡಶೌರ್ಯ-
 ನ = ಸಂಪೂರ್ಣಶೂರನ, ದಂಡಿಯುಳ್ಳವನೇ = ಕ್ರೂರನಾಗುವನೇ, (೧೩) ಸಂಕರದ
 ಸಂಶಯ = ನೀನು ಕೃತ್ರಿಯಳು ನಾನು ರಾಕ್ಷಸನಂತೀಯನೆಂಬ ಸಂಶ
 ಯ, (೧೪) ಅಗ್ಗಳೆಯ ಧೈವವಕೆಣಕೆ = ಅತಿಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದರಾಮನೆಂಬ
 ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಮೂರ್ಖತನದಿಂದ ಕೆಣಕಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ಕಾಲಕೆದರಿ
 ಜಗಳ ತೆಗೆದೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ನೀರಲಿನೆರವೆ = ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದಂತೆ
 ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಿದೆ, ಕಬರಿ = ತುರುಬು, (೧೫) ವೀಡು = ಹಿಂಡು, (೧೬) ಉಲಿವು
 ತಿದೆ = ಮೇಲೆಬರುತ್ತಿದೆ, (೧೭) ಖಳನ ... ಭೀಮು = ರಾಕ್ಷಸಕುಲ
 ಕೈ ಕಾಮನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಈರಾವಣನಿಗೆ ಭಯಂಕರನಾದವನೆ, ಸ್ವಾ
 ಮಸಂಭವ = ಆನೆ, ಸಂದಳನ = ಚನ್ನಾಗಿಶೀಳುವಂಥ, ಕಂಠೀರವ = ಸಿಂ-
 ಹ, (೧೮) ಮೇಲ = ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ. ಕೊರತೆಗಳ = ಬೇಕಾಗಿರುವದನು
 ಉರ್ಮಿಳಾವರಲೋಲ = ಲಕ್ಷ್ಮಣನು, (೧೯) ಜರದು = ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿ,
 ಕಲುಬುತನ = ಮನದಲ್ಲಿ ಹೊಲಸುವಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಎರಿಯ = ಯಜ-

ಮಾನ ಹಿರಿಯನು, (೨೧) ಕುಂಭಿಣ = ಭೂಮಿ, (೨೨) ಮಾನ್ಯರ-
ಲಿ = ಸಜ್ಜನರೊಡನೆ, ಹರಿ = ಸಿಂಹ-ಹುಲಿ-ನಾಯಿ, ಕ್ರೋಡ = ಹಂದಿ
ಎಕ್ಕಲ. ಖಡ್ಗ = ಗೇಂಡಾಮೃಗ-ಗಂಡಕ- ಕುರಂಗಿ = ಹೆಣ್ಣು ಎರಳೆ,
ನಳಿರ = ಕಮಲ, (೨೩) ಅಸವಳಿಸಿ = ಮಾನಭಂಗವಾಡಿ, (೨೪)
ಮೈಥಿಲಿಯ = ಸೀತೆಯ, ಕಮಲಜನುಸುರುಹನ್ನಬರ = ಬ್ರಹ್ಮನುಇರುವ
ವರೆಗೂ, (೨೫) ಖಡುಗದಮೇಲೆ ಬಹರಾವೈಸೆ = ನಾವು ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು
ಕೊಂಡು ಬಡವಾಡುವವರು, ಕೋಳುಹೋಗಲಿಕೀರ್ತಿ = ಕೀರ್ತಿ ಹಾಳಾಗಲಿ-
ಇಲ್ಲದಾಗಲಿ, ಎರಗಿದು = ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

೪ನೇಯ ಪಾಠ

(೨) ಮಾರುಮಾತು = ಉತ್ತರ, (೪) ಅಮೃದನು = ಕೂ
ಡಿಕೊಂಡನು, (೫) ಅಸ್ವಲಿತ = ತಡೆಯಿಲ್ಲದ,-ಸಂಪೂರ್ಣ, (೬) ಅಹಿ
ಮಕರ = ಸೂರ್ಯ, (೮) ದ್ವಿಸ = ಆನೆ, ದಿಧೀತಿ = ಪ್ರಕಾಶ, ಇನ =
ಸೂರ್ಯ, ನನಜ = ಕಮಲ, ಪರವಾಹಿನಿಗಳು = ಬೇರೆಬೇರೆ ನದಿಗಳು,
ಇಲ್ಲದ = ಕೂಡದೆ ಇದ್ದ, ವಾರ್ಧಿ = ಸಮುದ್ರ, (೯) ಲಲಿತನಿನದಿಯ =
ಮನೋಹರವಾದ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ, ಕೀರ = ಗಿಳಿ, ಹರ್ಯಕ್ಷ = ಸಿಂಹ, (೧೧)
ಆಮೋದಬಾರಾಕಲಿತ = ಸುವಾಸನೆಯ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಲಲಿತಸ್ಮಿತ =
ಮನೋಹರವಾದ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸುಧಾರಸ, = ಅಮೃತರಸ,
ವಿಲುಲಿತ = ಬೀಳುವ ಕಡೆನೋಟ. (೧೨) ಸಮುದ್ರವಸನಾ = ಸಮುದ್ರ
ವೆಂಬ ವಸ್ತುದಿಂದ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡ ಭೂಮಿಯ, ಧಾತುಗೆಡಿಸು = ಧೈರ್ಯ
ಗುಂದಿಸು. (೧೩) ಪುರಹೂತ = ಇಂದ್ರ, ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು. (೧೪) ತರ
ಣಿಯಲ್ಲೆಲೆ = ನೀನು ಸೂರ್ಯನಲ್ಲವೋ, ಚಟುಲತರ ಚಂಡಾಂಶು = ತೀ
ಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಿಸಿ ಕಿರಣಗಳು, ಅಪಸರಣೆ = ಕ್ಷಮೆ, excuse, apology,
(೧೫) ನೆತ್ತಿಯನೊದವೆನ = ಶಿರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವ, ಕುಂತದುರಂತ =
ದುಷ್ಟರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂಥ ಕತ್ತಿಯು.

ಜನೆಯ ಸಾತ

(೧) ನೀರೆಯರು = ನಾರಯರು, ಅಂದದ = ಈತನಂಥ, ಈತನಹಾಗೆ, ನಳಿನಭವ = ಬ್ರಹ್ಮ, (೨) ವಿಭುತ್ಯ = ಪ್ರಭುತನ,-ಒಡೆತನ. (೩) ಅಂತಸ್ಥ = ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವದು, ಹದನ + ಏನು = ಉಪಾಯವೇನು? ಏನುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. (೪) ದಲೋಕ ಜೋಡಿಕೆಯ = ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುವದು? ಖೋಡಿಗಳು = ದುಷ್ಟರು, ಕೆಟ್ಟವರು, ಒಂದು ಓಜೆ = ಪ್ರಕಾಶದ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿ-ಆವರುಗಳ ಅವತಾರಮೂರ್ತಿ. ಖಂಡಪರಶು = ಶಿವ. (೫) ಆಗುಳಿಕೆ = ಆಕಳಿಗೆ, ಸೀನಿನಲಿ = ಶೀತಾಗಸಹ, ತಾಗು + ಎಡಹು = ಸುಖದುಃಖ. (೬) ಈವುದದು + ಹುಸಿ = ಯಾರುಬಂದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಯ್ಯುವದು ಸುಳ್ಳು-ಒಯ್ಯಲಾರರು, ಸರಕುಮಾಡು = (೧) ಆದರಮಾಡು, (೨) ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಕಾಳಾಗು = ಕೆಟ್ಟವಳಾಗು. (೭) ನಳಕೂಬರ ಜಯಂತಕರು = ಆ ಹೆಸರಿನ ಆರಸರು. (೮) ಹೆಣದಿನಿಹಿಗಳು = ಸತ್ತದ್ದು ತಿನ್ನುವವರು. (೯) ಉರಿಮಸಗಿತು = ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಬಲಿಯಿತು. (೧೦) ದಂದ = ಅಂತ, ಹಾಗೆ, ಮಂದಿವಾಳದ ಮಾತು = ಸೊಕ್ಕಿನಮಾತು - ಸಲಿಗೆಯ ಮಾತು, ಉರುಬಿದಳು = ಶಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಿದಳು. (೧೧) ವನಜಭವ = ಬ್ರಹ್ಮ, ಭವ = ಶಿವ. (೧೨) ದುರ್ಬೀಧರಳದವರಿಗೆ = ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವು ಯಾರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವೋ. (೧೩) ಕಾಳ್ಗಡೆದುನುಡಿನರು = ಬೈದು ಮಾತಾಡುವವರು, ಕಡಿದರೆಯ ತಾಮೆಟ್ಟಿಮಿವಳು = ತನ್ನನ್ನು ಕೊಂದವರನ್ನು ಕೊಂದು ನಾನಂದಿಂದ ಶುದ್ಧಳಾಗುವಳು, ಉಗ್ಗಡದ = ಹೆಚ್ಚಿನ, ಅಧಿಕವಾದ, ಖಂಡೆಯನ = ಖಡ್ಗವನ್ನು. (೧೪) ಕೈದುಡುಕಿ = ಕೈಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಹಿಡಿದು, ಕೆಡುಹಕೆ + ಅಳಲಿಸಿ = ಕೇಡು ಮಾಡುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ - ತಡೆದು, ಕೆಡಿಗದರಿ = ತಿಟ್ಟಾಗಿ, ಅಂತರಿಸಿದನು = ಅಡ್ಡಿಮಾಡಿದನು. (೧೫) ತಿಣ್ಣುವನು ತಿದ್ದಲಿಕೆ = ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ರೂಹಿಸಿದ

= ರೂಪ ಧರಿಸಿದನು, ಉಣ್ಣದೆ = ಮುಂದಾಗುವ ಕೆಡಕನ್ನು ಅನುಭೋಗಿ ನದೆ, ಉರಿಯಲುಬೇಡ = ಆಗ್ರಹಬೇಡ,- ಹಟಹಿಡಿದು ನಾಶವಾಗಬೇಡ, (೨೦) ಈ ಮದೋನ್ಮತ್ತರುಗಳುಬ್ಬಿದರೆ = ಕಾಮಮದದಿಂದ ಗರ್ವಿಷ್ಣು ರಾದವರು ಉಬ್ಬಿದರೂ ನೀ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡ ಕಕುಸ್ವಜ = ಕಕುಸ್ವರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಮನು, ವನೌಕಸರು = ಮಂಗಳಗಳು, ಬೀಸುವಲೆ = ದೊಡ್ಡ ಬಲೆ (೨೧) ಪೌಲಸ್ತುಜ = ಕುಬೇರನ ಮಗ, ನೆರಹಾರಿಯೇ = ಮಾನವಳೇ, (೨೨) ಖರಸೂದನ = ಖರವೈರಿ = ರಾಮ, ಹೆಳುದವಲಿಬೀದಿನರಿವುದು = ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಲೆಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ಉರುಳುವವು (೨೩) ಚಂದ್ರಹಾಸಕ = ಬಡ್ಗ-ಕತ್ತಿ, ಕಣಿ = ಶುಭ.

೬ನೆಯ ಪಾಠ

(೨) ಗತಿಯ ಗಾಢಿಕೆಯೊ = ಮುಂದಾಗುವ ಭಯಂಕರ ಪರಿಣಾಮವೋ- (೩) ಬಂಧನದ+ಆಯತ = ದೊಡ್ಡ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು-ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಧನ, (೪) ವೋವದೆ = ರಕ್ಷಿಸದೆ, (೫) ನಯ = ಪದ್ಧತಿ Policy, ಹಗರಣದ = ವ್ಯರ್ಥಮಾತಿನ, (೬) ಇನತನೂಭವ = ಸೂರ್ಯನ- ಮಗ ಸುಗ್ರೀವ, (೭) ವಿಷ್ವರದಕೆಲದಲಿ = ಸಿಂಹಾಸನದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹುದುಳಿಗ = ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವನು, (೮) ಅಗ್ಗೇಸು = ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಸಂಯುಗ = ಕಾಳಗ, ನಗಸುತಾನರ = ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತದ ಮಗಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯ ಗಂಡ - ಶಿವ, (೯) ದೌಹಿತ್ರ = ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, (೧೦) ಪರ = ಶತ್ರು, ಕಳೇವರ = ಶರೀರ, ರುಜೆ = ರೋಗ, (೧೧) ಚಮೂರು = ಚಿಗರಿ,-ಹುಲಿ (೧೨) ಕೇಳಮೇಳ = ಆಟದಗುಂಪು-ಸಹ ವಾಸ-ಸಗಾಟಕೆ, (೧೩) ಅಘಸಂದಷ್ಟ್ಯ = ಪಾಸಕಟ್ಟಿದ-ಪಾಸಿಷ್ಟ್ಯನಾದ, ಉದಿಸಲುಳ್ಳೊಡೆ = ಅಣ್ಣನಾದರಾನಣನಿಗೆಹುಟ್ಟಿ ಜೀವಿಸುವ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ. ಹದನ = ರೀತಿ-ಉಪಾಯ, (೧೪) ಪಾವಮಾನಜ = ವಾಯುಪುತ್ರ-

ಹನುಮಂತ ರವಿಜ = ಸುಗ್ರೀವ, (೧೭) ಕೋಳುಗೊಡುವೆನು = ಅಯೋಧ್ಯಾ ನಗರವನ್ನು ವಿಭೀಷಣನಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡುವೆನು = ಕಮಲಜನ = ಬ್ರಹ್ಮನ,

೭ನೆಯ ಪಾಠ

(೧) ದಾರುಣ = ಕ್ರೂರತನ, (೨) ಅಂಡಲೆದೆ = ತ್ರಾಸು ಕೊಟ್ಟಿ, ಸಮಗ್ರದ ಕೇಡನು = ಪೂರ್ಣನಾಶ, (೩) ಜಂಭಾರಿಜಿತು = ಇಂದ್ರನನ್ನುಗೆದ್ದವನು, ಕಳೆಯಲಿ = ಜ್ಞಾನಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ (೪) ನೀಡು = ಅಗಲಾಗಿ, ಮಾಯಾ ಜೋಡಣೆಯ = ಮಾಯಾ ರಚನೆಯಿಂದಾದ, (೫) ನಿಮಿಕ್ತುಲ = ಸೂರ್ಯಕುಲ, ಜುಗುಪ್ಸೆಯ = ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ, ಛಲೋಕ್ತಿಯನಗಲಿಸಿದೆ = ಹಟತೊಟ್ಟಂತೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲೆಂಬ, ಬಿಗುಹು = ಗಟ್ಟಿತನ, -ಸೊಕ್ಕು, ತಗಡುತನ = ಬಿರುಸು, (reticence) (೬) ಅನು ವರಿದು = ಸಂಧಿಸಾಧಿಸಿ, ಹೊತ್ತುನೋಡಿ. (೭) ಹಳಲಿಸುವ ಹರಿಯೆಡೆಗೆ = ಅಳುತ್ತಿರುವ ರಾಮನೆಡೆಗೆ, ಅಂದವನು = ರೀತಿಯನ್ನು. (೮) ಆಸು ರಾಂಗವ = ರಾಕ್ಷಸರ ಕೃತಿಯನ್ನು.

೮ನೆಯ ಪಾಠ

(೧) ದೈತ್ಯರಿಪು = ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರನಾದ ರಾಮನು, (೨) ಡಾಕುಳಿಗೆ = ಕಳ್ಳರ ಹಾವಳಿಗೆ, ಆಕುಳಿಗೆ = ನೀನು ಹೊಗಳುವ, ಅಲ್ಪಜನರ ಆಕಳಿಕೆಗೆ, ಹವಣ = ಪ್ರಮಾಣ-ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಅಂತರ, ನಾಕನಿಳಯನ ಮಾಡಿದರು = ಅವರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ. (೩) ದುರ್ಗ = ಕಠಿಣಪ್ರಸಂಗ, ಕೈಮಗುಚಿಕೊಂಡವರು = ದೂರಮಾಡುವರು [avert] ತಿರುಗಿ ಅಟ್ಟುವರು. (೪) ಸೊಂಪಗೆ = ಚಂದಕ್ಕೆ, ಗ್ರಹದ = ಪಿಶಾಚದ:

ಕಾಲನ ಕರಕರಗೆ = ಯಮನದಂಡಕ್ಕೆ - ಶಿಕ್ಷೆಗೆ - ವ್ಯಥೆಗೆ, ಸಂದುವರು
 = ಮುಟ್ಟುವರು - ಹೊಂದುವರು, ಸೌಖ್ಯದಲ್ಪಹರಹು = ಕಾಮವಾಸನೆ
 ಯ ಸುಖದ ವಿನ್ತಾರ ಸ್ವಲ್ಪ - ಆದರೆ ಬಳಲಿಕೆ - ಆಯಾಸ - ಕಷ್ಟ ಬಹಳ.
 [೯] ಧುರಕೆ ನಿಂದರು = ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಯದ್ಧ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರುವರು.
 [೧೦] ಪಿಪೀಲಿಕ = ಇರುವೆ, ಕ್ಷುದ್ರವಸ್ತು, ಗೋಷ್ವದ = ಆಕಳ ದಡ್ಡಿ,
 ಕೀಲಾಲ = ನೀರು, = ಇರುವೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಆಕಳ ದಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರು
 ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಕಾಣುವದು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ಸ್ಥೂಲ =
 ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ದೊಡ್ಡವನು. [೧೧] ಎಣಿಕೆ = ವಿಚಾರ - ಮಾತು, ಅಣ
 ಕವಿಕ್ಕುವಿರೈಸೆ = ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಿರಷ್ಟೆ, ಅಸುಸರಿಸದೆ = ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆ
 ಯದೆ - ಅಂಜದೆ, ಬಗೆವನಲ್ಲ = ಲಕ್ಷಿಸುವನಲ್ಲ. [೧೨] ದುರ್ಧರವು =
 ನಿನ್ನ ಛಲವು ನೈರಿಸಲಾರದ್ದು, ಜೀವದ ಸರಸ = ವ್ರಾಣದಕೂಡಚೇಷ್ಟೆ -
 ಅಂದರೆ ಕಾಮಕೇಳಿಯ ಶ್ರಮವು ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಹಾನಿ. [೧೩] ಉಬುಧಿ -
 ಅಬುಧಿ = ಸಮುದ್ರ, ಕರಕರಿಸಬೇಡ = ತ್ರಾಸು ಕೊಡಬೇಡ-ಕಾಡಬೇಡ.

೯ ನೆಯಪಾಠ.

[೧] ತಾಮಸತಿಳಿಯದು = ಅಜ್ಞಾನವು ಹೋಗದು-ದೂರಾ-
 ಗದು, ಲಯಕಲೀತನೀತನ = ಪ್ರಳಯದೂರನಾದ ಈತನ, ನಿಶಾಚರಕುಲ-
 -ದಂಡ = ರಾಕ್ಷಸಕುಲವೆಂಬ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ವಜ್ರಾಯುಧನಾದ. [೨] ಪರಿ-
 ಪಾಕಚಿತ್ತದೊಳಿಲ್ಲ = ನೀನು ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನವನಿಲ್ಲ. [೩] ಮಿಾರಿ =
 ನನ್ನ ಮಾತುಮಿಾರಿ-ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ-ಕೇಳದೆ, ಜಯದುಬ್ಬೇರ = ಗೆಲುವಿನದಮ್ಮು,
 ಖರಾಂತಕನ = ರಾಕ್ಷಸನ ವೈರಿಯಾದರಾಮನ, ಕೂರುಕೊಳದಿರು = ಬೇ-
 ಕಂತ ಹಿಡಿಯಬೇಡ, [೪] ಭುವನನಿಧಿ = ನೀರಿನಸಮುದಾಯ [೫]
 ಪಚಾರಣೆ = ಉಪಚಾರವು, ಬಿರಿದು = ಸೊಕ್ಕಿ, ಮೂದಲಿಯ = ನಿಂದೆ-

ಯ, ಸರಿಸದಲಿ = ಸವೀಪದಲ್ಲಿ-ಹತ್ತರ, [೬] ಆರಿದರಲಿ+ಅತಿಮ-
 ಥನ = ಯಾರಎದುರಿನಲ್ಲಿಹೆಚ್ಚಿನಕಾದಾಟ, ಆರುಭಟಿ = ಅರ್ಭಟವು, (೭)
 ಇರಿತಕೆ = ಚುಚ್ಚುವಿಕೆಗೆ-ಹೊಡತಕ್ಕೆ, ಅಳುಕು = ಬಾಧಿಸಡು-ಅಂಜು,
 ಉರುಬಲ್ = ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದರೆ, ನಿಧಾನಿಸಲು = ಚನ್ನಾಗಿವಿಚಾರಮಾ-
 ಡಿದಲ್ಲಿ, ಉರುಬಿಗೊಂಡು = ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಬರತುವುದೆ = ಬತ್ತುವದೆ,
 [೮] ಆಟಮಟಿಸಿ = ಮಿಾರಿಹೋಗಿ, ತಕುವುದೆ = ಮಣ್ಣಿನಗಡಿಗೆಯು
 ಬ್ರಮ್ಹಾಂಡವೆಂಬಘಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇನರದೇಹವು ಮಾಯಾಪ್ರಕೃತಿಗೆ
 ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇ? ಎಂದೂಇಲ್ಲ, ಚಾವಟಿಯತನ = ಜಾರತನ. (೯)
 ಕೂಡು = ಶರಣುಹೋಗು, ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿಕೋ (ರಾಮನೊಡನೆ)
 [೧೦] ಹವಣೇ = ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ಶಕ್ತಿಯಾತಕ್ಕೆ ಹತ್ತೀತು? ರಣ-
 ರನ್ನ = ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಧೈರ್ಯ. ನವದರು = ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡ
 ವರು, ಶೋನಿದರು = ಕೆದರಿಜಗಳತೆಗೆದು ಕಾದಾಡಿದವರು, ಶೃತಿಭೂಕನ್ಯೆ =
 ವೇದಮತ್ತು ಭೂಮಿಯೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯಳನ್ನು ಕದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರಂ, ಕಡು = ಶೂರತ್ವ
 [೧೧] ಖರವೀರರಹ = ರಾಕ್ಷಸವೀರರಾದ, ಸುರಪಸುತ = ಇಂದ್ರಜಿತು,
 ಕರವಮಾಜಿಸಿಕೊಂಬ = ಕೈತಸ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ-ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಹೋಗುವ,
 ನೆರವಿಸೈನ್ಯಸಮೂಹ. [೧೨] ಹೆಚ್ಚುಕುಂದಿನಕೊರತೆಬಾರದು = ನೀನು
 ಹೆಚ್ಚಿನವನೊರಾಮನು ದೊಡ್ಡವನೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವೇಬಾರದು. [೧೩]
 ತುದಿಗೆ = ಕಡೆಗೆ, ನಿಲುಕಡೆಗಳು = ಸ್ಥಿತಿಗಳು-ಮಾತುಗಳು, ತಿಳುಹ
 ಗಳು = ಬುದ್ಧಿಗಳು ಕಲಹಕಂಜುವದತ್ತಲಾ = ನಿಮ್ಮಬುದ್ಧಿಗಳು ಯು
 ದ್ಧಕ್ಕಂಜುವ ತಿಳುಹುಗಳು, ಅತ್ತಲಾ = ಆಕಾರಣದಿಂದ, ಕಾಳಡೆಯ-
 ಬೇಡ = ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂದಿಸಬೇಡ, ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನೂಡಬೇಡ. [೧೪] ಬೊಮ್ಮ-
 ನಮಾತದಂತಿರಲಿ = ಆರಾಮನ ದೊಡ್ಡ ಸ್ಥಿತಿಯಮಾತು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ-ವೇ
 ದಾಂತದಮಾತುಬೇಡ, ಕಡೆಯಿಣ = ಅಂತ್ಯದ [೧೫] ಪೋತನ =
 ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಡಗದಂತಿರುವ ದೇವರ,
 ಬಹಡೆ = ಬರಲಿಚ್ಛಿಸುವರು ಬರುವದಾದರೆ, [೧೬] ಜನನ.....

ವರದ = ಯಮನಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದಲೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ. [೨೧] ನೆಲಹುಟ್ಟಿಹೊಂದುವ = ಹುಟ್ಟಿದಬಳಿಕ ಸದ್ಗತಿಗೆಹೊಂದುವ, ಸುತ್ತುದೊಡಕಿನ = ತೊಡರು ಸಮಗ್ರತೊಡಕಾದ. ತೊಡರು = ಆಭರಣ, [೨೨] ಅಘಃ....ಭಜಂಕನ = ಅನೇಕ ವಾಸಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವನ, ದಂತಾವಳಿ = ಆನೆಯಗುಂಪು [೨೩] ನೆಲನಮೈದೋರಿದನು = ಬಲಿಯ ಮೂರುಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳಿದು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನದೇಹವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳಸಿದ್ದನೋ ಅವರಂತೆ ಅತಿಕಾಯನು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಉಬ್ಬಿದರರೀರದಿಂದ ಕಾಳಗಕ್ಕೆಬಂದನು [೨೪] ಮಲವಡೆ = ಎದುರಿಸಲು, [೨೫] ಬರಿಸುವಿತದೇ = ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತೇ. (೩೦) ಹಾವಿನಲಾತಮಿಶ್ರಿಯಲಿ = ಹಾವಿನಂತೆ ಮತ್ತೆ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಂತೆ. [೩೧] ಸದೈವನು = ದೇವತಾಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, (೩೨) ಹರಿಗೆ = ಫಲಕ, a shield, ಚರಣ = ಚರಿಸುವ, ಮೇಲಿಡಿದಜೊಧರ = ಮೇಲೆ ತುಂಬಿದ ಯುದ್ಧಪುರುಷರ, ಮೊರಹುರದಿ = ಶಿಟ್ಟಿನಿಂದ. [೩೩] ರಣದಾನಿಕೆಯ = ರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತು ಕಾದಾಡುವ, ರಣರಂಜಕ ರೌರವದ = ಯುದ್ಧದಭಯಂಕರಸಪ್ಪಳದ, ಅಂಬರದವಳಯ = ಆಕಾಶಮಂಡಲ. [೩೪] ಅಸುವನುಗಿವುತ = ಪ್ರಾಣಹರಣಮಾಡುತ್ತ-ಕೊಲ್ಲುತ್ತ, ಒಕ್ಕಮೈಗಳಲಿ = ಒಂದೇಮೈಯಿಂದ, ಸಮೀಕಸಲೀಲೆ = ಯುದ್ಧದಲೀಲೆ, ಕೋಲಗೋರೆ = ನಟನದಧ್ವನಿ, [೩೫] ಉಡಿದ = ಕತ್ತರಿಸಿದ, ಉಪ್ಪರಿಸಿ ನಿಗುರಿನನೆತ್ತರ = ಎತ್ತರವಾಗಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರುವರಕ್ಕದ, ಕಣ = ರಣಭೂಮಿ. [೩೬] ಬವರ = ಯುದ್ಧ, ಆಸುರಘರಟ್ಟ = ರಾಕ್ಷಸರಸಂಹಾರಿ ರಾಮ, ಹೊಳಕಿದನು = ವಿರಾಜಿಸಿದನು. [೩೭] ಭಾರಣಿಯಭಟ = ಗೌರವದ ವೀರನು. [೪೦] ಸರಳಭಕ್ತಿ = ವೈರಿಗಳಮೇಲೆ ಬಾಣಬಿಡುವದೇ ನನ್ಯಭಕ್ತಿಯು. [೪೧] ನಿಶಾಟ = ರಾಕ್ಷಸ, [೪೨] ಮರುಕ = ಸಾಯವದುಃಖ, [೪೩] ಸರಸಿಜಕರ್ಣಿಕೆ = ಕಮಲದಗಡ್ಡೆ [೪೪] ಕೈಲುಳಿಯಲೆಚ್ಚನು ಊರ್ಮಿಳಾಪತಿಯ = ಕೈಬಾಣದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. [೪೫] ಗೀರ್ವಾಣತತಿ = ದೇವತಾ ಸಮೂಹ.

[೪೬] ಉಚ್ಚಳಿಸಿದುದು = ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಯಿತು, ಬೆರಗಿಡೆ = ಆಶ್ಚರ್ಯ
 ಚಕಿತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು, ಬಹುಶೃತಿಹಾರವಿಸೆ = ಅನೇಕ ವಾದ್ಯದಶಬ್ದಗಳು
 ಉಂಟಾಗಲು. [೪೭] ಥಾಳಿಸುವ = ಹೊಳೆಯುವ, ಕದವು = ಗಲ್ಲ,
 ವಿಶಿಖ = ಬಾಣ, [೪೮] ಬೆಳಗಲಶೃಜಲಂಗಳ್ = ಕಂಠ್ಣೀರುಹೊಳೆ-
 ಯಲ್ಲಿ, ದುಗುಡ = ಚಿಂತೆ-ವೃಥೆ, ಅರಿಯನು = ಸೂರ್ಯ, ಹಮ್ಮೈಸಿ-
 ಬಿದ್ದನು = ಮೂರ್ಚ್ಛಿಹೋಗಿಬಿದ್ದನು.

೧೦ ನೆಯ ಪಾಠ

[೧] ಕೊಸರಿಕೆಯ = ಅಭಿಲಾಷೆಯ, [೨] ಗಾಡಿನತನ
 = ಸೊಬಗು-ಚಂದ, ಸೀವರಿಸುತಿದೆ = ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ,
 ಹಂಕರಿಸುತಿದೆ = ಅಭಿಮಾನಪಡುತ್ತದೆ, ಓಸರಿಸುತಿದೆ = ಬಿಟ್ಟುಹೋಗು-
 ತ್ತದೆ, [೩] ಪಾತಕಕೆಉರಿಸಿ = ಬೆಂದು-ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು, [೪] ಜನ-
 ಜನಿತ = ಎಲ್ಲರಿಗೂಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಮಗಧತನುಜಾತನೂಭವ = ಲಕ್ಷ್ಮಣ.
 [೫] ಸುಪ್ರೌಢಿ = ಅತ್ಯಂತಜಾಣತನ, ಬಲುದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ, ನೆರೆಯದೆ =
 ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಹಮಳವಿರದೇ = ಸುಖಪಾಗಿರದೇ, ಮದದಮುಂದ-
 ಣಿಗೆ = ಸೊಕ್ಕಿನ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ, [೬] ಖರವಿರೋಧಿಶ್ರದಶರದೂಷಣ =
 ರಾಮನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ದೂಷಣೆಮಾಡುವಂಥವರ. (೧೧) ಮಾಗಸದಿ-
 ರು = ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಬೇಡ, ಹಗರಣಕೆ = ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬ ಮೂರು
 ದಿವಸದ ನಾಟಕಕ್ಕೆ, [೧೨] ಭಲ್ಲುಕರು = ಕರಡಿಯಂತಿರುವವರು

೧೧ ನೆಯ ಪಾಠ

[೪] ಹಗೆಯಆನಿಸಿದೆ ಸಂವರ್ತವೃತ್ತವಿನಾನಕೆ-ಶತ್ರುಗಳನ್ನು

ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮೃತ್ಯುವಿನಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿಮಾಡಿದೆ. [೫] ಬೇಡನಾಗದೆ = ಇನನು ಯಾರಿಗೂಬೇಡ ಎಂದುಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಂದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಸರನಾಗದೆ, ರೋಷದಲಿ = ಶಿಟ್ಟಿನಭವದಲ್ಲಿ, ಖಯಪೋಡಿಯಲ್ಲದೆ = ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಅಸೂಯೆವಟ್ಟು ಎರಡನೇಯವರನ್ನು ದೂಷಿಸುವಂಥವನೂ ಅಲ್ಲದಂಥ [not being malignant calumniator] ಖಾಡಾಖಾಡಿಯಲಿ = ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ-ಎಮರುಬವರಾಗಿ-ನಿಂತು ಸರಿಯಾಗಿಕಾದಾಡಿ. (೬) ಸೂಳಪಿಸಿಕೊಳುತ = ಬಾಯಿಂದ ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತ-ಅಂದರೆಆಳುತ್ತ, ಬಹಿಷ್ಕಾರಖರಹೈಚ್ಛುಲ = ಬೆಂಕಿಯಮೋರೆಯವರಾದ ದೇವತೆಗಳಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶೂಲಪ್ರಾಯನಾದ, ಹರ-ಣನಭಾನು = ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆಸೂರ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ (೧೧) ಸೊದರದತ್ತೆ = ಸೂರ್ಪಣಖಿ. [೧೨] ತಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು = ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಸರಿದಳು = ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೇಗಿಸಿದಳು. (೧೩) ತಳವೆಳಗಿನಲಿ = ತಳಮಳನಾಗಿ-ದುಖಾದಿಂದ, (೧೪) ಖಂಡೆಯನನು + ಉಗಿದು = ಖಡ್ಗವನ್ನು ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು, ಅತಿಮಸದ = ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ, ರಣನಿಷ್ಕೃತಿಗೆ = ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ (atonement) ರಂಜಕನಾದುದು = ಒಪ್ಪುವಂಥಾದ್ದು ಯಾವದು ಅಥವಾ ಪುಟಗೊಳಿಸುವದು ಯಾವದು (gladdening or igniting) (೧೫) ತಗ್ಗೊತ್ತಿ = ಹಿಂದಕ್ಕೆದೂಡಿ. (೧೬) ಆರ್ತದಲಿ = ಶೌರ್ಯದಿಂದ, ಆಜಿಗೆ = ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ, (೧೭) ಸೋಕಿದ-ಬಲೆಗೆ = ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯಳಲ್ಲಿ-ಮನವನಾಡುವದು ರಾಯಿಗೆ, ತೋಜೆ = ಭೂಷಣ, ಒಳ್ಳೇನಡತೆ. (೧೮) ವಿನನಾಕಹದ ನೆಳಲಾಗವಿರಿ = ಸ್ವಗವಲ್ಲದಂಥ ನರಕವಾಸಿ ಗಳಾಗಬೇಡಿರಿ (ಇಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಸ್ವಲ್ಪ ತಪ್ಪಿದೆ) ಜೀವವಿರೋಚನ = ಜೀವಪ್ರಕಾಶ, ಚಟುಲ = ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ-ಹವನಾದ, ಚಪೇಟಿಕದ = ಗಲ್ಲವಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ ಹೊಡೆಯುವಂಥ, ಚಾಚಿದರೆ = ಮುಂದೆ ಬೆಳಸಿದರೆ, (೨೦) ಹಳಮೆಗೆ = 1 ದುಃಖಕ್ಕೆ ೨ ಪದ್ಧತಿ ಅಂದರೆ ದುಃಖವನ್ನು ಮರಿಸಿ ಇಮ್ಮಡಿಸುಖ. ಪಾಳೆಯವಸಪರದಲಿ = ದಂಡು ಇಳಕೊಂಡ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ. (೨೧) ಮೊಗಮೊಗದು = ಭಂಡಾರದಿಂದ ಹೊ

ರಗೆ ತಗೆದು, ಮಡಮುರಿದತಿ = ಹಿಮ್ಮಡ, ಹರಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ (೨೩) ಬೀಳ್ಕೊಂಬುದು = ಅವುಗಳಿಂದ ಅವುಗಳೆ ಪಡಕೊಳ್ಳುವುದು, -ಅಂದರೆ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳು ಅಲಂಕಾರ ಈ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಶೆ ಬಿಡುವುದು. (೨೪) ಜಿಣುಗಿದ+ಆಹವ = ನಿಂತ ಯುದ್ಧ-ಯುದ್ಧದ ಉತ್ಸಾಹ ಕಡಿಮೆಯಾದಲ್ಲಿ, ಸೆಕ್ಕುವುದು = ಹಾದರದಿಂದಾಗುವ ಕೆಟ್ಟಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಜೋಡಿಸುವುದು, ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹ ಕುಗ್ಗಿದರೆ, ಆದರಿಂದ ಸತಿಯ ಹಾದರದಿಂದಾಗುವ ದುಸ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಣ್ಣಬೇಕಾದೀತು, ಸೊಕ್ಕು = ಕೂಡಿಸು (insert, add = That is, it is adding to the chains of misery, the usual consequence of adultery) ಅರಿದುಮೆರೆವುದು = ವೈರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಮೆರೆಯ ಬೇಕು. ಹಣೆಗಳಲಿ.... ..ರಂಗವಲಿ = ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರ ದಿಂದ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವು ಭಟರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾದಲ್ಲಿ ಸತಿಯ ಹಾದರದಂತೆ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟಸ್ಥಿತಿ ಯೊದಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾನಿಯ ಉಪ್ಪುಂಡು ಬಹಳ ಫೌರ್ಯದಿಂದ ಕಾದಿ ರಾಜನುಯಣವನ್ನು ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸುವಾರ್ತನು ಯೋಧರಿಗೆ ಹುರುದುಂಬಿಸುವನು.

ನಿರಬ್ಬದ = One hundred million. 100, 000, 000
ಹದಿನೆಂಟು ನಿರಬ್ಬದ = ೧೮೦೦, ೦೦೦, ೦೦೦. ಇಷ್ಟುಸೈನ್ಯವಾಗುವುದು.

೧೨ನೆಯ ಪಾಠ

(೧) ದೇವರಿಗೆಂದ ಮಾತಲ್ಲ = ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಹೇಳುವಮಾತು ಸಂಬಂಧಿಸದು. ತವಿಸಬಹುದು = ಆರಿಸಬಹುದು. (೨) ದುಮ್ಮಾನದಾಗಲೆನಿಸುವುದು = ದುಃಖದಜಯ. (೪) ಸತ್ಯವನೊತ್ತಿಯಾಳುವ = ಸತ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದೂಡಿ ಆಳುವ. (೬) ನಿಗರ ನಿಗಿಲ್ಲ =

ನಾನು ಎಂದೂ ನೀನು ನೇವಕನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿನಗೆ ನಿಗ್ಗರ (ತ್ರಾಸು)
ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಮರಳಿಚಿ = ಮತ್ತೆ, ಪುನಃ.

೧೩ನೆಯ ಪಾಠ (ಅ)

(೧) ಯರವಿಗನು ಇಹಪರಕೆ = ಈ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಪರಲೋಕ
ಕ್ಕೂ ಹೊರತಾದೆನು. ಹರಹಿಕೊಂಬನು = ತನ್ನ ಪಾಶವನ್ನು ಪಸರಿಸುವನು
(spread) (೪) ಹಿಳಿದು+ಅಳಿವಳು = ಹಿಂಡಿಹಿಟ್ಟಿವಾಡಿ ಕೊಲ್ಲುವಳು.
(೫) ಕೊಲೆಗೆಕೊಕ್ಕುರಿಸಿದನು = ಅಪೇಕ್ಷೆಮಾಡಿದನು - ದೈರ್ಯತಾಳಿದನು.
(೬) ಮಿತ್ರ = ಸೂರ್ಯ, ಧಾತುಧವಳಿವಬಲ್ಲದೇ = ದೈರ್ಯವು ಪ್ರಕಾಶ
ವಾದೀತೇ, ಬುದ್ಧೋಗ = ದೀವದಹುಳ, ಆಟವಿಕತನ = ನಮ್ಮವರಾಕ್ರಮ
ವೌರುಷವು ಸೀತಿಯಗಂಡನಮುಂದೆ ತೋರಬಹುದೆ, ಎಸಗು = ತೋರು.
(೭) ಉರುಬದಿರುಕಡಲೊಳಗೆ = ನಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಗೆಯಬೇಡ, ಉರುವ-
ಮುನಿ = ಶಿಟ್ಟುಳ್ಳಮುನಿ, ಜವ್ವನಜರಣವನಿತಿಯ = ಪ್ರಾಯದ ಮತ್ತು
ಮುಪ್ಪಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರ. (೮) ಎಣೆಗೆ = ಎಣಿಕೆಗೆ-ವಿಚಾರಕ್ಕೆ. ಒಲಹಿನಲಿ
= ಮೈಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ, (೧೦) ಸರಿನಿಧಿ = ಸಮುದ್ರ, (೧೪)
ಅರುಹನಾಗುಅರಿವಿಗೆ = ಈಜ್ಜಾನಕ್ಕೆ ನೀನು ಎಚ್ಚರವುಳ್ಳವನಾಗು ಅಂದರೆ
ಇದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ.

೧೩ನೆಯ ಪಾಠ. (ಬ)

(೧) ಅಳುರಿಸಿತು = ಅಂಜಿಸಿತು ಬಾಗಿರಿಸಿತು, ಅಧಟು =
ಪರಾಕ್ರಮ, ಕೊಡಲಿಯಕೊಲೆಗಡಿಕ = ಪರಶುರಾಮ, (೨) ಉವ್ವರಿಸಿ =
ಹಾರಿಬಿಡು, ಉರಕೆಕಬ್ಬಿಯಕುಸಿದು = ಎದೆಯಕೋಲುಬಗ್ಗಿ, ಕುಕ್ಕುರಿ-
ಸಿವವು = ನೆಲಕ್ಕೆಬಿದ್ದವು, ಕನಿಸ = ರಕ್ತ, (೩) ಉಲುಹುವೆಗದ = ಸ-

ಪ್ವಳಿಲ್ಲದ, ಮಲೆವನುಹಿಮರ = ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಕಾಡಾಡುವ ಸೇನಾನಾ-
ಯಕರ, ಮುಂಬಿನಲಿ = ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ, ಬೈಸಿಕೆ = ಕಟ್ಟು, ಕಾರ್ಯ,
ಭಾರ್ಗವ = ಪರಶುರಾಮ. (೪) ಭೂಭುಜ = ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂ-
ಣುವನ = ಅರಸು, ಪರಿವಾಡುಗಳು = ಪವ್ವತಿಗಳು, ರೀತಿಗಳು, ಆಕ್ರಮಿ-
ಸಡಿಹುದೇ ಸುಪ್ರಾಥಿ = ನಮ್ಮಮೇಲೆ ಏರಿಬರದಿರುವುದೇ ನಿಮಗೆ ಗೌರವ,
ಒಪ್ಪದಲಿ = ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ (೫) ಬಲುಹದಂಡಿಗೆ = ನಿಮ್ಮ
ನಾಮಧ್ಯವು, ಹುಲುದೊರೆಗಳು = ಅಶಕ್ತರಾದ ಅರಸರು. (೫) ಅಗ್ಗಳ-
ರು = ಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಬಲಿಷ್ಠರು, ವೆಗ್ಗಳರು = ಅಧಿಕರು (ಗೌರವಾರ್ಥಯಲ್ಲಿ)
ನಿಧಿವಿಹಿತ = ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. (೬) ಸೇನಸುವುದು = ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ
ವಾದವಾಡುವುದು, ಅಣಕಿಸುವುದು = ಸೋಲಿಸಿ ಮುಖಭಂಗಿತರ ಮಾಡುವು-
ದು, ಇಂಗಣ = ಬೆಂಕಿ, ಕಲ್ಪದಕಣುಗಿಡಿಯೆ = ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ರುದ್ರನ
ಕಂಠಕಿಡಿಯೊ ಎಂಬಂತೆ, ಬಗೆಗೆ ಮನದಂದ = ಆ ರುದ್ರನ ರೀತಿಯಂತೆ,
ನಾಡಲಿಳಿಸಿದನು. (೭) ತರಣಿ = ಸೂರ್ಯ, ತುಂಡದಲರಿವ =
ಬಾಯಿಂದ ತಿಕ್ಕುವ, ರಾಹುವತಾರೆ = ರಾಹುನಕ್ಷತ್ರವು, ತವಕಿಸಿ
= ಆರ್ಭಡಿಸಿಬಂದು. [೮] ಹಾಯಿತು+ಉರಿ ಹೊಸರೆವ್ವು = ವ-
ರಶುರಾಮನ ಕೊಡಲಿಯಬಾಯಿಂದ ಉರಿಯು ದಟ್ಟವಾಗಿ [ಹೊದರೆದ್ದು]
ಬಂತು, ಸೀವರಿಸೆ = ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಹಃಕಲು, ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸಲು, ನೊಗ-
ದುದು = ಹೊಕ್ಕಿತು ವ್ಯಾಸಿಸಿತು, ಹರುನಾಯಿತೆಂದು = ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ
ನಾವು ಉಸಾಯ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು, ಹಂಮೈಸಿದರು = ಮೂರ್ಛಿಹೋದರು
- ಅಳವಳಿದ = ಶಕ್ರಿಹೀನನಾದ-ಅಂಜಿದನು. (೧೦) ಹೆಸುಳಿ = ಬಾಲಕ
ಅಗ್ಗದಜವನು = ಯಮನಂತೆ ಕ್ಷರಪರಾಕ್ರಮಿಯು, ಮಹೀಶಾಧೀಶವಂಶ =
ಕ್ಷತ್ರಿಯವಂಶ, ಹರಿತಂದ = ಓಡಿಬಂದ. (೧೧) ಆಯ್ಯನ = ಅಪ್ಪನ,
ದಂಡಿಯನು = ನಾಶವನ್ನು, ಸುಳಿಸಿದನು = ತಿರುಗಿಸಿದನು, ಸುಕಾಂಡ =
ತನ್ನ ಉತ್ತಮವಾದ ಬಾಣವನ್ನು, ಭೃಗುಸುತ = ಪರಶುರಾಮ. (೧೨)
ತೋಮರಾಗ್ರ = ಕೊಡಲಿಯಮುಂದೆ. (೧೩) ಉಗಿದು = ಜಗ್ಗಿ,

ಒನೆಯೆ = ಬಾಗಲು-ಕೋಲು = ಬಾಣ. (೧೪) ಪಾರ್ಥಿವಜನಹಾಂಬುಧಿ = ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಂಬ ಸಮುದ್ರ. (೧೫) ವಿಶೇಷಜ್ಞಾಪ್ತಿ ಸೂಕ್ತಿಕರು ಓದೆ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದವರು ಓದುವಂತೆ, ಜಂಜಡ = ಚಿಂತೆ ತ್ರಾಸ, ಸಾಕು = ಮುಗಿಯಿತು. (೧೬) ಜನಪರುಳಿದವರಿಲ್ಲ = ನನಗೆ ಎದುರುನಿಲ್ಲುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರವರು ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ರಾಮನಾದರೋ-ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ, ವಿಧು = ವಿಧು = ವಿಷ್ಣು, ಗೋಮಿಸಿ = ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಗಂಧನ-ಘನತರದಘಾಡಣೆಯಲಾ = ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇವರಿರ್ವರವೇ ಮದ ಪುತ್ಥಳಿಯಲ್ಲವೇ ಇವನು ರಾಮನು, ಗತಿಪಲ್ಲಟಿಸಿತು = ನನ್ನ ಅವತಾರ-ಮುಗಿಯಿತು, ರಾಮ = ವರಶುರಾಮನು. (೧೭) ದೀಪ್ತಿನ್ಯಾಯ = ದೇಹ ಲೀದೀಪ್ತೀನ್ಯಾಯ = ಅಂದರೆ ಹೊಸ್ತಲದಲ್ಲೆಟ್ಟ ದೀವಿಗೆ ಒಳಗೂಹೊರಗೂ ಬೆಳಕನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ. ರಾಮನ ಅವತಾರವು ನನ್ನ ಅವತಾರವನ್ನು ರಾಮನ ಸ್ವಂತ ಅವತಾರವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ, ನಿಷಂಗಮದಸಾಯಕವ = ಬತ್ತಳಿಕೆಸಹಿತವಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನು.

೧೪ನೆಯ ಪಾಠ.

(೧) ಅರಿಯಕಂಧರ... ವೈರಿಯ ಕುತ್ತಿಗೆಯೆಂಬ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ, ಖಡ್ಯೋತ+ಸರಣಿಗೆ . ದೀಪದಹುಳದಂತೆ ಸತ್ತು ಸಿಡಿದು ಬೀಳುವತಲೆ, ಮಾರ್ಗಣದ ಮುಖದಿಂದ ಉಡಿಸ = ಬಾಣದಹೊಡತದಿಂದ ಚೂರಾದ-ಶೀಳಿದ, ಗೆಡದೆರಹ = ಈಕೆದುಕನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಮಾರ್ಗ-ಉಪಾಯ. (೨) ಕೋಲಮಳೆ = ಬಿಲ್ಲಿನಮಳೆ. ಸಾಕುಮಾತು+ಅಳಿಸಮರ = ಮಾತುಸಾಕು, ಈ ಯುದ್ಧನಾಶವಾಗಲಿ, ಸಮೀಕಬಾಹಿರರು = ಯುದ್ಧಬಿಟ್ಟವರು, ಮೃತ್ಯುವು ಈ ಲೋಕೈಕವೀರನ ಓಕರಿಸಿದಳು = ಮೃತ್ಯುದೇವಿಯು ಈಅಸಾಧಾರಣ ವೀರನಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಓಕರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವಳು, ಆ ಹರಹಿನಲಿ =

ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ, ರಿಪು...ಭಾಗ್ಯರಲೆ = ವೈರಿಗಳ ಜಯಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ನಾವು ಭಾಗ್ಯ-
 ರಲ್ಲ-ಅದುನಮಗೆ ದೊರಕದು, ಎರಡುನಾಲಿಗೆಯಾದದು = ವಚನಭ್ರಷ್ಟರಾ-
 ದೆವು. (೫) ದಿನೇಂದ್ರತನುಜ = ಸುಗ್ರಿವ. (೬) ಉತ್ತರಾಯಿಗಳು =
 ಯಾರಹಂಗಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದವರು. (೭) ಊಣಯನೆಮ್ಮಿತು = ನಮಗೆ ಕೊರತೆ
 ಯುಂಟಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ನಮಗೆ ಅಪಜಯವಾಯಿತು. (೮) ಕಾಮು-
 ಕರ+ಆಡಿಕೆಯ = ಜಾರರಚೇಷ್ಟೆಯ ಅಂದರೆ ಕಾಮಿಗಳು ಮಾಡತಕ್ಕ ನೀಜ-
 ಕಾರ್ಯವನ್ನು. (೯) ಮರಣಕ್ಕೊರಳಿದನಾದಡೆ ಈಶ್ವರಭಜಕನಲ್ಲ =
 ನಾನುಮರಣತಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಭಕ್ತನೇಅಲ್ಲ. (೧೦)
 ಆವಬಳವ = ನಿನ್ನ ಒಲವುಎತ್ತ ಅಂದರೆ ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೊ ಬಿಡುವದಕ್ಕೊ
 ಹೇಳು, ಬಿಡೆಯನ = ಭೀಡಿದಮಾತುಬೇಡ.

೧೫ನೆಯಪಾಠ

(೨) ಘಾತಳಿಕೆ = ಘಾತಕತನಕ್ಕೆ. (೩) ಓತಡೆ = ನನ್ನ-
 ನ್ನುಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ, ಉಳಿವು = ಜೀವನವು, ವಿತಿಹೋತ್ರನ ಹೊಗುವೆನು =
 ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನನ್ನಪ್ರಾಣವನ್ನು ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವೆನು. (೪)
 ಡಿಂಗರಗ = ಆಳು. (೫) ನೋಯಸುಡಿದು = ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುವಂತೆ
 ಮಾತಾಡಿ, ಸಂಗೀತನಡೆದುದು = ರಾವಣನೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ ಬೆಳೆಯಿತು,
 ದಾಯತಪ್ಪಿತು = ಉಪಾಯ ತಪ್ಪಿತು = ಪಗಡೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. (೬)
 ತವಿಸಲಿಲ್ಲ = ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮನ್ವಯಾಗತದನರಣ್ಯನನು = ನಮ್ಮಕುಲ-
 ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅರಸನನ್ನು, ವಿವಶೆಯಾದ = ಚಂಚಲಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ. (೭)
 ಒಪ್ಪಗೊಳು = ಅಂಗೀಕರಿಸು, ಇಪ್ಪುರಿಯ = ದುಪ್ಪಟ್ಟು ಬೆಂಕಿಯ, ತಾ
 ವರೆಯ ನೈದಿಲಿನಸಖ = ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಈ ವಂಶದ ಅರಸರು.
 (೯) ಉಪಹತಿ ಬಾರದಂತಿರೆ = ಬಾಧೆ-ಅಪಕೀರ್ತಿ ಬರಬಾರದೆಂದು,
 ಎನ್ನದೈ = ನನ್ನನ್ನೇ ಕೂಡಿದೆ, ತೂಳಿಸು+ಅಗ್ನಿಯ = ಬೆಂಕಿಯನ್ನು

ಹೆಚ್ಚಿಸು-ಪುಟಮಾಡು. (೧೦) ಎರಗುವರು = ಅಂಜನರು. (೧೨) ಬಲವಂದಳು = ಅಗ್ನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಅಭ್ಯ = ಆಕಾಶ, ಭುವಿಯೋಳ್ = ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ. (೧೩) ಹಮ್ಮೈಸಿದನು = ಮೂರ್ಚ್ಛಿ ಹೋದನು. (೧೪) ನಿಮೇಷದೃಷ್ಟಿ = ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಧನಂಜಯನ = ಅಗ್ನಿಯು. (೧೫) ಹಿಮಾನ್ವಿತರಸ = ತಣ್ಣೀರು, ನೇವಣ = ಹಗ್ಗ, ನೇಣ, ಬೆಂಬಿಡದಿ = ತಪ್ಪದೆ, ಎಸಗಿದ+ಅಪವಾದಗಳು = ಎಬ್ಬಿಸಿದ ಕಟ್ಟಸುದ್ದಿಗಳು ಸಸಿನವಹುದು = ನೆಟ್ಟಗಾಗುವುದು ಅಂದರೆ ಅಪವಾದಗಳು ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವವು = ಸುಳ್ಳಾಗುವವು. (೧೬) ನಲಿಗಿದೆ = ಅಶಕ್ತಳಾದೆ, ಬಡಕಾದೆ, ವಾಯುಸಖನುದರ = ಅಗ್ನಿಯನುದ್ರ, ಈಸರಮೇಲೆ = ಇಷ್ಟರಮೇಲೆ. (೧೭) ಮೈಯಿಕ್ಕಲು = ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಲು, ಅಪಸವ್ಯದಂಕ = ಬಲಗಡೆಯತೊಡೆ. (೧೮) ಮುದಿಯ ನೇವರಿಸಿದನು = ಮುದಿಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿದನು.

ಶುದ್ಧಾ ಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ

ಪುಟ	ಪಾಠ-ಪದ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
I	ನೊದಲನುಡಿ	ಮಿಗಿಲಾದದು	ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು
I	,,	ಬಲತ	ಲಲಿತ
III	,,	ಗೊಳೆಪಟ್ಟ	ಗೊಳಪಟ್ಟ
೪	೧-೧೨	ಹಸಿದಡಿಲ್ಯ	ಹಸಿದಡಿಲ್ಲ
೫	೧-೨೦	ನಿಲಿಸಾಗದೆ	ನಿಲಿಸಲಾಗದೆ
೬	೧-೨೦	ಹರಿಪೋತನನು	ಹರಿಪೋತನನು
೭	೨	ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು	ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು
೮	೨-ಸಾಲು ೧	ರಮನನ್ನು	ರಾಮನನ್ನು
೧೨	೩-೫	ಚರಿಯದಿಂ!	ಋಷಚರಿಯದಿಂ!
೧೮	೪-೩	ಹೋಗು	ಹೊಗು
೨೨	೫-ಸಾಲು ೬	ರಮೆಯಲ್ಲಿ	ಸರಮೆಯಲ್ಲಿ
೨೪	೫-೭	ತಗೆವನ	ತೆಗೆವನ
೨೪	೫-೭	ಶಿರದೊಳ	ಶಿರದೊಳ
೨೪	೫-೮	ವರದ	ವರನ
೨೪	೫-೮	ಸತಿಯರ	ಸತಿಯರು
೨೫	೫-೧೨	ತಂದರತಿ	ತಂದನತಿ
೨೫	೫-೧೨	ಸಮುಖದ	ಸಮ್ಮುಖದ
೨೫	೫-೧೩	ಭಂಟಸು	ಭಂಟನು
೨೫	೫-೧೩	ರಾತ್ರಿತರು	ರಾತ್ರಿತರು
೩೦	೬-ಸಾಲು ೪	ಗೆದ್ದ	ಗೆದ್ದು
೩೫	೭-ಸಾಲು ೧೩	ದನ್ನು	ಆದನ್ನು
೩೭	೭-೯	ರಾಜಿ	ರಾಜ

೩೯	೭-೧೫	ನಾಟಕೆ	ನಾಟಕ
೪೦	೭-ಸಾಲು ೪	ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ	ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ
೪೧	೮-೨	ನುಳಿದೆಂದ	ನುಳಿಯೆಂದ
೫೧	೯-೨೫	ನೀರನಲಾದ	ನೀರಿನಲಾದ
೬೦	೧೦-೩	ವರಸುತದೆ	ವರಿಸುತದೆ
೬೦	೧೦-ವಚನ ಸಾಲು೧	ತ್ರಿಜಟೆರು	ತ್ರಿಜಟೆಯರು
೬೨	೧೦-೧೦	ಖರವಿರೋಧತ್ರಿಶಿರ	ಖರವಿರೋಧತ್ರಿಶಿರ
೬೨	೧೦-೧೨	ಜಯಜನಿಯ	ಜಯವಿಜಯ
೬೬	೧೧-೩	ಯಲ್ಲದ	ಯಿಲ್ಲದ
೬೬	೧೧-೫	ರೋಮ	ರೋಷ
೬೬	೧೧-೬	ಬರ್ತಿ	ಬರ್ಹ
೬೬	೧೧-೬	ಸ್ಥೂಲಿ	ಚ್ಛೂಲ
೬೦	೧೧-೨೧	ಕೂಡಿಡಿಕ್ಕಿದನುಂ	ಕೂಡಿಕ್ಕಿದನು
೬೦	೧೧-೨೨	ದಡಿಕಿದನು	ದಡಕಿದನು
೬೧	೧೧-೨೩	ವಿತ್ತು	ವಿತ್ತ
೭೩	೧೨-೪	ನೋಕ್ತಿ	ನೋತ್ತಿ
೭೬	೧೩-೭	ಯರಸನಸ	ಯರಸನ
೭೮	೧೩-೨ ೧೫	ದೈವ	ದೈವ
೮೧	೧೩-ಬ ೮	ತಾನೆ	ತಾರೆ
೮೮	೧೪-೯	ಹೊಗುವನಲ್ಲ	ಹೊಗುವನಲ್ಲ
೯೦	೧೪-೧೨ ವಚನ	ಸರಿಯಾದದು	ಸರಿಯಾದುದು

ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ

೧೦೨ ೧-೧೨ ಇಲ್ಲಿ+ಅಲ್ಲ ಇಲ್ಲ+ಅಲ್ಲಿ

೧೨೨

೧೦೪	೩-೧೮	ಸ್ವಾಮಸಂಭವ	ಸಾಮಸಂಭವ
೧೦೫	೪-೧೦	ಹರ್ಯಕ್ಷ	(೧೦) ಹರ್ಯಕ್ಷ
೧೦೬	೫-೪	ದಲೋಕ	ಲೋಕದ
೧೦೮	೮-೩	ನಾಕನಿಳಯವ ಮಾಡಿದರು	ನಾಕನಿಳಯವ ಮಾಡಿದರೆ
೧೦೮	೮-೩	ಆವರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ವರಿಸಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ	{ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನನ್ನ ಮನೆಯಾಗಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ
೧೦೯	೯-೩	ಬೇಕಂತ ಹಿಡಿಯ ಬೇಡ	
೧೧೧	೯-೨೧	ನೆಲ ಹುಟ್ಟಿ ಹೊಂದುವ	ಹುಟ್ಟಿ ಹೊಂದುವ
೧೧೧	೯-೨೧	ಸುತ್ತು ದೊಡಕಿನ=	ಸುತ್ತು ದೊಡಕಿನ
		ತೊಡರು	
೧೧೧	೯-೨೨	ನೆಲನ ಮೈದೋರಿ ದನು	ನೆಲನ .. ಮೈದೋರಿ ದನು
೧೧೨	೧೦-೧೦	ತ್ರಿಶಶರ	ತ್ರಿಶಶ
೧೧೨	೧೦-೧೧	ಮೂಗಸದಿರು	ಮೂಗಸದಿರು
೧೧೩	೧೧- ೬	ಸೂಳಪಿಸಿ	ಸೂಳವಿಸಿ
೧೧೩	೧೧-೧೮	ವಿನನಾಕಹವ—	ವಿಟನಾಯಕನ
೧೧೩	೧೧-೧೮	ಸ್ವರ್ಗವಲ್ಲವಂಥನರಕ ವಾಸಿಗಳಾಗಬೇಡಿರಿ]	ವಿಟಗಾರನಾದರಾವಣ ನಂತೀವೂಆಗಬೇಡಿರಿ
೧೧೫	೧೩- ೪	ಹಿಳಿದು+ಅಳಿವಳು	ಹಿಳಿದು+ಅಳಿದಳು
೧೧೫	೧೩-೪	ಕೊಲ್ಲುವಳು	ಕೊಂದಳು

—:ಸಮಾಪ್ತ:—

ಮುದ್ರಣ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.